

Drahokamy

2

Květoslav Minařík

Květoslav Minařík

DRAHOKAMY
2

CANOPUS
PRAHA 2004

ÚVODNÍ CHARAKTERISTIKA

Druhý díl souboru drobných prací nazvaných „Drahokamy“ obsahuje sdělení zasazená do autobiografického rámce, proto také alespoň stručně seznámíme s některými úseky života tohoto vynikajícího znalce duchovních nauk Východu i Západu a jejich praktického uskutečňovatele, autora těchto sdělení, jež svérázným způsobem navazují na jeho nauku, kterou nazval „integrální jóga“. Tímto názvem ji také odlišil od ostatních známých jógických systémů, s nimiž se v Evropě setkáváme na knižním trhu, které však pojednávají o józe většinou neúplně a opomíjejí hluboké morální požadavky, bez nichž se staly tyto jógické systémy jen bezduchou kulturistikou.

Autor těchto sdělení správně rozpoznal tuto závadu evropsky tradované jógy, a proto začal zcela nekompromisně a energicky uvádět do své vlastní praxe všechny morální a technické požadavky jógy. Tak především způsobem života,

založeným na soustavném analytickém sebezpozorování, umožňujícím mu objektivně poznat různé bytostné sklony, tendence a projevy psychické oblasti, odstranil závadné jevy nekompromisním dodržováním všech morálních předpisů. Tím se mu otevřela cesta ke správným a účinným meditačním a koncentračním postupům, jejichž pomocí dosáhl všech vynikajících výsledků včetně přímého poznání a hlubokého vhledu do všech skutečností mikrokosmu a makrokosmu.

Velmi draze to sice zaplatil těžkými zdravotními poruchami, neboť neměl zkušeného vůdce, znalého nejen správných morálních a koncentračně technických postupů, ale také rizik spojených s prováděním jógy v našich podmínkách. Kladem zmíněných tvrdých a bolestných životních zkušeností bylo zjištění, co lze v našem evropském prostředí a životních podmínkách provádět z jógických disciplin bez újmy na zdraví a bez jiných nebezpečí, plynoucích z nevhodných zásahů do subtilních vztahů psychických složek.

Dobře znal hlubokou devastaci psychické oblasti moderního člověka, proto se řídil v rozhovorech s lidmi šetrnou zásadou, jež zní: „Nikdy jsem neplenil v názorech druhého.“ Dovedl však najít a sloučit zdravé prvky různých duchovních

nauk Východu i Západu, kriticky je srovnat a vybrat z nich prvky, které lze v našich dnešních životních podmínkách a prostředí bez rizika realizovat.

Písemná sdělení autora nejsou tedy výsledkem teoretického bádání ani kompilací z knih naučených neb vyčtených vědomostí o józe, ale vyplývají z hlubokého vhledu do skutečnosti a přímého poznání daných jevů světa imanentního i transcendentního. Souhrn všech zde uvedených skutečností a zkušeností také umožnil autorovi zasadit do autobiografického rámce hluboké pravdy, týkající se jak nekompromisně správného morálního života, tak extenzivního a intenzivního soustředění dle pouček integrální jógy, kterou lze v našich životních podmínkách a prostředí postupně realizovat, aniž je takto usilující člověk nebezpečně ohrožen, anebo mu je znemožněn další postup v duchovním vývoji na cestě k dokonalosti.

V autobiografických sděleních autor osvětluje vztahy a zákonitosti mnohdy velmi složité a obtížně sdělitelné lidem s četnými materialistickými nebo idealistickými či světsky realistickými předsudky, lidem dosud marně hledajícím vnitřní harmonii, kterou jim dosavadní způsob myšlení

nedal. Proto také své poučky dokládá vlastními životními zkušenostmi mnohdy svízelnými a dramaticky zauzlenými.

V druhé části souboru drobných prací „Drahokamy“ jsou pro svou závažnost podloženou vlastními životními zkušenostmi nejdříve uvedena autobiografická sdělení, po nich následuje skupina sdělení zabývajících se vztahy k různým vědním oborům a filozofickým systémům z oboru duchovních nauk; dále jsou práce se speciálním zaměřením.

*V dalších odstavcích jsou tedy na prvním místě uvedena autobiografická sdělení, jejich název a stručný obsah zachycující několika větami své-
ráznou podstatu sdělení.*

Autor v následujících postupně jednotlivě uváděných konkrétních sděleních:

Jak na to seznamuje čtenáře s těžkostmi a obtížemi, jež ho od mládí provázely a přivedly ho k tomu, aby svůj život řešil pomocí jógy; díky nekompromisnímu dodržování všech příkazů jógy dosáhl realizace.

Jak jsem byl uveden do vysoké magie tzv. **pravé ruky** líčí své zásahy ve snaze založit hluboko v příčinném světě příznivější osudy lidstva, a to tím, že svými dobrými stavy mysli a nálad

čelil zlým stavům mysli a nálad, jež ovládaly mysl a nálady neovládajících se lidí. Jak dalece se tyto dobré stavy mysli a nálad odrazily v dějinách našeho národa i světa doložil několika praktickými velmi zajímavými ukázkami.

Odkaz (r. 1954) oznamuje, že se mu podařilo formulovat a zanechat čistou duchovní nauku, dávající životní směrnice k jejímu uskutečnění.

Přiznání uvádí své zkušenosti a poznatky, jež jako vynikající znalec mahájány získal z vlastní praxe, že stavy vědomí a karma určují sféru bytu bytostí.

Bilance uvádí okolnosti, jež mu nedovolily přímý přenos nauky od ducha k duchu a současně od ucha k uchu.

Most líčí své úsilí překlenout bájnou řeku Styx z břehu běžného lidství na druhý břeh božství „Ariadninou nití“ své nauky a přemostit mostem přímého zasvěcení.

O realizaci a Děsu prahu líčí své zkušenosti při přechodu Márova příkopu s jeho desetitisíci léčkami za první, druhé a třetí realizace, jež přečkal díky bedlivému uvědomování si těla s dodržováním všech požadavků správného postupu.

Monolog uvažuje o relativitě vzdáleností, jevů a vlivů v makrokosmu a mikrokosmu, do jejichž

vzájemných relativních vztahů mu dala vníknout jóga správným zdokonalením pozorovacích schopností; to ho přivedlo k poznání, že za hranicemi „bytí“ stálých změn je klid absolutna.

Dokument seznamuje čtenáře s průvodními jevy první, druhé a třetí realizace mystika maximalisty.

Co dále vidí své úsilí zanechat světu spásonosnou nauku ohroženo závažnými chorobami, jimiž trpěl, a policejními zásahy totalitního režimu, kterým byl stále pronásledován.

Determinismus tibetských mistrů upozorňuje na vztah duchovních prvků jáství k periférii bytí za koncentrace až typu nirvikalpasamádhi, neboť periferie bytí má být zahrnuta do spásného dění.

Nastala zlá doba nabádá lidi, aby nastoupili cestu světla a dobra, neboť jen tak se mohou vyhnout větším hrůzám než v r. 1939–1945.

Cesta k poznání poukazuje, že věda zakládá poznání na laboratorních pokusech bez ohledu na morální odpovědnost, kdežto duchovní nauky na prohlubujícím se analytickém sebepozorování s nekompromisní morální kázní; to se odráží v závěrech poznání, že jevy makrokosmu i mikrokosmu mají původ v „primum mobile“, jež se dále rozvíjí dle zákonů setrvačnosti a gravitačních vztahů.

Mystická cesta proměnami živlů poukazuje na výhledy, kterých lze dosáhnout mystickým úsilím, a to zemní živel – tělo – udílí stálost, vodní živel – pocíťování – vede k odosobnění, ohňový živel – energie a vůle – vede k rozrušení struktury těla napětím, vzdušný živel – inteligence a duševní život – je intelektualizující faktor rozpouštějící já.

Vznik a vývoj jevů indická filozofie vykládá interferencí sil v gravitačním, ev. v elektromagnetickém poli; jeho trvání je dáno zákonem o zachování energie a pudem sebezáchovy v živé přírodě. U člověka je možný vývoj metodami jógy.

O původu bytí. Původ bytí lze nalézt jen pronikavým vhledem nebo permanentně vše analyzující uklidněnou myslí a vědomím, oproštěným od reflexního myšlení a pocíťování. Takto poznává se celá bytost jako neustálý proces změn odehrávajících se v neproměnném fyzikálním poli bytí, majícím povahu vědomí na úrovni bytí.

O původu světa z hlediska praktické mystiky sdílí poznatky vědy, že stvoření jsou kvanta korpuskulí podléhající gravitaci, jež víří ve fyzikálním poli vesmíru. Fyzikální pole je prázdnota korespondující s božským světlem klidu, jež adekvátními duševními a duchovními postupy lze poznat jako nirvánu zvoucí a vábivou.

Fyzikální základy duchovního vývoje bytí řeší vztahy elektromagnetických potenciálů, jejich napětí a frekvencí, v oblasti minerální, vegetativní, animální a též u člověka, který může rozvinout vysokofrekvenční vibrace oblasti vědomí, rozumu, mysli a vůle za pomoci jógických metod a takto je promítnout až do transcendentna.

Geneze vysvětluje jógický aspekt tvůrčího procesu od prvního až do sedmého dne dle podání uvedeného v 1. knize Mojžíšově zvané Genesis.

Problém jógy je demonstrován na rovnostranném trojúhelníku, který má tíhová střediska a , b , c , s gravitačním polem v α a β drahách a napětím v rovnováze, kterou naruší přiblížení nebo vzdálení některé strany.

Mystik a počasí. Počasí lze plně ovládnout absolutním zastavením veškeré duševní činnosti z vlastní vůle. Dnes stačí jen zadržení duševní činnosti s introvertním soustředěním a s manipulací s osobní náladou.

Psychiatrům. Postoj psychiatrie k mystice a buddhismu je nesprávný, neboť tyto disciplíny správně prováděné vedou k jasnému vědomí s ovládnutím automatiky myšlení, cítění a celé psychické oblasti s rozvojem vnitřní harmonie. Naproti tomu mysticismus a mechanický životní

názor vedou k duševní pasivitě s reflexní automatikou myšlení, cítění a rozvojem pudovosti s poklesem jasu vědomí a vnitřní harmonie.

Okultismus je souhrn ezoterních prvků mystiky, jógy, buddhismu a mahájány; vyžaduje absolutní sebevládu, odosobnění s rozvojem ušlechtilých pocitů a myšlenek, jež indukuje do celého lidstva. To je pravá idea okultismu, jeho opak je zneužití okultismu.

Okultismus pod lupou. Autor dle svých zkušeností upozorňuje na sílu myšlenky, které má být použito jen pro šíření dobra v přítomnosti i pro budoucnost, neboť to je lepší okultismus než vyvíjet jasnovidnost a dělat „magii“.

Tibetská mystika mahájány – severského buddhismu – seznamuje čtenáře se šesti naukami, jež lze rozdělit do dvou kategorií, a to: 1. jóga velkého symbolu, nauka o psychickém teple, jóga dlouhého HŮM; tyto pro Evropana nejsou vhodné; 2. jóga mystické oběti, nauka o přenosu vědomí, jóga prázdnoty jsou evropskému pojetí a pochopení bližší.

Džňánajóga uvádí definici jógy a základní rysy jednotlivých jóg. Praxe džňánajógy spočívá v pozorování těla zrakem, myslí a vědomím, jež se mění v extenzivní soustředění celé bytosti

a nabývá na intenzitě, až se objeví transcendentní svět druhého a třetího kontinua, tedy svět sil, energií a oblast prázdná – kosmického vědomí.

Doc. MUDr. Antonín Bajer

JAK NA TO

myslím na mystiku, na duchovní vývoj, na
zasvěcení, na sebepoznání

Curriculum vitae

Když jsem v roce 1922 vyšel ze školy, dovedl jsem číst dobře ze školní čítanky, ale noviny jsem číst nedokázal. Hlavně snad proto, že to nebyla čítanková četba.

Ještě téhož léta jsem utekl z domova pro domácí poměry.

Živil jsem se jako pomocný dělník na stavbě, z počátku v H. K. a později v J. n. N.

Když začínala zima, práce na stavbách přestávaly, a proto jsem se vrátil do blízkosti domova. Nastěhoval jsem se ke svému bratrovi. Tomu jsem doma překážel. Snad proto a snad z ohledu na moji existenční budoucnost mě začal nutit, abych se šel učit nějakému řemeslu. A hned mi dal na vybranou pekařinu nebo řezničinu.

Řezníkem jsem se stát nechtěl, a proto jsem se jím nestal. Když jsem se učil dva roky, vzepřel jsem se týrání svým učebním mistrem, a tak jsem se doučil jinde.

V té době jsem se už nacházel ve vrcholící vnitřní krizi. Chtěl jsem ji řešit tím, že budu chodit do putyk, mezi prostitutky a že tak tuto krizi utopím v kalu světské spodiny.

Měl jsem však tehdy jediného přítele, staršího o šest let. Snad o mé krizi věděl. A tak jednou za mnou přišel a řekl mi: „Ty jsi taková hloubavá povaha. Nezajímalo by tě tohle?“ S těmi slovy mi podal knihu od Yogiho Ramačaraky: Indických yogiů věda o dechu. Když jsem ji pak četl, svitlo mi: to jsem vždy hledal! Jenže podněcující návody k dalšímu postupu jsem v ní nenašel, i když jsem mnohá cvičení v ní uvedená prováděl.

Jednou, když jsem bez cíle bloumal ulicemi města, uviděl jsem ve výkladě knihkupectví knihu od O Hašnu Hary: Praktický joga. Co je jóga jsem už věděl a kromě toho stála 5,- Kč, což bylo pro mne únosným vydáním, a tak jsem si ji koupil.

Když jsem tuto knihu přečetl, poznal jsem zase, že jsem našel to, co jsem vždycky hledal. Rozhodoval jsem se tedy, zda nauku, již tato kniha obsahovala, mám přijmout nebo nikoli. Bylo mi totiž jasné, že nežiju v takových podmínkách, jež jsou této nauce příznivé. Jenže

východisko v životě jsem stejně žádné neviděl, a proto jsem se klonil k tomu, že tuto nauku přijmu, ať už to dopadne jakkoli.

Asi čtrnáct dní jsem sledoval, jak se chová má bytost právě ve vztahu k požadavkům, kladeným touto naukovou knihou. Během té doby jsem dospěl k názoru, že bych ty podmínky s jistými výhradami splnit mohl, a proto jsem se definitivně rozhodl.

Druhého dne po tomto rozhodnutí jsem začal žít podle jejích předpisů.

Jako jedinou výhradu jsem stanovil, že budu plnit všechny příkazy, jež na své „čely“ kladla, ale když se neukáže žádný výsledek jako ovoce předepsané kázně, vrátím se k putykám a prostitutkám.

Brzy jsem se přesvědčil a také mi to bylo jasné, že setrvačnost starého způsobu života bude narušovat dokonalé dodržování všech příkazů, ale protože jsem byl na to pozorný, nezdálo se mi, že v novém způsobu života padám nazpět. Naopak. Nové prožitkové kategorie se zmocňovaly mého nitra a já jsem pouze pozoroval, jak se vše vyvíjí a co to všechno se mnou dělá. Smysl pro tyto prožitky jasně pouze příznakové si mě nepodmanil, a tak jsem pouze usiloval a pozoroval. Naději

ve mně budila skutečnost, že se tyto prožitky stále zlepšovaly, což jsem akceptoval s uspokojením, aniž jsem z toho vyvozoval jakékoli závěry.

To zřejmě byla podmínka, aby takto se přetvářející bytost vydala ze sebe plod v podobě mé první mystické realizace. Trvalo to jeden a půl roku.

Již v jejím prvním okamžiku jsem náhle pochopil, že jsem dosáhl toho, po čem touží všichni lidé bez rozdílu, čeho však chce dosáhnout každý jiným, svým osobitým způsobem. Ale to už mi bylo zřejmé, že žádný z obvyklých způsobů snažení k tomu nevede, protože je vždy založen na osobních sklonech, jimiž se bludné zaměření a úsilí pouze posilují.

Na základě toho jsem uvažoval, že bych se měl uzpůsobit k tomu sdělit své zkušenosti v podobě nauky druhým. Realizační proces však trval s neztenčenou silou dále téměř po dobu dvou let. Těžká a odpovědná práce pekařského tovaryše mi však neumožnila, abych skončil se stavem, který mi dovoľoval stále pouze číst dobře školní čítanku, ale špatně noviny. Ale realizační proces se konečně začal mírnit; nebyl už tak prudký, a proto jsem měl čas sledovat, jak to nyní se mnou je.

Dospěl jsem k přesvědčení, že v mé bytosti je stále ještě nějaký nepokoj, jiný, než když jsem na svou novou cestu vstoupil, ale přece jen to byl nepokoj, jenž nesvědčil o ukončení celého procesu mystického růstu.

V květnu 1928 jsem konečně dospěl k rozhodnutí, že se tento můj stav musí skončit.

Poměry byly příčinou, že jsem tehdy stál u studně a díval se na oblohu, jež byla jako vždy prostou klenbou nebes nad krajinou. Ale v tu dobu jsem už začal hřímat své zaklínání nikoho menšího než tisícinásobného Brahmy. Pod mocí tohoto zaklínání prostá nebeská klenba začala měnit svůj obvyklý vzhled. Stávala se zřetelněji a zřetelněji obličejem tisícinásobného Brahmy. A pak náhle něco ve mně začalo varovat. Uposlechl jsem tohoto varování a změnil zaklínání. Zaklínal jsem s úmyslem, aby ta podoba zmizela a místo ní se nade mnou znovu rozklenula nic neříkající, obyčejná obloha.

Pak už nebylo nic. Přece však: za několik dní potom jsem dosáhl jistoty: už nikdy nebudu nic hledat. Ani ve světě, ani v pralesích života, ani v lidech, ani ve společnosti; vůbec v ničem a nic.

Potom – divte se všichni mystikové – šel můj život dál. Nauka, již jsem konečně objevil a jež

se dala dobře nazvat „znovuobjevenou zavátou stezkou buddhů“, se mi i po teoretické stránce zcela ujasnila. Proto jsem se začal snažit najít někoho, komu bych ji mohl sdělit, někoho, kdo by byl schopný přijmout ji v podobě mystického zasvěcení. Ale jako Buddha jsem si mohl postěžovat: „Ať tuto nauku vykládám kuse nebo zevrubně, stručně nebo obsírně, je vše marné.“ Lidé jsou tak zaujatí vštípeným jim přesvědčením o životě a počínání, že nikdo opravdu nehledá, aby okovy nevědomosti zlomil. Proto jsem si vynutil velmi vážný rozhovor s tisícinásobným Brahmou. Řekl mi, jaké mám v této věci možnosti. Po nějakou dobu jsem se pak rozhodoval, a když mé dva pokusy s nadějnými muži v tomto směru selhaly, obrátil jsem pozornost do ženského světa.

Na tisícinásobného Brahmou jsem se už neobracel, protože se podle mého soudu v tom vyznat nemohl. To však jen mimochodem.

Téměř žádná z dívek u mne nemohla uspět. Bylo mi jasné, že přes můj ideální pohled na ně „mají v hlavě jenom hlínu“. Dokážou se snad dobře točit kolem kamen, vychovávat děti a snad i někdy hospodařit, ale moje realizace a mystika jim jsou tak vzdálené, že dorozumění není možné.

Pak však přece jen se objevila jedna. V srdci měla světlo náboženských sklonů i oheň, jako je boží, a – pod paží Bibli svatou. To jediné bylo přijatelné.

Jejím příchodem do mého života má stále více neprodyšná izolace přestávala, jak mi to tisícinásobný Brahma předpověděl. – Jenže nic nemělo být lehké. Má průvodkyně životem a světem vedle mne dvakrát zešílela. Kdo však by nezešílel, když žije vedle mne a lne ke mně?

Pro obyčejné lidské oko jsem nevedl ideálně svatý život, nýbrž pouze život všední. Ale můj mystický život šel přesto dál, i když už ke všemu jsem měl i syna. Přiznám se: měl jsem syna. Teď podle mne pouze někde žije. Ne však jako můj syn, syn svého otce. Má totiž manželku, která nikdy nechtěla vzít v úvahu, že on má také rodiče. Na to jsem mu v jednom dopise doporučil, aby ji k tomuto zjištění přivedl tím, že ji zbije až do bezvědomí. To on neudělal. Proto nemá otce a já nemám syna. Z toho mi vzešel pocit, v jakém má žít Dokonalý.

Teď už dožívám a žiju pouze nauku. Mohu si jen klást otázku: žijí ji také ti, kdo jdou za mnou? Asi se jim nedaří přečíst si knihu nějakého O Hašnu Hary a pak jednoduše její návody

v životě uplatnit bez úvah kolem jejího filozofického obsahu. Mají však pravdu: nejen O Hašnuova kniha o józe je tak suchá, že neposkytuje potravu pro myšlení a filozofování, sebeohlupování vymyšlenými pocity nebo pro vybudování falešného přesvědčení, že je člověk posvěcen nějakým zasvěcením. Snad i to se jednou spraví! Ale to už já zde nebudu. – Jak to vím? Věru nesnadno dokáže člověk opustit dosavadní způsob života, kdy mu sklony diktují každé počínání i názory i přesvědčení, a začne žít život Dokonalých, kteří jdou a jen se dívají. To nesnadno, zdá se, vyžaduje čas, který člověk za celý svůj život sotva získá, když večer nejde spát jako nedokonalý a ráno nevstane jako Dokonalý. Ale to už není má věc. Je tu možno připomenout, že neexistuje vývoj, nýbrž pouze vůlí vynucená změna. A pozor na toto: naukovou knihou není pouze ta O Hašnu Harova. Ale to nechť si každý rozřeší sám.

Řekl jsem už však, že žiju v pocitech Dokonalého. Proto jsem si jist, že končím v poznání Buddhově. V Kristově nikoli, čehož důkazem je to, že i když jsem tak mnoho a intenzivně pracoval v říši příčin, přece se nikomu nepodařilo přivést mne na šibenici. Proto mé poznání není

kristovské, nýbrž buddhovské. A provaz šibenice se nad mým krkem chtivě houpal.

Zůstane však po mně mé poznání a tento můj bytostný stav jako dědictví jiných? – Asi nikomu není lehké uskutečnit toho O Hašnu Haru. Ale pozor! Nedá se říci, že jenom jeho nauka je správná. Alespoň jako učebnice mystické filozofie. Ale když se něco v životě má uskutečnit, něco, co člověka dovede až k poznání Buddha, musí se podle předpisů spásné nauky žít. Rozhodně nestačí se její pomocí pouze filozoficky vzdělávat. V takovém případě se totiž žít reálný život přestává a zbude filozofování. To není k ničemu, s výjimkou vyhledávání hádek o správných a nesprávných mystických naukách a snáhách.

Je nezbytné necvičit se v chápání teorie nauky, nýbrž v jejím uskutečňování v přirozeném, tj. citovém životě.

JAK JSEM BYL UVEDEN DO VYSOKÉ MAGIE TZV. PRAVÉ RUKY

Když jsem vstoupil na cestu jógické výchovy, považoval jsem za nezbytné přijmout její systém osmi kroků, z nichž prvním je morálka, jama. A tu jsem již narazil na to, že při dodržování příkazů jama zesiluje pesimismus; to vyplývá z nezbytné likvidace nadějí, které vždy silně bují, když je mladý člověk orientován do světa.

Stupňování pesimismu následkem zříkání se všeho, co člověka láká, když je orientován do světa, mi připadalo vlastně jako úpadek, protože nespokojenost a s ní souvisící pesimismus se tím převádí na jiné pole; člověk se tak může stát truchlivým kajícím.

Snažil jsem se proto být radostný tím víc, čím více jsem se zříkal světa. Tím se mi podařilo udělat svou náladu nezávislou na zevních podmínkách.

Komu se podaří udržovat svou náladu nezávislou na zevních podmínkách, stane se velmi citlivým na prostředí i na jednotlivé lidi. Proto jsem

začal poznávat, že nálady jsou ovlivňovány vlnobitím vlivů, které působí na každého jednotlivce. Z toho jsem se poučil, že své duševní stavy musím chránit nejen před nezřetelnými změnami svého vlastního nitra, nýbrž i před zesílenými vlivy prostředí.

Když jsem se naučil chránit před ovlivňujícími momenty prostředí, poznal jsem, že stejně jako prostředí ovlivňuje jednotlivce, jednatel může ovlivňovat prostředí. Poznala jsem, že nasadí-li někdo proti velmi silnému vlivu prostředí příslušný druh vůlí mocně udržované nálady, projeví se to v přenášení jeho nálady na společnost, v níž se nachází.

Tak jsem poznal základy vysoké magie. Magie, která už nemá sloužit záměrům osoby magikovy, ale může být použita k dobru světa. To platí za podmínky, že v ní vůbec nebude rozhodovat osoba magikova, ale naopak magik, řídící se příkazem „nečiň jiným to, co nechceš, aby ti jiní činili“, bude mít na zřeteli dobro, které milují dobří lidé.

Vždy jsem používal znalost magie. Jako zkoušky u osob, které předstíraly, že jsou zasvěceny, jindy ke své osobní obraně, která je dovolena, když stačí obrátit mysl a cítění nepřátel

jiným komplexem myšlenek a pocitů, než jakým jsou uchvázeni. A konečně – hlavně – jsem jí užíval v oblasti světové morálky nebo politiky.

Na cestu používání magie v oblasti světové morálky a politiky jsem byl uveden hned poté, kdy jsem dosáhl úspěchu v udržování žádoucího optimismu proti neurčitým popudům, které tento optimismus přemáhají. Tyto neurčité popudy pocházejí z mentálního prostoru lidských bytostí; tento prostor je po celou dobu, kdy jsem se stal jóginem, nasycen sugestivně působícími vlivy, které jsou z jiného hlediska předzvěstmi zkázy.

Zjistil jsem, že předzvěsti zkázy jsou velmi konkrétní, a protože jsem už tehdy dovedl abstrahovat od „božího jícnu“, vyzněla celá věc takto: vida silné předzvěsti zkázy lidí, ptal jsem se toho, kterého jmenujeme Bůh: „Je možné, aby se tomu lidstvo vyhnulo?“ Odpověď: „Když se lidstvo polepší.“ Otázka: „Může se polepšit?“ Na to Bůh neodpověděl.

Od té doby jsem kladl proti mechanicky se uplatňujícímu komplexu myšlenek a podnětů u lidí ucelenou soustavu myšlenek a duševních stavů zdravějších kvalit. Byl jsem však sám a vášně zla si razily cestu k brzkému uplatnění.

Pak se ukázalo, že tyto vášně jsou zesilovány a rozdmýchávány jen menšími skupinami lidí. Veliká většina lidstva zůstává pasivní a stává se proto pouze nástrojem k rozšiřování zla nebo dobra. Poznal jsem, že jsou nástrojem vhodnějším pro rozšiřování zla než dobra z toho prostého důvodu, že u nich převládají elementární sklony. Tím se ukázala situace velmi složitou. Tím složitější, že se mi za sklony a popudy ukazoval duchový činitel, kterého jsem izoloval jako atavismy, v nichž jsou ukryty tendence, uvedené v život elementárními sklony předků a prapředků.

Pro magii nejsou tyto tendence nedosažitelné. Je to mentál jiné kategorie a jeho tendence lze blokovat stejně jako tendence denního vědomí a myšlení. Tyto tendence však svědčí o tom, že běžní lidé nikdy nevědí, zda konají dobro nebo zlo a zda se jejich jednání později neukáže jako zlé, ačkoliv si přejí, aby bylo dobré.

Toto poznání mi vysvětlilo celou problematiku lidských osudů v celosvětovém měřítku a současně mi zcela ujasnilo jak pracovat ke změně poměrů ve světě.

Nejprve jsem použil komplexu příznivého myšlení a dobré nálady při projednávání jakéhosi

zákona v parlamentě našeho státu a projednání bylo kladné. Nevím už, o jaký zákon šlo, ale na tom snad nesejde. Mně samému pozdější zkušenosti dokázaly, že dobro se mnohem snáze prosazuje, jestliže světová politika necílí k násilí a válce. Když cílí, pak v dobru nastává zdrženlivost, kdežto zlé věci se začínají uchycovat ve světě jako následek rozličných opatření „nadhumánního“ charakteru.

Přišel rok 1933 a 1934. Ať tehdy začalo vrhat stíny zla nové Německo, nebo tu byly ještě jiné vlivy, mně samému se zdálo, že nejhorší předzvěsti pro nás (naš národ) se ztělesňují ve výsledcích parlamentních voleb v našem státě. Byl jsem až vykolejený zlými předzvěstmi. Byl jsem však přesvědčen, že moc ke změně politických, a tedy i lidských poměrů, mám v ruce já sám. Avšak žádná okolnost se nedá prosadit bez příslušných podmínek. Žádal jsem tehdy proto svého zaměstnavatele, také mystika, aby mi poskytl trochu úlevy, že bych potřeboval čas, abych mohl udělat něco velmi prospěšného pro lidstvo. Ale jeho guruem byl K. Weinfurter. Proto vše dobré i zlé připisoval pouze boží vůli, ačkoli jak on, tak i jeho guru, se bez ohledu na tuto vůli snažili vždy

včas „chytit zisk za pačesy“. Byl jsem tedy odmítnut, i když nešlo o nic, co by ho příliš zatěžovalo. Člověk, který kdesi v hostinci rozdupal dost svých výrobků, aby dokázal, že si to může dovolit, protože je „továrník“, mne nepodrobil této zkoušce možností. Naopak mi se svým guruem začal připisovat různé nečestné záměry a úmysly a posléze mě na radu svého guru propustil ze zaměstnání, ačkoli dobře věděl, co to tehdy znamenalo. Byla přece těžká hospodářská krize.

Zlo tedy přišlo. Ať už jsem se mýlil či nikoli, viděl jsem, že mu byly otevřeny dveře tehdejšími vítězstvími agrární strany ve volbách do parlamentu. Právě od té doby jsem se cítil spolu se všemi lidmi našeho národa jako v černém mraku zla a nečekal jsem už nic jiného než katastrofu, do níž se řítí celé lidstvo.

Po několika letech se pak moje existenční poměry zlepšily. Kombinoval jsem proto různé vlivy podle toho, jaké kontury měl právě ten mrak všeho zlého. Stupňoval jsem a snižoval napětí, abych pružně čelil blížícímu se a zesilujícímu zlu, a protože jsem si ani na chvíli nemohl odpočinout, vyústilo to dlouhodobé a nesmírně silné napětí v anginálních stavech srdce.

Byl rok 1938. Byl jsem nesmírně vzrušen, ačkoli se prostor zdál jemnější než kdy předtím. Chodil jsem neklidně po pokoji, udržuje v mysli nesmírné napětí. Ani jsem si nevšiml, že se uprostřed pokoje objevila rakev; jednoduše jsem se jí vyhýbal. Pak náhle se v ní začala hýbat mrtvola. Uniformovaný někdo, kdo se probíral ze strnulosti a přehazuje nohy přes okraj rakve, řekl: „Tak už jdu.“ Hitler.

Měl jsem ho před sebou a byl v mé moci. Jenže s černým mrakem, který měl zahalit lidstvo a vybít se v silném konkrétním zlu, měl sotva co společného, s výjimkou toho, že chtěl „udělat pořádek v Evropě“ podle svých představ a záměrů. Byl tedy „za mašinou“, kterou jistě sám vytvářel; proto sotva mohl něco změnit na směru, kterým se ta „mašina“ chtěla ubírat.

Uvolnil jsem ho tedy z moci své vůle a snažil jsem se dále obrátit směr mraku zlých předzvěstí. Nevěřil jsem však, že se mi to může podařit a – také se mi to nepodařilo.

Přišla tedy válka. Zdálo se, že zeslabuje vliv tohoto mraku předzvěstí, ale nešla mi skutečnost, že lidstvo začíná trpět a bude trpět mnohem více. A tak jsem stál obrácen proti neurčitým konturám zla, v nichž ta válka byla pouhou

epizodou. Významnou epizodou, ale nikoli rozhodující. V každém případě jsem se tedy zapletl do šarvátek, kterými byla válka. Vlnami duševních stavů a napětí jsem se snažil, aby výpočty generálního štábu Německa byly chybné, a týmiž vlnami jiných kvalit jsem se snažil docílit toho, aby Anglie vydržela kritickou dobu osamocení.

Při ofenzivě německých vojsk proti Francii jsem se cítil jako soustava pevností, které tam skutečně byly, a cítil jsem také, jak se tato soustava roztavuje ve výhni strašné německé palby. Stal jsem se rychle zemí Francie, abych mohl posoudit situaci z tohoto hlediska, a německé vojsko brázdilo mé tělo jako tuto zemi. Když bylo dílo zkázy téměř dokonáno, proměnil jsem se v oblohu, míruplnou oblohu, abych viděl, zda zkáza fyzická má být úplná – nezdálo se mi, že bude. A tak jsem se účastnil různých šarvátek. Byl jsem svědkem námořní bitvy v Severním moři a stal jsem se klidným až poté, když jsem viděl, že Němci bitvu s Angličany prohráli. Trpěl jsem neúspěšnou snahou čelit německé ofenzivě v Africe a sledoval jsem námořní bitvu Angličanů s Italy ve Středozemním moři tak dlouho, až jsem již žádnou italskou loď široko daleko neviděl. Mezitím jeden můj známý

dirigoval pohyby svých rukou bitvu Angličanů v Africe od El Alameinu až kamsi do Tunisu, kdežto moje pozornost se soustřeďovala na samotného Hitlera, jehož vnitřní postavu jsem chytl při neúspěšné německé ofenzivě u Stalingradu. Tam jsem s ní bil o stěnu zákopů, až z ní opadlo maso a zůstala z ní pouze malinká lebka, nasazená na holé miniaturní páteři – to všechno jsem pak zahodil.

Pak jsem se stáhl do defenzivy. Bylo už jasné, že Německo s plány pokořit většinu lidstva nebo lidstvo všechno nezvítězí, a proto jsem pátral po dalších zřídlech temnoty.

Válka skončila. Ještě jsme tu ani neměli Rusy a už jsem musel prohlásit, že propast, která už dávno byla před lidstvem, je blíž. Napínal jsem pozornost, kde je toho příčina, a tak asi za třičtvrtě roku po válce jsem se ocitl v generálním štábu SSSR, kam také přišel Stalin a prohlásil: „Připravte válku.“

Všechno už bylo jasné. Potvrdila se slova kteréhosi „soudruha“ ředitele, který už od mládí byl komunistou, vychovaným v Sovětském svazu: „Teď už je situace jasná. Co bylo v cestě Sovětskému svazu, bylo Německo. To neexistuje a zbývá tedy jen Amerika.“ Okolnosti jeho

názory potvrzovaly. Táž Amerika, která přiná-
šela oběti ve dvou světových válkách, aniž z toho
těžila jako Sovětský svaz z druhé světové války,
byla lidem představována jako centrum všeho
zlého. A to zůstává dodnes. Proč tomu tak je?
Kdyby nebylo Ameriky, Sovětský svaz by se už
cítil pánem všeho světa. Ale byl rok 1946, rok mé
druhé mystické realizace. Do krajnosti jsem se
namáhal čelit magicky tehdejšímu vývoji, ale ne-
mohlo se mi podařit víc než to, že jsem mohl od-
povědně prohlásit: „Podařilo se mi docílit toho,
že v Americe budou mít správná vnuknutí.“

Potvrzovalo se mi to mnohokrát při nekoneč-
ných „mírových jednáních“ Západu s Východem,
až jednou jsem konstatoval: „Truman při
jednom z těchto jednání povstal a prohlásil, že
za těchto okolností dále jednat nelze.“ A pak už
byl Východ se Západem definitivně zneprátelen.

Co jsem o tom soudil? Amerika (a konečně
také Anglie) nechtěly dát Sovětskému svazu svět
na pospas. Byl jsem do jisté míry uspokojen.
Ale vyvíjel jsem nesmírné úsilí v kladení světla
svobody (politické) proti záměrům vládců So-
větského svazu, až jsem dosáhl toho, že jsem
se dostal do blízkosti Stalina, kterého jsem na
jedné recepci vnitřně chytl do ruky a utloukl ho

o hranu stolu a pak jsem ho utopil v polévce. Pak padl stalinismus. Přišel však Chruščev, do jehož blízkosti jsem se rovněž dostal a při jedné vojenské poradě jsem nahlas oponoval, načež se Chruščev na mne vrhl, ale já jsem se ho chopil a v zubech jsem rozdrtil jeho hlavu a prokousal se mu až na páteř, která v mých zubech praskla. Věděl jsem, že Chruščev padne – a padl. Jenže zlo dosud nebylo zažehnáno. I když se mi podařilo magickými opatřeními založit hluboko v příčinném světě příznivější osudy lidských bytostí, přece jen zlo tyto osudy předchází. Byl jsem totiž nesmírně handicapován. Byl jsem stále obnažen existenčně, zatížen finančními nedostatky atd. atd. Ale vím: v rukou člověka je moc řídit osudy světa podle vlastní vůle. Nejde o nic jiného než stavy mysli a nálady čelit týmž stavům, které jako vodní masy na zemi pulsují v prostoru, podrobující si každého, kdo není mocen sebe samého ovládat. Ale dokládám:

Kdo nechceš propadnout peklu a zničení, čel ucelenými dobrými stavy mysli a nálady zlým stavům mysli a nálady, které pulsují v prostoru a strhávají mysl a náladu lidí, kteří se neovládají. Nepůsob tedy k jejich zlu. Nebuď jako pekelní mágové, samozvaní vládci národů, kteří si

vždy myslí, že vládnout znamená válčit se světem. Mír je cosi nesmírně vzácného. Když jako magik „pravé ruky“, magik vysoké cesty budeš chtít dospět k vnitřnímu vyrovnaní, kterým se posléze končí každá strast, budeš toho všeho muset dosahovat činěním dobra všem.

Nedomnívej se, že problém strasti je zúžen na tvou osobu. Abys mohl pokojně zhasnout navždycky pro tento svět, musíš předem tento svět zahalit aktivním přáním všeho dobrého, které na vysoké cestě musí být přáním vůlí prosazovaným, magickou silou, která tě bude stále zahalovat, dokud nepřestaneš být viděn světem nedokonalosti jako kdysi Henoch.

Neboj se cesty vysoké magie, když toužíš po osvobození. Ať jako mystik, nebo jako magik, dosáhneš osvobození až tehdy, kdy „překonáš svět“. Ne mečem a zlem, jak se domnívají političtí vladaři světa, nýbrž myslí a náladou. Ovšem musí mít za podklad dobro, to je aktivitu, která skutky ctnosti dává sebe světu, aby jáství zmizelo a bytost se tím připravila na ztožnění s absolutnem.

Pokud jde o mne, dělal jsem, co jsem mohl. Cítil jsem se dost silný, abych přemohl svět, ale tíživé podmínky mi umožnily pomoci více své osobě než světu.

Byl bych raději, kdyby to bylo opačně. Vím totiž, že jedinec nemůže být blažený ve válčícím světě. Proto bych byl rád získal pomocníky na udržování žádoucího komplexu myšlenek a náladových stavů, ale nikdo mě nechtěl slyšet. Každý, koho jsem zasvěcoval, vyzvedával své osobní problémy, problémy červa, a tak nemohl pochopit, že skutečné řešení leží v nadosobním hledisku a postoji. Takže ten dosáhl dobrých pocitových stavů, onen potěšujících postřehů, ale málokdo alespoň předtuchy moci překonávající svět.

Cítím se na odchodu ze světa. Proto mi málo záleží na vyzrazení nebo zachování tajemství. Přeji si pouze, aby někdo šel po stejné cestě, po které jsem šel a až dosud jdu já, protože to je nejen k jeho dobru, nýbrž i k dobru jiných. Cestou tvoření dobré karmy a tím také rozvoje božské moci, jíž musí dosáhnout ten, kdo se necítí schopen být sám až do zániku sebe – jen ten, kdo se toho cítí schopen, může jít cestou naprostého zřeknutí a tudíž bez ohledu na tvoření dobré, světu užitečné karmy.

Byl jsem tedy magikem. Dokázal jsem celá léta držet jednu jedinou myšlenku bez odchýlení se od ní. A vím: kdyby někdo za těchto okolností

měl lepší zevní osud, mohl by si hrát s osudy světa jako se svými náladami. Ty „někdo“, vyskytni se a dovrš to, co jsem začal já: udrž pokoj plnou, zbožnou a přáním dobra plnou mysl bez zakolísání a proti všem nepřátelskými vlivům přírody až do konce svého života. Pak budeš druhým, kdo jde touto cestou, cestou svých předchůdců.

ODKAZ

Proč jsem vás, kteří hledáte a litujete, že jste se se mnou nesečkali, nezavolal? Probudil jsem se za špatných okolností. Za tíživých poměrů existenčních a tak trochu jako analfabet. Jen zážitek probuzení mi vnukl přesvědčení, že mé poznání je to, po jakém touží každý člověk, ať záměrně a vědomě, nebo instinktivně a nevědomě. Proto jsem rozhodl, že nauku odevzdám světu.

Veliký úkol pro obtížnou situaci. Bylo třeba tak mnohé doplnit a uzpůsobit se k přenosu mystických zkušeností do mysli a jejím prostřednictvím mezi lid. K tomu určité pevné zevní postavení, které dosavadní stav vylučoval. Musel jsem vědět, že je třeba napřít síly tímto směrem. Předpoklady pro to byly dány získaným mystickým poznáním. Proto nikoli můj, nýbrž váš osud způsobil, že mi démon, zvaný Máró, podal nabídku, ať zanechám svého úmyslu výměnou za všechny dobré možnosti světské, které mi dal na zkoušku k použití. Ale nemohl tím způsobit,

abych na vás přestal myslet. Proto se znovu dostavuje s hrozbami. Ale co znamenají hrozby pro toho, kdo ví, že nepřítel byl správně napaden, a je následkem toho u vesel? Tím dochází k pomalému, vyčerpávajícímu boji dvou mocí, z nichž jedna myslí na uplatnění nauky, kdežto druhá na ohrožený životní názor lidí, kteří jsou v její moci. Však slyšte taktické projevy nepřátelského tábora: „Vykoupu svět v krvi! Zničím tě beze zbytku!“ aj.

I když jsem mohl zabránit mnohému z toho, čím mi bylo vyhrožováno, přece jen jsem povětšinou vedl jen obranný boj. V každém případě však dnes vím: učinil jsem, co bylo v mých silách. Nezkomolená nauka spatřila světlo světa a je na těch, kdo jsou u její kolébky, jak ji v životě, mezi svými bližními, uplatní. Vás všechny jsem tedy zavolat nemohl. Tam, kde chce nepřítel koupat svět v krvi, není dovoleno udělat chybu předčasného výpadu. Či se mám prohlásit za blázna, když sluhové démonů slídí, aby vyplnili líheň Boha? Pociťuji to na kůži, unikám a žiju! Dokonce se před mým zrakem rozprostírá světlo vítězství. To znamená, že předpokládám, že boj je již rozhodnut. Nic nemůže zkomolit to, co jsem vytyčil jako rovné, leda dědici. Ale věřím

i jim. Vím totiž dobře, že jsou v paprscích téhož Boha, který mi dal nezničitelnou jistotu, že úkol byl dobře vykonán.

Čekám na milou smrt! Těším se na její milý úsměv, který byl do nedávna hrozbou. Tedy usmíření! I když jsem vás nemohl zavolat. Vím přece, že to byl Máró, schopný položit deset tisíc léček, do nichž tak snadno upadne každý, kdo není dobře ozbrojen. Ostatně napněte síly jako já, který jsem vyhrabal nauku ze smetí a zátop světskosti. Směrnice jsou zachovány, kdežto já jsem jich neměl. O co máte proto lehčí pozici? A i pomoc přijde! Že to nejsem já, kdo pomůže? Každý má své úkoly. Nauku jsem vyhrabal a donutil démona, aby uznal, že jsem ji učinil živou, a proto způsobilou pro konkrétní projev, to je uskutečnitelnou těmi, kdo jsou opravdového založení, poctiví a skutečně hledající. Uznání vynucené na démonu vyčerpalo všechny mé síly. Byl jsem přece pouhý jedinec proti moci, která má k použití celé lidstvo, holdující světu a smyslovosti. Vzhledem k tomu to byl nerovný boj. Kdyby se mnou nebyli bohové, sotva bych ho mohl vyhrát. Vyhrál jsem ho, nauka tu je a vy ji můžete uskutečnit pro dobro všech lidí.

28. 12. 1954 odpoledne ve 4 hod.
na chalupě v Řečici

PŘIZNÁNÍ

I přes nejpečlivější pátrání po Bohu, jak ho chápou křesťané, se mi ho nepodařilo nikde ve vesmíru nalézt. Jen při druhé realizaci jsem se shodou okolností dostal do tzv. nebe brahmů, kde se brahmové parisadža a purohita na moji myšlenku „ten je asi bohem brahmů“ jednomu z nich poklonili; jednomu, který jejich poklonu přijal. Byla to pro mne poněkud nesnesitelná situace – proto jsem se vznesl do výše, dotkl se jeho kolen a prohlásil: „Ty jsi též vznikáním a zanikáním.“ A potom jsem viděl, že týž bůh brahmů je také bytostí nebo něčím takovým s mocí celkem omezenou, jaká neodpovídá představě opravdové všemohoucnosti. To jsem poznal i přesto, že jsem musel konstatovat, že kdybych se necítil zrovna jako chlapec, zřítela by se na mne lavina karmy. Jenže choval jsem se tak jako kluk, který vlezl sousedovi na hrušky a dovedl včas utéci, když ho chtěli lapit. Tak toto bylo moje setkání s nejvyšším z bohů.

Poznal jsem však něco jiného. To, co se shrnuje pod pojmem Bůh, je symbolizováno stavy vědomí, jichž je poměrně velký počet. A tyto stavy jsou způsobilé pro nepředstavitelný rozvoj; kromě nich existuje pouze zákon, který můžeme poznávat v udržování se určitých stavů vědomí, které si ten neb onen jedinec osvojil.

Zákon, podle své povahy zvaný karmický, je jakoby inteligentní silou, střehoucí vše, co bylo vykonáno. Úpí-li lidé pod mravními nedostatky a tím pod strastmi, které je pronásledují ve vnějším životě, je to jen proto, že rozvinuli tomu odpovídající stav vědomí. To mám vždycky na zřeteli, a proto se snažím, abych rozvinul transcendentní vědomí, které bych mohl sdělit své bytosti. Pracuji na tom, abych uchránil své vědomí před vjemy nesčetných jevů zevního světa a sdělil tento stav i vědomí elementárnímu, které střeží přirozené živočišné tendence mé fyzické bytosti stejně, jako je střeží u každého jiného člověka. A zatím se čas od času ocitám v pocitu nekonečného rozpětí vnitřní vědomé svobody, již nemůže omezit žádný z bohů. Vše je tak spravedlivé; nic nemůže být nikomu přidáno, čeho sám nedobyl nebo se neuzpůsobil k přijetí.

A tak tedy nemám Boha, všemohoucího pastýře, který může někomu cokoli dát ze své nevyzpytatelné vůle. A modlím-li se? Vždyť je to vzývání příslušného stavu vědomí; tyto stavy naprosto nejsou jen v tuhé spojitosti se skutky rukou, nýbrž i mysli a stavů vědomí. Vzývání je jen jedna z metod, která otevírá cestu příslušnému stavu vědomí, jenž se pak může v mase lidského vědomí usídlit a rozvinout. Příslušné stavy vědomí je vůbec třeba mít na zřeteli trvale, jako mívají lidé trvale na zřeteli svět. Pak se místo temnoty stane potenciálem bytí světlo. Kdo uctívá Boha, jenž je stavem, jaký snad lze nejlépe charakterizovat jako světlo ukryté v temnotách, obklopujících svět, ten rozvine stav, zvaný Bůh, a jeho rozvinutím získá božské vědomí.

A nyní jednu připomínku: nechť nevědomí křesťané, kteří si říkají mystikové a chtějí všemu rozumět, i když tomu vůbec nerozumějí, neříkají, že mne Bůh k sobě vede jiným způsobem. Jsem dosti zkušený, abych věděl, co se se mnou děje; kromě toho jsem procestoval vesmír a prošel všemi stavy vědomí až k tomu, za nímž není žádného dalšího stavu. Proto mohu prohlásit, že bohové, andělé atd. jsou pouze maskami

stavů vědomí, těch stavů, jejichž rozvoj je závislý na určitých postupech v činnosti, psychických stavech a stavech vědomí. Víra, modlitby a jiné úkony zbožnosti jsou mentální postupy a v dobrém smyslu připravují rozvoj správných stavů vědomí, jestliže věřící člověk netrpí náboženskou chorobou, zvanou teologie. Tu chorobu musí nejdříve vyléčit s vědomím, že mu stejně není vůbec nic známo z toho, co vyznává jako přesvědčení nebo záměr, jejichž původ je v abstraktních myšlenkových konstrukcích. Jsme přece jen pouhé děti. Co víme, když jsme sevřeni v kleštích určitých názorů, o velkolepé souhře stavů, sil a napětí, které si vyměňují vládu ve vesmíru stejně jako barometrický tlak na zemi. Mohu-li se odvážit něco tvrdit, mohu to jen proto, že se mi podařilo sledovat své bytí do nejhlubších záhybů jeho procesů jako pozorující a zkoumající vědec, který odstranil balast představ a personifikací a vidí jen síly, které mají kvality, jejichž převládnutí je závislé na psychických činitelích a na karmě. Tu nalézáme ve své bytosti v animálních impulsech, atavistických jevech a pohnutkách, řízených z podvědomí. Až tam je zřídlo všech jevů, jejichž představení z nás činí idealisty nebo materialisty podle toho, ze

kterého konce se na toto divadlo díváme. A cíl – je také! Je tam, kde se může nalézt proměněné vědomí, před nímž se nerozkládá žádné dění, nýbrž nepohnutelnost, již lze pochopit pouze jako absolutno a která se může manifestovat jako ničím neohraňené světlo, v němž není tendencí k rozvoji ve stvoření.

Ano, stojím jakoby před zdí. A vím: v tu chvíli, kdy se jí dotknu, zmizí tato moje bytost ve vesmírném bezmeznu, neboť ta zeď je právě jím. A mám se snad na ni dívat jako na temnou propast, jak se snadno může jevit tomu, kdo svou trošičku, kterou je jeho bytost, zatížená vědomím já, chce předložit vesmíru jako poslední faktor nejvyšší skutečnosti? Nikoli! Vidím ji přece jako možnost nejvyššího rozpětí sebeuvědomění, stav to, který ve mně nevzbuzuje žádných obav, protože jsem zahodil své já. A tak mi je to, co se obecnému člověku jeví jako temná propast, neohraňeným jasem. Nejsem tedy před bohy nebo Bohem, nýbrž před absolutnem – to je příznivým domovem . . .

Neděle 3. července 1955 v 5 hod. ráno v Řečici

BILANCE

Je rok 1973. Jsem po minimrtvičce, která ve mně zanechala nějaké následky. Brzy se unavím a i mysl poháním k činnosti se sníženým úspěchem. Tak vidím zcela objektivně, že „slunce mého dne“ už zašlo a že tedy žiju svůj večer. To mě vede k tomu, abych bilancoval.

Abych mohl bilancovat zcela správně, musím se vrátit k samému začátku, kdy jsem přijal a začal uskutečňovat nauku tak, jak jsem jí porozuměl. To její uskutečňování netrvalo příliš dlouho, protože jsem přijal všechny její příkazy; nevyhýbal jsem se těm obtížným mravním, jimž se tak často vyhýbají ti, kdo si myslí, že to bez jejich uskutečňování také nějak půjde.

Už za půldruhého roku jsem dosáhl realizace, jejíž nejlepší částí bylo vytržení mysli. Tím jsem poznal, jaké štěstí je údělem těch, kdo usilují tak, jak jsem usiloval já, a pomyslí jsem tedy na to, že svou nauku sdělím i jiným.

Protože jsem byl zvyklý sledovat každou po-

hnutku, jež vystupovala ve mně nebo v atmosféře kolem mne, zpozoroval jsem, že něco mimo mou osobu na mou myšlenku hned reagovalo, že se mi můj záměr nesmí zdařit.

To „nesmí“ mi vnuklo myšlenku, že toto sdělení nepochází z Boha. Nestalo se však nic pozoruhodného, protože mi bylo jasné, že se musím ještě zdokonalit v poznání sama sebe. Pokračoval jsem v něm tedy a tím jsem dospěl k poznání, že naše rozhodnutí mají své duchovní nepřátele; tím mým nepřítelem, jak jsem poznal, byla tzv. strážkyně Prahu.

Já jsem však neměl „horký nápad“, který by mě vedl k hlásání nauky. Až příliš dobře jsem už věděl, že takový výsledek, k jakému jsem já dospěl, vyžaduje práci na sobě, kdežto kazatelství dokáže snad vzrušit mysl, ale jistě život nepřetvoří.

Bylo mi jasné, jak je cesta k duchovní dokonalosti ovlivňována i sociálními poměry a jak těžce se dají přesvědčit ti, kdo nad prostým způsobem života neuvažují, nýbrž jej prostě žijí. Proto jsem se zaměřoval na zasvěcování od jednotlivce k jednotlivci, a to ještě pomocí tzv. indukce, která je vlastně tzv. přenosem nauky od ducha k duchu a současně i od ucha k uchu.

Byl jsem tehdy v trvalém kontaktu s J.J., jehož jsem vybídl ke spolupráci se mnou. Nebyl spokojen se svými sociálními poměry, proto jsem mu mohl slíbit, že ho použiju jako zedř, za níž budu pracovat tajně, půjde-li se mnou do společné domácnosti. Jako vedlejší výsledek jsem mu slíbil štěstí ve všem a nadmíru prostředků k obhájení zevní existence.

Háralo v něm však něco jiného. To vyjádřil tím, že do něčeho, co jsem mu dal k přečtení, zcela nelogicky napsal, že „dnešní žena je více reálná než subtilní“ a že se „nenajde žena, která by žila ideálně“. Když potom „reálnou“ ženu našel a chtěl s ní jít společně životem, chtěl to udělat tak, abych mu to nemohl rozmlouvat. Utekl tedy přede mnou a šel nezvyklou cestou tam, kde se měl zavázat k manželství. Pozdravil jsem ho na této nezvyklé cestě dokonce v místě zcela neobvyklém. Tam, kde jsme se setkali, jsem mu řekl, aby od svého úmyslu odstoupil. Odpověděl, že bude jednat jen čestně. Namítl jsem mu, že nejčestnější by pro něho bylo prchnout od toho co nejrychleji.

Neposlechl. Pokud vím, byl někdy od ní různým způsobem bit. To bylo celkem vedlejší. Horší bylo, že i po jejím prohlášení, že za něj

bude bojovat atd., mu v době jeho nezaměstnanosti odmítla dát najíst.

Tak jsem ztratil prvního potenciálního spolupracovníka. Vepsal jsem si do sebe příslušné poučení, abych se vždy spoléhal především na sebe. Ale přesto se podobná situace opakovala ještě jednou. Vedl jsem jednoho, J. Š., který byl velmi talentovaný. Na mne už padaly chmury z předzvěstí, jejichž první vstup do mého života začal hrozbou, že se mi nesmí podařit mé záměry pomocí jiným naukou.

Odkudsi za valem ohraničujícím sféru viditelná od sféry neviditelná se vynořovali příšerní jezdci z Apokalypsy a já jsem v tom spatřoval jak začátek mého boje, tak i nových osudů celého světa. I když jsem o tom s J.Š. mluvil, on přece jen viděl spásu v jiném postupu. Usmyslil si, že nepůjde cestou takové poddajnosti osudu, jako jsem šel já, nýbrž že zbohatne a pak začne nauku rozdávat. Tím pro mne odpadl, ale sám se zapletl v neřešitelné poměry.

Když pomocí nečistých „kšeftů“ získal za Hitlera nějaký majetek, přišel o něj při první měnové reformě. Ale on se vzdát nechtěl. Byli mu dobří Rusové, jimž prodával tajně pálený alkohol, a tím si znovu pomohl k nějakým penězům.

Přišla druhá měnová reforma a od té se už celkem na nic nevzmohl. Nebo pouze na vizi, že bude bída, hlad a revoluce, před čímž vším se uchrání tím, že bude pěstovat berany; ti mu v té bídě a revoluci dají jak potravu, tak i odívání, protože mají nejen maso, ale i vlnu. A jak to bylo s tou vizí? Ta přišla až potom, když viděl, že „homo socialisensis“ nesmí mít žádný majetek. Než se to dozvěděl z vlastní zkušenosti, viděl na čas v socialismu počátek ráje pozemského, kde se dá pěstovat jóga jen tak pro zábavu.

I to tedy padlo.

Já jsem však nečekal tak dlouho, abych byl primitivně, přímou zkušeností, takto poučen. Už dávno předtím, ještě dříve, než přišel Hitler a po něm „diktatura proletariátu“, jsem začal celé své dílo zakládat pouze na sobě samém.

Bylo mi jasné, že takové dílo nemohu vykonat sám. Měl jsem však dost zkušeností, abych mohl přesvědčit druhé i jejich vlastními mystickými zkušenostmi i pochopením toho, co to vlastně dělám. Právě od toho jsem si sliboval, že než vyčerpám své životní síly, najdu nástupce, kteří převezmou mou úlohu a budou v ní pokračovat až k dobrému úspěchu, jenž by prospěl všem.

Nejedná se přece o mnoho. Má být splněna podmínka, že se člověk podvolí příkazu poznávat sama sebe ve všem a přitom se cítit pouze šťasten, povznesen nad všechnu bolest a sobectví. Přitom se ovšem nesmí citově a vědomě komunikovat s chtivými lidmi, kteří o své povznesení neusilují.

Já jsem vlastně vyčerpал svůj život pouze v tom. A ukazovalo se, že právě to je práce v říši příčin, protože to je v antagonistickém prostředí indukční fenomen, jenž přinese žádoucí výsledek. Je tu pouze skutečnost, že setrvačnost ve světských tendencích je odpůrcem, který se manifestuje jako strážce Prahu, jestliže jsou tyto tendence provázeny zavidostí.

Zdá se – a také se to tak dá dobře poznat – že karma lidské zkázy je už od mých mladých let dost silná, aby se lidé zavile drželi svých světských tendencí. Proto jsem jako jedinec nemohl počítat s naprostým úspěchem ve svém úsilí. Ale i pro svět záporných sil platí zákony strategie: když je úsilí jedince, snažícího se vykonat takové dílo, přeneseno, pochopeno a zachováno, pak děs Prahu vyklízí bojové pole bez boje. Když však někdo právě tím, že vystihl příslušné podmínky, začne pracovat v říši příčin a pro strážce Prahu

tím vzniká hrozba, že by se mystické učení rozšířilo po světě tak, že by získalo masy bez zachované tajné tradice, takového člověka vždy strážce Prahu likviduje, jestliže nemůže převést celé toto úsilí ve svůj prospěch.

Protože jsem si byl vědom těchto souvislostí, nikdy jsem nevyzradil metodu ani smysl této práce v říši příčin. Čekal jsem pouze, že až ti, kdo mě následovali, pochopí to, co jako mystikové mají pochopit, přiblíží se mi s přátelským duchem, na základě čehož je zasvětim do toho, co jsem udělal. A protože základním předpokladem takového zasvěcení je zřeknutí se světa, sledoval jsem ty, jež jsem do nauky zasvěcoval. Jenže bohužel nikdo neaspiroval na vítězství nad sebou a tím i nad světem. V nejlepším případě každý pouze bojoval se sebou samým, ale vždy jen tak, aby zase na čas podlehl světu a pak se zase zvedl, takže ze sebe ti lidé činili „věčné bojovníky“, kteří mít úspěch prostě nemohli. To však byli ti „lepší“. Horší předstírali, že plní mravní podmínky nauky, ale jinak žili světsky, aniž se vůbec pokusili sebe přemáhat, přemáhat své sklony až k překročení nejvyšší meze vnitřního odporu nebo náporu smyslových sklónů.

Tito lidé ovšem nikdy nemohli dosáhnout adekvátních úspěchů. Místo toho zemdlívali, až mnozí z nich zcela zemdleli a končili zpravidla zase ve zcela světském životě jako každý jiný běžný světský člověk.

Byl jsem tedy sám! V tomto stavu jsem plnil svůj nadlidský úkol dokonce s vědomím, že má odporová síla vyprchá, což může způsobit, že budu muset odložit žezlo mystické moci, tj. nepředat svým pokračovatelům a tím vrátit děsu Prahu jeho nadvládu nad světem.

Nikdy jsem se nesmiřoval s touto situací bez hlesu. Nabádal jsem jiné, nutil je, zobrazoval jsem jim výsledky námahy, již jsem na nich vyžadoval – prostě dělal jsem vůbec, co jsem mohl, abych získal nástupce, strážce nauky, vítěze nad zlem, mocné mystiky, jací by měli v nauce záštitu svého štěstí a své bezpečnosti. A ti lidé, kteří mne slyšeli a snad i znali, dělali si a udělali problém pouze s bojem se sklony.

Tak vypršel čas a já jsem byl postižen minimrtvičkou. Následkem této příhody jsem už docela objektivně usoudil, že nauku nepředám, nýbrž pustím ze svých rukou nazdařbůh. Tím pro mne vzniká úleva, již musím na konci svého života mít, jestliže se nechci zaplést do osidel teoretické

nauky a nepřestávající mystické činnosti, za což bych zaplatil mystickou prohrou.

Co z toho vyvozovat? Já sám nic. Jsou tu však jiní, kteří šli za mnou a vědí už nebo alespoň tuší, o co tu jde. Ti nechť se bijí v prsa a přiznají „mea culpa“, aby snad chytili ulétající labuť.

Neslibuji, že to bude co platné. Přenos už nemůže být povahy fyzické, nýbrž jen duchovité, jakoby utkaný z neviditelných a nevažitelných pavučin. Jen z této duchovité tkaniny jsem i já těžil své zasvěcení. Ale já jsem měl dostatečnou rozeznávací schopnost, abych její jednotlivá vlákna utřídil a konečně z nich utkal příslušné zasvěcení.

Ne. Tato rozeznávací schopnost není nikdy darem karmy. I když má člověk nějaký fond dobré karmy, vždy pouze nekompromisní dodržování mravních příkazů duchovní nauky učiní tuto schopnost dokonalou, nadprůměrnou, nadlidskou.

Proto vy, kteří tuto schopnost nemáte, nevymlouvejte se na to, že vám nebyla dána do vínku. Myslete si podle skutečnosti a pravdy, že jste chtěli mravní příkazy nauky upravit podle svých potřeb, abyste mohli vyžívat své smyslové sklony. A vězte: práce v říši příčin není pouze

smutná povinnost těch, kdo se oddali nauce. Je to práce na zlepšení stavů vlastního prožívání; to „ve všem sama sebe poznáváje, jsem radostivý“ přece není smutnou povinností stoupenců nauky. Je to práce prakticky už vykoupených, jestliže ji vykonávají stále, aby své příjemné duševní a pocitové stavy prohloubili, zdokonalili a upevnili.

Co z toho vyvozovat? Kdo se svým mystickým úsilím nedostal tak daleko, abych mu tyto jednoduché věci sdělil, jistě mysticky pracoval pouze druhotně, kdežto prvotně holdoval světu buď jako požitkář zcela světu propadlý, nebo jako člověk bez charakteru, jemuž neleží na srdci problém těžké karmy světa.

Ano. Ti, kdo pracují na velikém díle nejen vlastní, nýbrž celosvětové karmické přeměny, činí to pouze nepřerušitelným prozařováním světa štěstím, blažeností a až nadpomyslitelně dobrými pocity oním prostým „ve všem sama sebe poznáváje, jsem šťasten“.

Ne! Příliš mnoho sobectví jsem u vás všech viděl. Proto jsem vás nezasvětil do stavů pronikání celé své bytosti štěstím. Chtěli jste přece pouze smyslové požitky, a proto toto „tajemství“ muselo pro vás zůstat zamčeno. Jinak byste to do

všeho pronikající štěstí otrávilí chtíči, pudy, vášněmi a kdo ví čím ještě, čímž byste místo práce na díle vykoupení ze strasti vykonali dílo vnitřní zkaženosti všech, kdo by vámi byli prozářeni.

Ne má je tedy vina na tom, že se mi nepodařilo provést onen tzv. přenos! Měl jsem už od útlého mládí dost zkušeností, abych vás mohl zasvětit a přenést na vás nepředstavitelně vysoké nebeské stavy. Měl jsem však také odpovědnost zasvětitelů, kteří ani nezprofanují ani nezničí velebné kvality božího ducha tím, že bych je svěřil nečistým rukám a nečistým duším. A tak to jednoduché „ve všem sami sebe poznávájíte, jsme šťastni“ jste nemohli okusit. A protože jste to nemohli okusit, mohli jste mě podezřívát, že zasvětit nedovedu nebo nemohu. Dovedl jsem, dovedu a mohl jsem a mohu. Ale již dost zlé karmy se natropilo tím, že někdo vystihl podmínky pro rozvíjení blaženosti a seznámil s tím i druhé, kteří to všechno zpronevěřili proto, že ze sebe nevyhladili své smyslové sklony. Tím se z nich totiž stali chytráci, kteří si pěstují své vnitřní štěstí, jež chtějí rozmnožit a udržet tím, že konají zlo. To nikdy nebyla má cesta! Měl jsem vždy zájem na tom jít cestou rovnou, cestou poctivých. Jen proto jste ode mne nezískali zasvěcení.

Připozdívá se. Můj den se nachýlil k temnému večeru, a protože jsem vždy uvažoval pouze věcně, nazírám na možnost zachování nauky jen skepticky. I když je v těchto rádcích vysvětlení jak postupovat, přece ty morální nedostatky, podléhání sklonům, nedávají dobrý výhled na to, že se situace okolo přenosu může zlepšit. Ostatně proti mně jakožto nositeli nauky už nestojí nadějní, nýbrž pouze strážkyně Prahu, která na mně žádá, abych dal zpět „klíče nauky“. Ty klíče totiž musí vždy někdo mít. Když ne mravně vyspělí, odpovědní, rozumní a moudří lidé, tedy zase jen ona strážkyně Prahu. Proto vy, kteří jste byli blízko mne, přiznejte vinu sobě. Ujišťuji, že já osobně jsem zcela šťasten. Poznal jsem nauku a pochopil ji až do základu a je mi tedy jasné, jak je nutno se chovat, aby člověk svou už na dosah vzdálenou spásu neztratil a místo ní si neudělal zásluhu pouze na prokletí.

Problém spásy by měl také každý zrevidovat. Po celý svůj život jsem stál před lidmi, kteří si spásu představovali velmi sobecky. Byli ochotni být mystiky, protože si představovali, že je to nauka, jež jim má poskytnout osobní blaho, někdy nadlidské. Tedy jim. To znamená lidem vnitřně nepřetvořeným, jim, kteří vždy myslí jen

na to, že jsou tím jejich já. Jenže ve vesmíru nejsou jevy statické. Vše plyne a z toho je nutno vyvodit, že i blaženosti lze dosáhnout v proudu „všeplynutí“. Už z toho důvodu musí člověk dospět k onomu „ve všem sama sebe poznává, jsem šťasten“. To vše je totiž proud, a když někdo sama sebe ve všem poznává, je také proudem, který už proto, že není peřejí pro existenci vyhraněného já, může být blažen už proto, že „sama sebe ve všem poznává“, učiní své štěstí nebo radost nebo blaženost trvale se v sobě obnovujícími, neboť je žije ve všech. Jeho já totiž už zmizelo a nemůže ony peřeje tvořit.

MOST

Ten most je ohrožen! Jaký most? Žil jsem zdánlivě jako každý jiný: v horku životního usilování, tj. od napětí vyvolaného chtíčem k únavě vyčerpaného. Bylo to však z týchž podnětů, jak tomu je u jiných lidí?

Když pozorujeme lidi, kteří si třeba také říkají „mystikové“, je možno vidět ten rozdíl. Podobají se běžným lidem. Také žijí v horku životního úsilí od napětí způsobeného chtíči k únavě vyčerpaných. Ale nežijí tak proto, aby vytvářeli most mezi stavy dokonalých a stavy běžného lidství, ale protože trpí elementární chtivostí. Bohužel je jim většinou cizí zkušenost a poznání, jež získali ti, kdo šípem své touhy zasáhli božství.

Dlouho jsem tento most, vytvořený kdysi mocnou touhou po zászvětních oblastech, udržoval schůdný pro ty, kdo chtějí jít stejnou cestou k stejnému cíli, jako jsem kdysi šel já. Jeho schůdnost pak umožňovala sdílet s druhými

nádheru duchovního života, skrytou ve fyziologickém ne-teple, a to v podobě Nauky.

Porozuměli mi však ti, k nimž jsem tento most tvořil a napínal? Asi ne! Spíš se zdálo, že toužili pouze po výsledcích duchovního úsilí, ale nevyvíjeli nezbytnou snahu. A já jsem se musel držet zákona daného kvalitami dokonalosti, abych se „neurazil o kámen“; proto jsem směl jenom pět tichou píseň nevýslovné blaženosti těch, kdo už došli do cíle nauky.

Ta tichá píseň je právě pro hluk jejich organismu chtivostí rozpáleného ohlušovala, a proto byli stále začátečníky, mnohdy nevydařenými, po mnoho, mnoho let.

V přídeších snahy držet ten most, aby byl pevný a schůdný, jsem uzrál. Toto uzrání znamená, že se ten most rychle stává nesmírně subtilním. Ale může někdo právem tvrdit, že mu ten most byl nezřetelný, ještě když byl podle mne tak hutný? Dnes mu však může být nezřetelný a nepostřehnutelný, neboť jsem skutečně uzrál.

Podle mne to byla vždy jen krev hlučící neudušenou světskostí, jež tento most činila pro jiné nezřetelným. Proto mi nikdo nic nevyčítej. Držel jsem se jen povinné odpovědnosti guruů, a proto jsem se nezmýlil, abych se pro vzněty horoucích

myšlenek snažil udělat ten most zřetelný i pro ty, jejichž vidění je zkalené brýlemi krve rozpálené chtivostí. Neboť pak už by to nebyl most od lidství postiženého horečkou smyslového chtění do sféry chladivého Uskutečnění. Vedl by do oblasti obměněných chtíčů a vášní, tj. do něčeho, co sice dnes každému může být nové, ale zítra už to může pro něho být stejně zkažené jako samé lidství, poškozené vášněmi a pudy. Proto mi nikdo nic nevytýkej. Já vím, že protikladem vášněmi rozpáleného lidství je pouze hluboce chladivé nechtění dokonalých; co je mezi tím, je infikováno prvky zkázy.

Ha, ha! Viděl jsem to snad včera. Byl zase u mne člověk, jenž má o sobě dobré mínění jako o přívrženci mystiky. Byl však vychladlý? – Nebyl. Byl naopak velmi horký lidskými snahami a tendencemi, a proto nebyl schopen chápat můj chlad. A most mezi mnou a ostatními, tak subtilní až nezřetelný pro každou vašeň rozechvívající tvory utvořené z prachu, jako by už úplně nebyl.

Lidé nejsou moudří. Proto si nedomyslí, že žít v chladné blaženosti dokonalých znamená znezřetelňování toho přemostění, jež jsem založil jako velmi mladý a udržoval až téměř dodnes.

Jenže od včera do dneška se mnoho změnilo. Z mého organismu bylo vymeteno téměř všechno palivo občanského života, a proto i pro mne se stal ten dosud mnou dobře viděný most nezřetelným. Jak potom může být dobře viděn jinými?

Cesta z nedokonalosti tvorů hořících chtíči k vychladlým a blaženým není vyznačena lidmi, kteří stojí na obou březích řeky Styx. Je třeba učinit něco, jako to činí jihoameričtí mravenci: přemostit řeku života Styx masou těl dobře spjatých nad jejím hlubokým vrypem do země života. Já sám o tomto inženýrském projektu vím, a proto jsem byl vždy připraven stát se základním pilířem tohoto mostu. Byl však za mnou někdo, kdo by v tomto smyslu zařal svá kusadla mocné duchovní snahy do mého bytí a tím se mnou začal tvořit tento most?

Nezjistil jsem nic takového. Bylo to proto, že nikdo ani přes své duchovní snahy nemínil opustit svou přirozenost horkou smyslovými chtíči. Proto se tento most, jen mnou kdysi dávno zbudovaný a přesně podle zákona duchovního života mizící postupně v neviditelnou a nezjistitelnou, stal nezřetelným i v tom případě, když jsem se pokoušel vhodným lidem sdělit příslušné zasvěcení. A dnes, kdy hmota života mého bytí

mizí, začíná se ztrácet i ten projektovaný nezbytný most pravé duchovnosti. Místo něho se zase mezi mnou jakožto nositelem duchovního poznání a těmi, kdo tvrdí, že toto poznání hledají, rozvírá propast neprůchodného labyrintu, který může spojit břehy tohoto Styxu pouze sebezasvěcením; jeho požadavkem je téměř dokonalé zničení ideje já při zachování pouze nejslabšího závanu čistého a ode všeho oproštěného sebevědomí.

Bude tedy nesmírně těžké dosáhnout zasvěcení uspokojujícího všechny vyskytující se touhy jenom proto, že se nikdo nedokázal absolutně, ale přece podmíněně zřeknout světa. Jen z toho pochází má praktická vize, již jsem dnes, 16. 12. 1972, tak dobře vnímal, když právě vody nadživota zase odplavily něco hlíny, která je dárce mého fyzického žití.

Chci doložit: nepláču, protože mé prožívání mi tuto možnost nedává. Velmi dobře totiž vidím působit železný zákon karmy.

Vysvětlení

Protože jsem hned na začátku cesty dbal na to, aby má mysl byla trvale naplněna pouze kvalitami nebes a nadnebesí, stalo se pro tíživé denní povinnosti, které mne tolik časově zatěžovaly, že

jsem se s těmito kvalitami musel zavřít do sebe právě na lidské úrovni. Tím jsem utkal a dotkal „Ariadninu nit“, která se sama sebou napjala z mého lidství do makrokosmického božství.

Tato nit se stala oním mostem, po němž mohou přecházet hledající k nejvyšším výsledkům duchovního zasvěcení, jehož význam ani nechápou. Avšak ne pouze mostem se stala tato nit. Stala se také vodičem, který pomalu, ale jistě, převádí energie mne samého (jakožto schopného zasvětitel) do onoho makrokosmického božství. Vědom si své duchovní odpovědnosti, snažil jsem se v mezích dovolených možností o to, aby ten převod byl co nejpomalejší a nikoli prudký. Tak jsem žil a čekal na čekatele skvělého zasvěcení.

Léta však ubíhala a žádný „vášnivý milenec nebes“ nepřicházel. Proto pomalý převod energií z lidství do absolutna pokračoval. Tím se odplavovaly i naděje na přenos hodnot pravého zasvěcení. A dnes? – Převod energií mého bytí po „Ariadnině niti“ tak pokročil, že bude sotva možné doufat v to, že onen zbytek mé energie může vykonat reálné dílo zasvětitel tak, jako tomu bylo do nedávna. Na tom já ovšem viny nemám. Varoval jsem a nabádal včas a v přesném poměru k vlivu času.

Byl jsem si vždy vědom toho, že mluvím o relativním čase a že tedy vyjadřuji relativně naléhavé varování. Když se však v rámci času nikdo nepřiměl k vypětí všech sil k dosažení zasvěcení, ten relativní čas a relativní varování se naplnily.

Řekl bych: dnes už je to jasné! Onen vodič energií mého bytí převedl už téměř všechnu tuto energii z tohoto světa do božského v makrokosmickém pojetí. Tím se ti, kdo doufali v zasvěcení pod mým vedením, ocitají na cestě duchovna sami, beze mne. Jen proto, že se přes mé varování nevypjali až k zásahu božství silou svého ducha. Tím už zaniká možnost, abych jim pomáhal dostat se na nezbytnou platformu čistého duchovního života, jejich vlastními zkušenostmi učiněného reálným, a můj úkol gurua k nim přestává.

Položme si tedy otázku: může být ještě něco napraveno? Pro mne není přípustné, a proto ani možné, nutit druhé k tomu, aby napjali onu „Ariadninu nit“ z lidství do božství. Směl jsem – a nyní i to už přestává – pouze varovat, nabádat a podněcovat silou svého ducha. To jsem skutečně činil. Jenže každý miloval nízký svět smyslů natolik, že mu mé varování, nabádání a podněcování nestačilo. Božství bylo pro tyto

lidi tedy vždy až na druhém místě. To právě činí božství nerealizovatelným. A nic nezabránilo tomu, aby onen vodič mých vitálních sil nesplnil už téměř docela svou funkci. Vše mi mizí v nedohlednu – i ten druhý břeh, jímž je v mém stavu hledající lidství na břehu druhém. Zůstává jen tiché přání...

Toto je to, co oznamuji; to je můj vzkaz všem. Jsem už schopen poskytnout jen neosobní rady, kdežto jinak ze své dáli volám: „Ještě jste se nenabažili světa? Ještě setrváváte při zlovyku být myslí stále v něm, až už nebudete vůbec schopni překlenout hrůznou bájnou řeku strastí Styx a tak se dostat na její druhý břeh, tam, kde jsem já?“

Nauka musí být účelná. U mne taková byla. Proto ještě nežiji zcela v duchovnu, nýbrž na zemi, ovšem na zemi Ducha. Právě tu možnost jsem každému nabízel. A v zákonech karmy je psáno: „Kdo tuto nauku neučiní účelnou, když už ji zná, bude více trpět než ten, kdo ji vůbec nepoznal.“ Kéž by každému bylo toto mé sdělení k dobru!

Nauka je dobrá. Řeší všechny problémy, jež se mohou u jedinců vyskytovat. To bezpečně vím, protože se to u mne potvrdilo. Ovšem sebe

samého, tak jak vnitřně žiji, jsem bez přiměřené záruky dát nemohl. Chtělo to příslušné úsilí, příslušnou práci; to umožňuje každému přiblížit se ke svému guruovi, ztotožnit se s ním. Když toho není, pak jsou osobní styky gurua s jeho svěřenci vždy pouze „voláním z dále“. Nechť tedy je toto sdělení voláním. Nechť zní toto volání, aby alespoň „post festum“ probudilo tvrdě spící spáče, snící snad velmi tuhý snový světský život.

Naděje, že bude dosaženo duchovního probuzení, tedy je, ale je důvodná teprve tehdy, když člověk vystřelí šíp bezvýhradné vůle a žádosti žít Boha. – Vy, kteří jste mne osobně znali a slyšeli, tento šíp můžete vystřelit snadněji než jiní. Pozor však: jde jen o vás, o ty, kdo nebyli předurčení k tomu, aby se stali zasvětiteli, nositeli NAUKY.

16. 12. 1972

O REALIZACI A DĚSU PRAHU

Je to vlastně velice zajímavé. Dnes právě, kdy opět přecházím Márův příkop „s jeho desetitisíci léčkami“ (jak jej charakterizuje Hlas Ticha), jsem už zcela netečný ke všem mystickým procesům, jež s jeho přechodem souvisí. Jen proto se mi zcela vyjasnilo, jak je to se stigmatizacemi, mystickou smrtí atd.

Když jsem tento Márův příkop přecházel poprvé, bylo mi osmnáct a půl roku. S tímto mládím samozřejmě souvisí těžko vykořenitelná příbuznost člověka se všemi ostatními bytostmi. Na tom nic nemění skutečnost, že jsem já sám velmi přísně dodržoval všechny mravní příkazy jógy. Právě to, že jsem hned na počátku spojil toto mravní úsilí s duchovními cvičeními (nevěděl jsem tehdy nic o tom, že je nezbytné dodržovat pořadí mravní dozrálост za první a duchovní cvičení v podobě koncentrací za druhé) předstihl můj duchovní vývoj rozvoj mravních hodnot, což je z kvalitativního hlediska naprosto

logické. To bylo příčinou, že jsem dosáhl realizace duchovnosti právě takové, jaké jsem dosáhl. Říkám to otevřeně: opožděný rozvoj mravních hodnot mne sám vystavil Děsu prahu, a tak jsem musel podstoupit stigmatizování, tj. probodení rukou a nohou, korunování trnovou korunou, probodení srdce, vytržení „květiny zla“ ze srdce atd. atd. Dnes tedy vím naprosto jistě: stigmatizace slouží k násilnému vykořeňování lidskosti, tj. lpění na já, sobectví, i když tenkrát bylo ve mně lpění na já jen potenciální. Řídil jsem se přece hned od začátku ve všem jednání mravními příkazy jógy celkem neohebně. Že jsem se jimi skutečně řídil, to pak bylo doloženo tím, že jsem nebyl zničen procesem znovuzrození ani fyzicky, tj. sebevraždou, vraždou, neštěstím nebo nehodou, ani duchovně, tj. šílenstvím, zblbnutím, porušením věcného nazírání na svět, okolnosti nebo vnější události, duševním úpadkem, fanatismem nebo něčím podobným.

S těmito zkušenostmi, jež pocházejí z momentu fyziologické, mystické a duchovní realizace, dožil jsem se za dlouho, za velmi dlouho, realizace druhé, a to přes všechny dobře rozvinuté mravní a duchovní schopnosti a potenciální duchovní moc. Bylo mi 38 let, když jsem

podruhé opět překračoval tento Márův příkop jako pocestný, jdoucí neúchylně mystickou vývojovou cestou, ovšem dosti přísně omezenou na životní zkušenosti. Právě to bylo příčinou mého odosobnění, jež už Strážcům prahu nedovolovalo učinit ze mne opět „beránka božího“, snímajícího hříchy světa atd. Ale i to málo neudušeného lpění na vlastním bytí, a proto i na světě, se stalo příčinou, že se Márovy příšerné tlaky opakovaly, nikoli však ve sféře fyzické, nýbrž psychické. To málo lpění, vyvolávající vlastně tyto příšerné tlaky, se najednou manifestovalo jako z bludu vyvěrající bódhisattvické přání, pocházející ze strachu bytosti před zničením: „Kéž by všechny bytosti byly šťastny!“ Byla to tedy reakce sattvická, na rozdíl od reakcí sobců, volajících své: „Kéž jsem zachráněn!“

Tak jsem se ocitl na úrovni světa příčin, v té báječné úloze „vtiskovače“ osudových předzvěstí, které se neobměnitelně splňují. Měl jsem snad mít radost z této funkce nebo moci, chcete-li? Život viděný z vyšší perspektivy nebudí touhu po moci. Bytosti se lopotí, aby se svými skutky dostaly do nebe nebo do pekla, a je tedy vidět, že když tam nebo onde jsou, přály si tam být snad ne myšlenkami, ale povahou

skutků. Na co tedy moc? Tahat lidi tam, kde si svými skutky nikdy být nepřáli? Moudrost praví: nad dobrem a zlem je spravedlnost, pocházející ze samého konání. Proto se nikdo do toho nepleť, neboť jinak budeš jako ti diktátoři, kteří ti vždy chtějí pomoci k tomu, co ty třeba nechceš!

Toto poznání mi hřímalo do vědomí. Proto dnes, kdy je mi 63 let a opět překračuji Márův příkop lidských vášní, tak příšerně zrádný vyvoláváním reakcí v bytostech, jsem vlastně mrtev i k té na pohled krásné ideji, vyvěrající ze zdánlivě ušlechtilého a nesobeckého ducha. Proto už pro Máry, Děsy prahu, nejsem zajímavý. Poznávám, že jen proto už nerozvlňuji potenciály, jež jsou kdesi v říši příčin. Mohu tedy odejít z tohoto světa jako nikdo, podle očividné skutečnosti tak, jak jsem na svět přišel. Tehdy jsem byl nikdo, dnes začínám být nikdo z někoho, kdo dobře ví, že svět je takový, jaký jej lidé chtějí mít. Názor, že si přejí mít svět lepší, je opravdu nesmírný, nedozírně hluboký blud – ta věčná nespokojenost s tím „ted“ . A proto je to neklid nutící lidi putovat někam vlastně za ničím, protože to něco, za čím jdou, se pro ně stane nezajímavým v tom okamžiku, kdy toho dosáhnou.

Pro vysokou nebo hlubokou moudrost je tedy zlo a dobro, o něž lidé usilují, jen v propasti instinktivního způsobu života; v iluzi, že tím nebo oním se dosáhne štěstí, tj. stále hledaného a nikdy dobře nedefinovatelného něčeho, jež může svítit pouze těm, kdo sebe neznají a nechtějí se ovládat. Neodstranitelné to neštěstí!

Ale zpět k tomu, co se mne týká: z tohoto třetího překračování Márova příkopu, příkopu lidských vášní, Máró, Děs prahu, vlastně už nic nevyvozuje. Nevidí totiž ve mně nebezpečí, a proto mi nepředvádí čtyři příšerné jezdce z Apokalypsy, jak tomu bylo, když jsem přecházel jeho doménou poprvé. Ani mi neustupuje z cesty ze strachu před zjevnou mocí, již by chtěl sprovodit ze světa podle všech pravidel zákeřného boje. Je už v klidu, jako bez zájmu, v přesném poměru k mému nezájmu o všechno, co tenkrát, kdysi dávno, bych byl rád spasil, asi proto, abych to měl s sebou kdesi v nirváně, protože jsem na tom podivuhodným způsobem, hluboko v bytosti, tak hluboko, že jsem to ani nemohl zjistit, lpěl.

Co však jsem vykonal, bylo vykonáno. Je to jako letitý a dobře vzrostlý strom proti nepříteli mravenci, který jej nikdy nedokáže vytrhnout.

A karma z tohoto konání? Nezajímá mne, nebude jí, protože ta obíhá pouze v omezeném prostoru jako planety kolem slunce v úzkém disku jeho nejmocnější gravitace. Zdá se tedy, že kdo se proti karmě, centrálnímu gravitačnímu ohnisku, postaví v rovině jejího pólu a nikoli rovníku, nemůže jí být dostižen. Je tedy karma věcí nás všech lidí; já stojím v rovině pólu, netečný ke své minulosti, k skutkům v minulosti, beze všeho toho, co zprostředkuje signály jako počátek působení karmy dávných skutků.

Tak vypadá osvobození. Ne moc, pletoucí se nemoudře do harmonických vztahů minulosti, přítomnosti a budoucnosti druhých, nýbrž netečnost, založená na prostém, všeobecně platném zřeknutí se světa, pod jehož náporem hyne to, co se dá tak dobře označit jako osobnost.

Do nekonečna nic přede mnou,
do nekonečna nic za mnou,
do nekonečna nic pode mnou,
do nekonečna nic nade mnou,
ani do stran není nic,
tak vypadám já, který jsem.

Vysvětlení k přechozímu

Stigmatizování, jež vlivem církevního učení pokládáme za důkaz boží nebo Kristovy milosti, za projev boží lásky k nám, nemá nic společného se subordinací, která má existovat podle teologického pořádku v kosmu bytostí. Při stigmatizaci jde pouze o kolizi vznikající z rozdělování dvou podstat, vrozené lidské a vytvářené duchovní; její vytváření je podmíněno pozvednutím ducha k transcendentním kvalitám. Právě na rozhraní těchto dvou sfér našeho světa a transcendentna je propast, již může člověk překročit, aniž vyvolá reakce obyvatel sídlících v tomto hraničním pásmu, pouze tehdy, když vztah k jevům sféry vrozené duševnosti je zcela vyhlazen zřeknutím se světa.

Člověk se však vždy trápí, že ve sféře, do níž se dostal zrozením, se mu nedostává toho, co by si přál, a proto se za pozvedání se k Bohu nikdy světa nezříká úplně, ale zpravidla pouze volá po získání toho, po čem touží. Ale sféra emocí je od sféry čistých forem transcendentního světa dobře oddělena. Proto musí mystik, mocí ducha se povznášející do této transcendentní sféry, zaplatit za tento krok stejným mučednictvím jako Kristus Pán.

Přesně v poměru, jak se za probíhající stigmatizace světa zříká, přestávají její projevy; když se jógin oprostí od světa úplným zřeknutím a jen na základě tohoto zřeknutí bude jeho světskost vystřídána duchovní nebo i duševní transcendentací, pak ani o stigmatizaci nebude vědět. Proti tomu ten, kdo se pevně drží světa a jehož touha se stane šípem dobře zasahujícím kvality transcendentna, bude stigmatizací mučen nesmírně.

Proč na cestě ducha může člověk být trápen právě stigmatizací? Toho se může každý dohadovat sám. Psychologicky se to může určit, ale vysvětlení je tak „nevědecké“, že raději o něm pomlčet. Mysticky pak se to dá vysvětlit tak, že strážcové Prahu tímto způsobem z každého vykoření lidskost, aby se jí atmosféra transcendentna nezkazila. Ovšem toto vyhlazování lidskosti může někoho doslova duševně zadupat v prach, kdežto jiný z přechodu do transcendentna získá vědění a moc, podle toho, jak jeden na světě tvrdě lpěl a druhý se ho zřekl. V obou případech k stigmatizaci dochází, i když při dokonalém zřeknutí se světa k stigmatizaci nezřetelné; je dotvrzením očisty zasahující až do fyziologické přirozenosti.

Při první realizaci, v 18 letech, jsem byl vystaven možnosti fyzického zničení mocným

přetvářecím procesem, jenž byl vyvolán vtokem transcendentních kvalit podmíněných voláním Boha. Ve druhé realizaci, v 38 letech, jsem byl vystaven možnému zničení psychickým zjemněním, vyvolaným dvacetiletým dodržováním zásad nesvětské mysli. Trvalý pobyt mysli v transcendentní sféře po celých dvacet let musel nutně pro existenci těla vyvolat reakci obou podstat, totiž fyzické a duchovní; to se projevilo realizací trvalého pobytu mysli a vědomí v transcendentnu. První momenty této realizace jako přetvářecího procesu v bytí znamenaly odplavování posledních strusek světskosti, jež sama byla příčinou extrémní funkce smyslů. Pokud v tomto případě jde o zrak a sluch, není tento proces náročný. Čich – a nevím, zda je tomu u každého jako u mne – se mi stal základním orientačním smyslem v identifikování skutečností, když i hmat selhával v rozeznávání mezi skutečnostmi viditelnými a neviditelnými. Na omak jsem nenacházel rozdíl mezi těmito skutečnostmi, ale protože jsem si pamatoval pach věcí viditelných i neviditelných, mohl jsem určit, co je a co není skutečné. A chuť, modifikace to hmatu, velela, abych přijal blaženosti pocházející z procesu návratu z periferie

života, fyzického bytí, k jeho centru, jehož první emanace se vždy vyznačují blažeností. To jsem ovšem neudělal.

Děs prahu v tomto případě už tedy necílí k fyzické očistě, jež silně světské lidi zpravidla zničí, nýbrž k očistě vědomí, aby se mysl mohla stát extatickou na všechny časy. Pokušení v procesu této očisty mají pouze ten smysl, aby si člověk spletl pojmy. To vyplývá už z toho, že zmizí rozeznávací schopnost, za jejíž vrcholnou instanci je možno pokládat smysl hmatu. Když hmat selže, je pravděpodobné, že selžou i ostatní smysly, a když selžou smysly, stává se člověk psychopatem.

Ať však tomu bývá jakkoli, zvyk a schopnost přečkávat každou psychickou bouři ve stavu bedlivého uvědomování si těla, pomohla mi přečkat i tyto nápory, trvající více než jeden rok. Pak Děs prahu ze mne vystoupil jako násilně vypuzená personifikace dohasínající a doznívající světskosti. Pak už mohla dozrávat apatie ke všemu, co je světské.

Ne! Mystikové, kteří došli celým mystickým vývojem až k této apatii, nejsou apatičtí jako neduživci. Jejich apatie je podmíněna právě poznáním, že svět prožívá osudy, k nimž svými skutky

neodchýlitelně spěl. Jen vzácně se můžeme setkat s jedincem, jemuž se do těchto osudů skutečně vstoupit nechtělo. Vzhledem k těmto jedincům nejsou mystikové, jinak ke světu mrtví, také mrtví. Ale to už pro mystiky vzchází nová společnost, případně prázdnota prozářená indiferentismem, něco, co umožňuje volbu, zda být mezi tvary, nebo z nich vystoupit do transcendentna ve smyslu prázdnoty.

Když padne volba na to druhé, proč by Děsové prahu měli na mystikovi zájem? Ve společnosti jsou vždy napadáni jen ti, kdo se v ní prosazují, nikoli však ti, kdo ji opouštějí. Ti mohou být pouze pomlouváni. Ale pomluvy se těch, kdo opouštějí svět, nedotýkají. Vzchází jim přece klid nečinných, těch, kdo se už svou činností vydali ze všeho, co měli. Jen zkušenosti je zastavují, aby honbu za chimérami života a jeho domnělými slastmi neopakovali. A v tomto stavu jsem zde i já, který proto, že pracoval v říši příčin, má k Děsu prahu nějaké pohledávky, jež se nějak vyřídí nebo vykompenzují.

9. dubna 1971

MONOLOG

Co to ve mně budí astronomie, kterou právě čtu? – Astrologie, podmínky pro existenci života na planetách, kosmogonie. Co s tím vším? Třeba kosmogonie: stojím-li tu mezi nějakým x^{-18} a milionem světelných roků, neocitl jsem se v iluzi? Mám přece zkušenost, že mohu vyprázdnit vědomí, čímž pro mne přestává existovat nejen to, co je od toho x^{-18} až k mezi viditelnosti a od této meze až k nepochopitelnému milionu světelných roků, nýbrž i to, co je v mezích viditelnosti a pochopitelnosti. Co však zůstává, je sama sebe si připomínající existence kdesi na úrovni spontánního pociťování. Neměl bych se nad tím pozastavit a neuvažovat víc o tomto subjektivním světě, který je tak nepříjemně skutečný vzhledem k iluzorním mírám, jež se prostírají od takového x k milionům světelných roků?

Mám to veliký prostor, v němž jsem a který mne prostupuje, ale přece pro mne nic nezna-

mená. Žiju přece v okruhu samovolně vystupujících pocitových momentů a vnější obvod vzhledem k jejich oblasti je mi iluzí. Dokonce se mi zdá, že mimo tyto hranice jsem spíš obětí klamů než v nich. Copak mohu vědět, že tyto strašlivé míry nejsou mým světem, světem mých představ, i když technické přístroje podávají nezvratitelné důkazy? I když jsem si já takové přístroje neudělal, přece vím velmi dobře, že jiní je mohli udělat jenom z té kaše, roztažené od toho x k těm světelným rokům. Proto se nemohu zbavit podezření, že jde spíš o jakýsi technickými pomůckami potvrzovaný subjektivismus než o čirý objektivismus. Svět mi strčil do ruky haluz a pověděl mi, že její zlomek je to x a určitý jejich počet světelný rok. Co s tím mám dělat? Vždyť jsem v kouli iluze, a proto si v ní mohu naměřit, co chci, jestliže propadám představám, jež mi veliký neznámý kouzelník náhle staví před oči jako skutečnosti.

Nesmím se dát mýlit. My lidé máme cosi společného a společná iluze nám dozrála ve skutečnost. Pak jeden druhému strkáme do rukou metr a říkáme mu, aby si tu kterou část iluze změřil, že pak pozná, jaká je to skutečnost. Jsem přece starý jógin a nenechám se takhle klamat!

Mám dost proklaté iluze takzvaných skutečností, jež mi vykresluje vzdouvající se dosud nezníčená pocitovost – její hladina se vzdouvá, poslušná zákona rozjetého vozu, který se najednou nezastaví. A když se chce zastavit? Vždyť do něho opět strkám! A tak tedy mám vesmír. Vesmír reflexů, reakcí a rozjetého vozu, ale nikoli vesmír skutečností. Co potom s miliony světelných roků? – Je to patrně podvod, jenž se rozšiřuje za hranice viditelnosti očí a uplatňuje se na oběti své vzdouvající pocitovosti. Však se již budu mít na pozoru. Ať si jen moji bratři v klamu říkají, že se již mnoho párů očí přesvědčilo o únikových rychlostech okrajových galaxií a že se tím dokazuje další rozpínání nepochopitelně velikého vesmíru, přece zůstanu v přesvědčení, jehož jsem nabyl jako téměř analfabet, že skutečnost je klamem subjektu.

Dívám se na sebe a rozebírám se, jak jsem se tomu naučil v józe. Nejsem já sám nekonečnem, ať již z hlediska prostorového, nebo časového? Vteřinový a ještě kratší život částic, jež v sobě zjišťuji, zaznamenávám a poznávám, mi připadá jako moment v časové nekonečnosti, kterou jsem já, kdo se jako takový uvědomuji v tomtéž těle. A nejsem vzhledem k jejich

nepatrným rozměrům nekonečným vesmírem? A to jsem já, prášek, jehož existence je vyměřena na nepředstavitelné zlomky vteřin vzhledem k vesmíru a o jehož míře se nemusí vůbec mluvit. A při tom všem žiji jakýsi svůj život, který je tak významný, ačkoli je pouze vzdouváním citové hladiny.

Jak je sladké pochopit tu relativitu „skutečností“, dovede-li si z ní člověk vzít to, co si z ní vzít má. Žiji přece a vím, že všechno záleží na tom, jak dovedu nebo nedovedu své vědomí vyprázdnit. K čemu je mi pak nekonečně malý a nekonečně velký svět, jehož hranice se mohou na obě strany dál a dál posouvat a udivovat každého natolik, že zapomene na nezbytnost manipulace s prázdnotou a plností vědomí!

Nesmím být pyšný a myslit si, že jsem ve vesmírném klamu skutečný. Musím si být stále vědom, že mou skutečností je jen vzduch pocitové hladiny, která se odrazila kdesi v mé bytosti na stativu osobního vědomí. Jelikož však je tento stav obecně vůbec nepostižitelný, jsem i já pouhou iluzí. Kromě toho tu předcházelo narození a následuje smrt. Co je za touto prostorem, je ono x a nepředstavitelná dálka světelných let, do nichž mi dala vniknout jóga zdokonalením

psychických pozorovacích pomůcek. To je mé štěstí. Vždyť tak dobře vím, že mikroskop a dalekohled by mi za ty hranice nahlédnout nedaly. Ale mohu si myslit, že by každý hned důvěřoval mým pozorovacím pomůckám? Lidé jsou přece nevěřící. Věří tomu mikroskopu a dalekohledu, ale nevěří, že mají v sobě život; a ten se řídí zákonem přílivu a odlivu v pocitové přirozenosti, který je pouhým relativem, jehož váhy však mohou rozbít iluzi tísnících skutečností, v nichž se nalézá i moje bytost iluze zcela nezbavená.

Jsem tedy iluzí v iluzi. Jen proto asi ve mně budí nepříjemné pocity autoritativní jistota astronoma. Ta životní zkušenost, která se tu mocí dere do mého mozku, staví hráz proti jeho suggestivním tvrzením. Byl jsem přece hloupý kluk, a přece jsem již běhal ve snu po Venuši a v jejích vysokých severních šířkách našel drahokam, jenž oslňoval oči a jejž jsem opatrně strkal pod polštář, abych ho tam našel, až se probudím. A život na Venuši? Vzpomínám na množství par ve vzduchu i na sněh a na život ne nepodobný životu na Zemi. Ani nepřiměřené teplo se mi nezdálo být na této planetě Slunci blízké. Pak mnoho let nic. Až náhle jsem viděl na obloze Jupitera. Fascinoval mne tak, že jsem se

vznesl vstříc jeho kotouči. Rostl velmi pomalu, ale když jsem se ohlédl na Zemi, mizela velmi rychle. Náhle mi Země tenkrát zmizela a před sebou jsem měl Jupitera asi o polovici menšího než Měsíc. Po nějaké době začal růst rychleji a pak náhle obsáhl celý prostor. Byl jsem obětí fantazie? Vždyť přece do té doby jsem neměl o astronomických představách a pojmech ani potuchy. A tak si nyní tuto skutečnost stavím proti tvrzení astronoma, že životní podmínky na Jupiteru se vzhledem k životu podle našich představ rovnají nule. Nebo nemám snad věřit své zkušenosti, že jsem se ocitl v antickém světě, obydleném lidmi obřích postav, když jsem neměl potuchy o tom, že z Jupitera Země není vidět a že Země musí velmi rychle mizet, zatím co Jupiter může mezitím jen pomalu vzrůstat a pak náhle velmi rychle, a přece se vše dělo podle těchto samozřejmých zákonů? Byli to na Jupiteru přece jenom zajímaví lidé. Velicí, urostlí a asi výše vyvinutí, protože mne pozdravili jako návštěvníka ze Země. A s jakým nádechem nejistoty jsem vyhledával bod, k němuž se musím vznést, když jsem se dověděl, že doba mého pobytu na Jupiteru skončila! Ale asi jsem byl vnitřně veden. Neboť jsem se konečně polo rezignovaně, polo

jistě vznesl k jednomu bodu na obloze, kde se náhle po zmenšení Jupitera objevila mezi slabými hvězdami jedna hvězdička, jež jako pevný kotouč vzbudila mou důvěru, že to tam asi bude. A opravdu, Země rostla velmi rychle a ve vteřině snad zakryla prostor a již jsem byl zase doma.

Ocitl-li jsem se na Venuši, aniž bych měl dojem plynutí času a na Měsíci ihned, pak čas, který jsem potřeboval k „cestě“ na Jupitera, přece poukazuje na věcného činitele, který spolu s jinými zákonitostmi vizuálními mi musí ponechat důvěru v zážitek. Nebo snad vědění astronomů proudí prostorem jako subtilní látka, která se právě nějak zahnízдила v mém mozku? Možná, že je tomu skutečně tak. Pak ale existuje neviditelný svět, po jehož drahách cestuje vědění, které se v tom kterém mozku usídli, ačkoli bylo získáno nějakým jiným člověkem. V tom případě musím myslet na sugesce, v jejichž zajetí vznikají názory o stavbě vesmíru, a je možné, že přístroje mají jen tyto sugesce utvrzovat.

Tenkrát, když jsem byl ještě mladík, to přece bylo lepší. Nemusel jsem oddělovat knižní vědění od vědění, které se ve mně náhle rodilo. Má-li ten astronom jistotu, že astrologie je klam, který byl zničen astronomií, přesto nemohu jeho

názor sdílet. Co jsem věděl o astrologii, když jsem cítil prostor naplněný měsíčními, slunečními nebo Jupiterovými vlivy? Co s tím měl společného ten učedník, který si vjel nožem do prstu, když jsem mu náhle hlásil, že Mars obrací svou šipku, aby byl opatrný? Není to důkaz pro astrologické vlivy? Asi jsem postižený, když ty vlivy musím cítit. Kdybych jako týž astronom uvažoval o planetách jako o tělesech v žádném ohledu na sobě nezávislých až na nějakou tu mizernou gravitaci, pro niž není vysvětlení, měl bych to mnohem jednodušší. Jenomže já vím a musím pociťovat, že působením planet vzniká vzdouvání magnetické hlavy, která tvoří zemskou sféru. Pak asi ten astronom neodpovědně zamítl možnost, že by tato porucha mohla nějakým způsobem vyvolávat ozvěnu v magnetickém poli tělesného života. Z toho hlediska je přece teplo jenom jedním z činitelů hvězdného působení. Domnívám se, že způsobuje-li Měsíc rozdíl v příjmu rozhlasových vln, pak se ten Měsíc jistě nespécializoval jen na rozhlas. A nezachytitelné také existuje. Ovšem nevím, co s dalekohledem a mikroskopem u toho. Magnetické pole je přece polem příčinným nebo polem podnětů. Z toho důvodu

je subtilní svět stranou hranic, na jejichž konci jsou světelné roky a x^{-18} .

Jsem tedy asi postižen trápením. Místo abych běhal po úzké přímce od x^{-18} do nějakého toho milionu světelných roků, běhám také na strany od této přímky. Dokonce se mi ani nechce běhat od mikro do makro, ale zdá se mi, že toho je až dost, když běhám po planině z hlediska délky pochopitelné a lehce dosažitelné a kromě toho též do šířky subtilních jevů, zjistitelných zlepšenými psychologickými pomůckami. Zde přece nalézám takovou bohatost, která se nemůže změnit v pocit chudoby dalším posouváním hranic za nějaké x a určitý počet světelných let. Ostatně existuje-li nějaký kosmogonický názor, byl pojat v oblasti směrem k pólu přímky, vedené od x k nekonečnu.

Ach, zapadl jsem do úvah, jimiž vzdorují poznatkům astronomie. Ale mohu se utěšovat, že neodporuji faktům, nýbrž tvrzení. Necítím se povinen mít k vlastním zkušenostem nedůvěru větší než astronom, který je odmítá, protože uvažuje hrubě materialisticky. Cítím právo na hodnověrnost, poněvadž ani sám nechci upadnout do klamu, z něhož bych nevybředl. Mohl bych snad dobře nedůvěřovat „snu“ o Venuši,

Měsíci a Jupiterovi. Ale z jakého důvodu, když moje zeměpisné znalosti neexistovaly v téže době, kdy jsem skákal ze Sibiře přes poušť Gobi do Tibetu? Uvažuji o životě na planetách. Vzhledem k tomu skoku se mi nezdá, že neoprávněně, když beru jako skutečnost, že existuje život, kde se nedá vzhledem k astronomickým pojetím předpokládat. Asi tu bude nějaká „mikro-atmosféra“, pro niž bude vzdálenost iluzí, a celá ta věc se bude odbývat v reakcích. Tu přece nemohu být tak domýšlivý, že život je vyloučen odevšud, vyjma Země a snad ještě Venuše a Marsu. Ostatně je problém žití neobsáhnutelný úzkým materialistickým pojetím. Kdybych si nezvykl na to, že existují živočichové, kteří žijí ve vodě, asi bych se velmi přel s tím, kdo by něco podobného tvrdil, jestliže bych neuvážil nekonečné možnosti projevů životnosti.

Tak jsem zase zde, na poli vlastních postřehů, kde neovlivněn fantazií vědeckých závěrů vím, že jsem v kolesech veliké iluze, která na mne cení své zuby jak z nekonečna rozpínajícího se prostoru, tak z nekonečna dovnitř. Z obou stran zeje ta bezduchost bytí, a tak asi budu jí zbaven až tehdy, až zničím iluzi vlastní existence. Za hranicí „bytí“ stálých změn existuje, jak již

jasně tuším, absolutno, které jistě není bezduché, jak mi chtějí namluvit ti, kdo to vždycky dobře vědí, i když se to jen domnívají.

DOKUMENT

Tento text je dokumentem z mé mystické cesty, který jsem toužil vydat před dávnými léty, brzy po tom, kdy jsem realizoval všechny hluboké ideje praktické mystiky, ovšem mystiky tibetské, tj. mahájány. Věděl jsem totiž, že člověk má skládat účty z úspěšné mystické snahy tak, že své mystické zkušenosti přenese tradicí.

Nebylo však nikoho, kdo by mi dokázal, že je hodný tohoto sdělení, a proto jsem se namáhal tak dalece, že jsem tyto zkušenosti sdělil knihami, v nichž jsem je vtělil do jakéhosi systému mystické výchovy, který může být jednomu více, druhému méně a třetímu nikoliv jasný. To bylo pro mne memento, abych se nespokojil s celou svou dřívější činností, se snahou nauku sdělit.

Za celá desetiletí přišel konečně jeden, kterému jsem mohl s dobrým svědomím tento text jako dokument odevzdat. I on se doslova prohýbá pod tíhou tohoto textu jakožto poučky praktické mystiky. Ale jsou tu jasné příznaky toho, že se

s ní vypořádá. Proto to považuji za šťastný přenos tradicí, za něco, co je v očích mých zkušeností nesmírně důležité pro další život Nauky, té nauky, která může v dobrém smyslu případně ovlivnit celý svět.

Je mi známo, jak tento dokument může zatřást nevěcnými názory na praktickou mystiku u všech, kdo si tradičně myslí, že běžný život je realistický, kdežto mystický mlhavý, nepraktický nebo fantastický. Proto jsou za mystiky pokládáni básníci jako Otakar Březina a nesčetní jiní, kteří svůj idealismus nedovedli spojit s nesmírným duchem praktickým.

Mystika je tedy lidem čímsi nereálným, co se snad respektuje, když někdo sní a básní, ale kárá se silně, když se nereálná povaha slučuje se zmatenými názory na svět. A přece obě tyto zvláštnosti na stromě života nejsou vůbec mystikou.

Mystika je ryze praktická metoda k zvládnutí hnacích sil života. Má systém, který Tabula smaragdina zachycuje v jedné větě, která zní: „A vystoupí na nebesa, aby zase sestoupil k zemi a přijal věci světů hořejších a dolejších“ (volně citováno). A tato věta je v tomto dokumentu snad nejjasněji rozvedena v praktickém smyslu. A zatřesou-li se nad tímto odvážným

dokumentem ti, kdo mají idealističtější názory na mystiku, nelze jim pomoci. Faktem totiž je, že problémem je i poznání i prožití, po němž nezůstává žádná tužba. Tento rezultat není idealistickou mystikou splněn.

Dalo mi to mnoho práce, než jsem nejen našel adresáta tohoto dokumentu, ale také mnoho práce, než jsem si byl jist, že ho tento dokument duševně i mravně nezabije. Všechno již dobře dopadlo, a proto s vynecháním konkrétně adresované části tohoto dokumentu zveřejňuji jeho část, zvanou „Vysvětlení“, které je jen rozšířením konkrétně adresované části. To jako předoslání.

* * *

Správná cesta musí být začata naprostým zřeknutím se světa a odpoutaností. Člověk jako takový, totiž světský, tu totiž stojí proti čistotě nebes. Lidstvo, které jedná na základě impulsů, pocházejících z vitality hluboce prostoupené smyslovým připoutáním se na svět, nebesům nesmírně páchne. Proto se začátečník v józe musí vzdát světa nekompromisně. Když nebesa uznají, že je začátečník dost čist, a proto nepáchne lidstvím, uvolní mu vstup.

Proces odpoutanosti však zpravidla pokračuje pomaleji než proces očisty, pro niž nebesa člověka do sebe vpustí. V hlubinách bytostí zůstává pocit příbuzenství s lidmi dlouho a dlouho a kromě toho je tělo samo pro člověka natolik významné, aby je chtěl zachovat a setrvat v něm co nejdéle. To způsobuje, že se člověk při tomto (prvním) vstupu do nebes může nadýchat jejich čistého ovzduší a v abstrakci od těla očistu odpoutaností prohloubenou dovést dost daleko, aby řadou vytržení opakovaných na základě správných podmínek prorážel z nebes do nebes, výš a výš; někdy prorazí až do nebes nejvyšších, kde se ocitá na hranici určitelných a neurčitelných fakt.

V tomto postupu je však utajeno nesmírné nebezpečí, že člověk ztratí smysl pro realitu života osobitého i společenského. Proto v tomto stavu nesmí setrvat déle, než si čistotu nebes dobře uvědomí a zažije ji tělesně jako např. koupel, nasycení nebo jiné potěšitelné prožitky. Pak musí hned sestoupit. Musí porušit mravní příkazy jógy, které mu sem umožnily vstup, a padnout duchovně, nejlépe přes ženu nebo muže jakožto osobu druhého pohlaví. Ale jako padlý nesmí ležet dlouho. Musí vzpomínat na

nebesa a brzy se dožadovat opětného vstupu do nebe.

Je pravidlem, že žena (muž), pro kterou (kterého) došlo k pádu, není tak čista, aby nebesa přijala oba jako ucelenou dvojici. Tím nastává odyssea. V duchovním smyslu tím, že člověk znovu na sebe bere dříve již zřeknutím překonaný svět, tj. přibírá další a další složky svého bytí i světa, který byl v první fázi jeho postupu z vědomí vyloučen. S tím vším chce se tedy znovu dostat do nebe. Tomu se nebesa brání, ačkoli nemohou být netečná k jeho žádosti, jako jsou k žádostem těch, kdo nikdy v nebi nebyli, nýbrž byli pouze na zemi se svými zájmy a celým způsobem života. Nemohou být netečná k jeho žádosti proto, že dočasný pobyt v nebi člověku vtiskuje tzv. duchovní pečeť a tato pečeť z něho činí potenciálního příslušníka nebes. Nadto čím víc se člověk nadýchá ovzduší nebes nebo opakovanými vytrženími do více druhů nebes vstoupí, tím více pozornosti mu nebesa věnují.

Dobré zasvěcení, které je přijato hlubokým prožitím nebeského stavu, to je prožitím dosti nebo mocně se těla dotýkajícím, je proto předpokladem toho, že člověk může klást nebesům veliké požadavky. Kdo se tedy jen dotkne

nebes a pak po pádu (v podstatě jen domnělém) se opět vrací k nebi, bude přijat do nebe pouze s ženou (mužem), odpoutanou od světa. V tomto případě vejde do nebes jenom dvojice, která nesmí mít kontakt s hmotným nebo přesněji se smyslovým světem, neboť by musela nebe opustit. Když se však člověk nadýchá nebeského vzduchu maximálně nebo serií vytržení projde mnoha nad sebou jsoucími nebi, může klást nebesům požadavek, aby byl opět přijat nejen se ženou, ale i s tělem, které se považuje za tělesný mikrokosmos a v souvztažnostech tedy za makrokosmos. Tomu se ovšem nebesa velmi brání. Člověk pouze vahou hluboce jej poznamenávající opravdové snahy, která ho dovedla tak vysoko, může s úspěchem trvat na svém požadavku a posléze ho i prosadit. A překážky tu vždy jsou, protože po sestupu z nebe se na rozhraní světa opouštěného a znovu přijímaného staví anděl s plamenným mečem, který vyvolává pocit provinění a nesmělost žádat o zpětný vstup do nebe.

Když přes toto vše člověk prosadí to, aby byl přijat do nebe znovu s celým novým zatížením (ženou a světem), učiní to, že nejen on, ale i svět vstoupí na nebesa. Nebesa svým vlivem

prostoupí svět a vědomí člověka, vyjadřujícího se formou „já jsem“, tento fakt zcela zreální.

To je účinná mystika, mystika pevných a tvrdých realit, mystika těch, kdo realizovali její ideje v životě. Proto se odlišují od mystiků, kteří se museli zcela vykastrovat a různě se na úrovni individuality narušit, když si chtěli zachovat své problematické nebe malých radostí sobců, kteří se bojí opustit problematické málo, aby dosáhli hodně.

Velká cesta má však své problémy stejně jako malá. Svět na velké cestě se ukazuje jako drolicí se materiál a člověk nabízející tento svět nebi se vystavuje pokušení přijmout hromadícími se zkušenostmi přesvědčení, že jde po neschůdné cestě. Jenom když sebe považuje buď za nic, nebo za pouhé kolečko velikého (vesmírného) mechanismu, kterému chce vnutit svůj rytmus, směřující k božské harmonii (a na ni nesmí ani v duchovním pádu ani po něm zapomínat), jistě dosáhne úspěchu. A morální zřetele, jež se po-božnůstkářský mystik tak bojí opustit?

Žádný člověk není minimalista. Má vždycky velikou ctižádost, tu víc, tu méně paralyzovanou strachem a tím různě redukovanou nebo obměněnou. Tento povahový kaz je vnitřní očistou

a dokonalým sebepoznáním odstraněn a to ho zase vede ke stanovisku maximalisty.

Způsob, který je zde popisován jako mystická cesta, je maximalistický, mystickou cestou však obměněný. Mystika člověku předkládá jako kosmický mravní zákon to, aby měl nejvyšš idealistické úmysly, úmysly všeobecného sbratření, kdežto atributy vítězství – vědění a moc – musí být chápány pouze jako průvodní jevy úspěchu na mystické cestě. V tom je tedy rozdíl mezi mystikem a světským člověkem. Světský maximalista se stává diktátorem a jeho nemorálnost přináší světu utrpení. Mystik maximalista pro-sazuje lidstvo v nebesích pro nebeský život.

A na závěr je třeba dodat: výstup do nebe v osamocení se považuje za první realizaci, která se dokonává sestupem z nebe do života a na zemi. Druhá etapa, opětný úspěšný výstup do nebe se zatížením (se ženou nebo se světem), v níž jsou stopy nedokonalosti proto, že sestup se musí udát s ohledem na zachování kontaktu s nebem alespoň v živé vzpomínce na nebeské proží-vání, se považuje za druhou realizaci. Proto musí člověk dospět k třetí realizaci; ta začíná druhým sestupem, který se děje za tím účelem, aby vtáhl do svého vědomí pouze své tělo jakožto odlesk

celého hmotného světa, tedy bez ženy a idealistických pohnutek.

Při tomto sestupu nezabloudí, jestliže správným zažitím stavů první realizace, sestupu z nebes a opětného výstupu na nebe, rozezvučel v sobě tón nebeského světa. Pak hmotnou rukou sáhne z nebe pro tělo a přirozenou příbuzností sebe a nebe bude moci jako nejtvrdší nebo nejdokonalejší realista vstoupit na nebesa potřetí a tím dosáhnout třetí realizace, která se manifestuje jako realizace stavu živého buddhy, stavu moudrosti a moci.

Co se těchto výstupů a sestupů týká, dlužno doložit, že všechny tři etapy mají být procházeny z vlastní vůle, to je proti přírodě. Člověk se má vzdát světa, aby v izolaci dosáhl nebes. Těch se má vzdát z vlastní vůle, aby sestoupil pro ženu a svět. Z vlastní vůle má zdolat všechny odpor nebes a vstoupit tam znovu a pak opět sestoupit, nikoli pro ženu, nýbrž pro tělo a tím i pro svět.

CO DÁLE

Mohlo by se zdát, že se celý můj předchozí život nesl na bouřnějších vlnách, které utichnou s poklesem životních sil a vyústí v takových úvahách, o jakých jsem psal v souvislosti se smrtí mého bratra¹. Ve skutečnosti však mám jakýsi logicky opodstatněný „výhledový plán“; ten se nesmiřuje s životním dějstvím, jaké člověka strhuje v náruč smrti jen jako zcela bezmocného tvora. Celoživotním úsilím se mi podařilo vetknout do fyzického těla tendence vzdorující psychickému rozkladu bytosti, tomu rozkladu, jenž i nadějně lidské typy strhuje do sansáry jako bezmocné bytosti.

Na rozdíl od „přirozeného stavu“ při pozorování sebe sama nenarážím v bytosti na nic, co by se podobalo nepřekročitelné zdi, která se tyčí před vědomím každého člověka. To je duchovní výsledek mystického úsilí z předchozích let; je

¹Viz: Květoslav Minařík: Kéčara. Autobiografie mystika. Canopus 1997, str. 261 a dále.

to vyproštění vědomí ze sítě utkané psychickým napětím, pocházejícím z diferencujícího myšlení a uvědomování. A toto myšlení a uvědomování jsem viděl jako největšího nepřítele vlastní svobody. Proto prožívám již dnes stavy pocitové neomezenosti, druhý to stupeň uskutečňující se jógy.

Kdyby někdo z normálně učeněných lidí mohl tyto stavy prožívat, pokládal by to jistě za své největší štěstí a dokonce by mu to mohlo vnuknout domněnku, že je potenciálně daleko hodnotnější než všichni ostatní lidé.

Já mám na mysli vlastní odchod ze života – smrt, při níž člověk snadno může ztratit i nejvyšší cenu, již získal. To mne neustále vnitřně mobilizuje a činí ostražitým před vpádem duševně zdrcujících momentů. Nechť v tom však nikdo nevidí vnitřní nejistotu člověka, jenž mnoho předpokládá, ale mála je schopen. Mám totiž za sebou dva těžké realizační pochody, v nichž vždy šlo o mé zničení „z vyšší moci“. Ale k tomu se ještě vrátím. Nyní chci mluvit jen o té prosté skutečnosti, že cítím úbytek životních sil a že to vítám jako milého starého známého. A je-li můj život ztrpčován takovými okolnostmi, jaké zná jen člověk, který den ze dne

může očekávat, že v kteroukoli hodinu může neurvalá a zákonem neomezovaná policie zabušit na jeho dveře a odvést ho do nepříjemného prostředí, pak je to jen další přítěž na cestě za konečným osvobozením.

Pro takového člověka, o jakém jsem právě mluvil, je zpravidla jeho situace lepší, pokud si je jist, že se nedopustil ničeho, za co se zabíjí. Já však vím, že právě v rukách policie bych se setkal se znovu přestrojeným Márem, který by mi nabídl smrt jako tichý a dobrý výsledek mého dlouhodobého a vyčerpávajícího boje o prvenství.

Nejsem však dostatečně nábožensky vychován k rezignaci, jaká vítá násilnou smrt jako diadém mučedníka. Proto nechci jako jehně položit bradu na zdánlivě laskavou ruku řezníka, jenž jeho hlavu zvedá jen proto, aby mu prořízl hrdlo. Naopak chápu tuto zákeřnou situaci jako jinou formu boje, v níž člověk zemdlí, znepozorní a tak se dostane do neštěstí.

Aby však bylo jasno! Nevážím si svého života v tomto těle natolik, abych usiloval právě jen o jeho zachování. Vidím zde souvislost s naukou, již já jediný jsem tu prožil jako ovoce vynikající záslužné karmy. Tato nauka se mi zdá být

ohrožena, a proto jsem se nerozhodl k ničemu menšímu než k tomu, že bych si svůj boj dovolil tímto způsobem prohrát jen v okamžiku, kdy by se hroutil současný režim, jenž přiznává, že je nepřítelem Ducha.

Dnes, kdy i jakýsi nejapný příslušník tajné státní policie tvrdí, že jsou ve velmi obtížné situaci, protože k likvidaci kohokoli musí mít jasné důkazy, mohl bych snad svou ostražitost zmírnit. Ale v minulosti jsem jasně poznal, že svit Ducha může vyvolat dostatečně silnou antipatii, aby kdekterý policista, který se s ďáblem spojil stejně důkladně jako nanejvýš svatý člověk s Bohem, cítil nejvyšší uspokojení, když by mne mohl likvidovat. A ty důkazy? Situace se nezměnila. Jde tu o jednání „pro forma“; taková omezení tento režim svým nohsledům neukládá, vyjma v nejvyšším nebezpečí. Jako doktrina totiž platí permanentní revoluce.

Vcelku jsem se však s touto otázkou vypořádal. Byly okamžiky, kdy jsem snad opravdu jako velbloud unikl uchem jehly. Nyní cítím, že je situace mnohem lepší.

To však je jen jeden aspekt složité situace člověka myslícího na vítězství v životě i ve smrti. A úleva se na obzoru neobjevuje.

Myslil jsem na ni loni, kdy se po diagnóze kolapsu u mne rychle vyvinula meningoradikulitida. Zatím co tělo zápasilo s horečkou, hlava v poduškách se cítila jako na ostrém kamení a nohy vypovídaly službu, seskupili se v dohledu kolem mne mnozí svítící bohové a andělé; já jsem v tom viděl tiché svědky svého brzkého odchodu ze světa.

Byl to pocit štěstí a zadostiučinění, že jsem již vyhrál *celou* bitvu o nejvyšší vítězství. Potom se však ukázalo, že to byla maličká epizoda. Jen evidentní jistota z ní vzešla: jsou ty tam doby, kdy mi byly ukládány zkoušky i z tohoto prostředí. Nyní, když mi nebývá dobře a je to vážnější, vždy se objevují světelní bohové a andělé jako tiší svědkové toho, že se mi podařilo podle představ nejvyšších bytostí uklidnit rozbouřené moře vnitřního života, které vždy strhává do svých dravých vln ty, kdo nedovedou vážit nejlehčí zátěže světskosti, která se v nich projevuje.

Ano! Tehdy loni jsem viděl bohy svítící a pohotové zapět mi něco na uvítanou. A když jsem se touto vyhlídkou potěšil, ozval se v mých prsou jasně znící vnitřní hlas v tom smyslu, že „nyní ještě ne“. Tím se ukázalo, že šlo jen o nicotné

poranění, porovná-li tuto chorobu s předchozími dvěma realizacemi. Tehdy to byl boj jedince proti vesmírné sestavě, boj, v němž se muselo ukázat, že existence tohoto jedince je skladbou, kterou nemůže ani rozrušit ani roztařit sám boží oheň. A byl-li jsem v první realizaci do jisté míry obětí strašlivých vnitřních pochodů, ve druhé jsem již musel jen konstatovat, že se ve vesmíru nenajde moc, která by mne zničila.

Toto poznání je pro mne alarmující až dodnes. Tyto procesy jsou totiž samy o sobě tak těžko snesitelné, protože jsou příšerné. A neskolila-li mne ani meningoradikulitida, jakou mám v tomto směru vyhlídku?

Jsem hotov přijmout novou situaci toho okamžiku, kdy z ničeho nic bytost stojící na srázu úpadku životních sil musí náhle prokázat sílu, schopnou vyvážit působení, drtící světy a nikoli jen bytost. Je v tom jistě cosi dobrodružného, co snad nemusí lákat člověka, který se už cítí stár. Na druhé straně jsem ani při druhé realizaci nezjistil, že by sama bytost volala po ukončení tak drastických procesů. To napovídá, že by se podobné věci mohly opakovat v rámci teorie o třech realizacích.

Ať je tomu jakkoli, dospěl jsem pozorováním vlastní bytosti ke zjištění, že tlaky eventuální třetí realizace budou duševně únosnější, i když fyzicky více zničující. Ale s tím nechci nikoho obtěžovat. Úbytek životních sil dává předpokládat pouze tiché vítězství, které si přeji jen jako doklad živosti, pravosti a ryzí čistoty nauky. Neboť může člověku, jenž se cítí stár, záležet na tom, aby vítězství bylo okázalejší, když může jasně pozorovat, že boje mládí, zrcadlí se tak jasně na povrchu, se ve stáří stávají vnitřnějšími a že v těchto bojích již nejde o zisk a uplatnění, ale jen o vyrovnaní?

Nechci však ani tiše prohrát. Cítím se být zástupcem Nauky, která vidí největší vítězství jen ve vítězství nad smrtí; za takové prohry bych se musel domnívat, že neexistuje žádný jiný stav kromě naprostého otroctví ducha ve hmotě.

Získal jsem zkušenosti, že vítězství nad smrtí je možné. Ostatně to vyplývá i z evidentních zjištění, že vědomí nejsou kladeny překážky v prostorovém rozpínání. Mám přece zkušenost, že žiji v prostorech neomezených ve smyslu jakéhokoli dosahu a tato zkušenost se týká i kvalitativních forem omezení.

Jsem tedy na stupni, který může být v životě kteréhokoli jedince označen jen jako poslední. Může následovat již jen smrt, v níž je vykoupeno celé bytí jako silově strukturální faktor, který sice bývá podceňován, ale nepouští nikoho ze své nehmatné sítě.

Ano! Cítím svobodu jako následek konečného psychického uvolnění. Tato svoboda ve mně budí dojem nekonečného rozpětí, jež je jediným stavem připouštějícím resorpci individua v absolutnu. Tuto možnost vidím před sebou a celá bytost se k ní upíná v tichém jásotu:

BUĎ POZDRAVENA, SPÁSO!

která je pochopena jako vykoupení ze sítě, již každý utkává vlastní duševní orientací a determinujícím myšlením a uvažováním.

Že to je malý výsledek? – Jen zkus, čtenáři, přinutit mysl a vědomí, aby ani na okamžik neulpěly na čemkoli konkrétním. Poznáš hned, že ztrácíš půdu pod nohama, pohybuješ se na prahu šílenství a nemáš sílu žít v oblasti nediferencované, i když jen mentální a duševní. Ale mohu tě ujistit: projdeš-li v tom nejlepším smyslu zkouškou, která se na této cestě přirozeně vyskytuje, dospěješ k poznání ohromujícímu jak

svým dosahem a rozsahem, tak i hloubkou, kvalitou a vědeckostí.

Je to nejlepší škola, do které se může někdo dostat; v této škole se totiž učí ze skutečnosti. Z ní se dá vyjít pouze do spásy – když ovšem žák nepropadne ve zničení – a proto jsem jí věren po celou dobu své nynější existence. A můj život doufám bude dobře dožit.

1957

DETERMINISMUS TIBETSKÝCH MISTRŮ

Našel jsem v Neelové zmínku o tom, že tibetští mistři jsou deterministé a jsou proto přesvědčeni, že i soustředění mysli je možné jen za předpokladu existence nezbytných předpokladů. To odpovídá mým nynějším zkušenostem s koncentrací. Nacházím v ní skutečnost, že to, co v sobě zahrnuje jáství jako kompaktní celek duchovních hodnot, je přesně odděleno od periferních faktorů celkového bytí. Z toho se dá dedukovat, že tu sice je vyhlídka na spásu, ovšem to já by nevytvořilo kompletní bytost, nýbrž jenom bytost duchovní; s tím by vlastně žádný realisticky nazírající a uvažující člověk nebyl zcela spokojen. V mém současném soustředování je jeden snad dost zajímavý moment: opakování stavu nirvikalpa samádhi, jehož jsem dosáhl kdysi před čtyřiceti lety. Tehdy bylo spojeno s gejzíry nebeského a božského světla. To je oslňující moment, který však nemůže nic znamenat po všech zkušenostech denního života, tak

obtížného v drobných záležitostech a příhodách. Proto došlo k té izolaci já a jemu přidružených kvalit od periferie, zahrnující v sebe všechno reálné žití.

V praxi to znamená, že by tak člověk mohl propadnout do duchovní bytnosti, což by znamenalo – vzhledem k přirozené nespokojenosti každého, kdo není kompletní – že musí sehnat nové prvky, aby se mu vytvořilo nové tělo, s nímž by konečně mohl být spasen. To zřejmě nějak postřehl Jam., proto se záporně vyslovil k reverzibilitě životního procesu a jako k větší zajímavosti se hlásil k jeho ireverzibilitě. Ovšem zkušenost s koncentrací, označená snad dobře jako nirvikalpa samádhi, ukazuje na velikou neshodnost úkolu ztotožnit s komplexem, zvaným já, obsáhnutelným například mou nynější koncentrací, periferií, jež se představuje jako reálné bytí. Tím spíše, že se vnucuje poznání totožnosti tohoto periferního souboru bytí se všemi faktory bytí jako vesmírnými jevy. To už má člověk co dělat se zastavováním tvůrčího procesu ve vesmíru a z toho je snad jasné, že se tu vyskytují velké potíže.

Úkol ovšem není nesplnitelný, pokud nehledíme na faktor, zvaný čas. Po čtyřiceti letech po

dosažení nirvikalpa samádhi se zdá, že periferie dosud nebyla zasažena v žádoucí míře. Dnes se to pro mne jeví tak, že je nutno příslušným soustředěním stáhnout potřebné materiály tvořící periferii bytí a tím způsobem vlastně nepřímo integrovat všechny prvky bytí, aby se spása pro své kvality vůbec dala nazvat spásou.

20. 9. 1970

NASTALA ZLÁ DOBA

Nastala zlá doba. Světlé mocnosti, které zastíraly můj zrak vizemi Světla, asi už ode mne odejdou. To ostatně schvaluji. Ale pak se asi opět chopí moci Strážkyně Prahu, která mi už před více než třiceti lety řekla, že svět je její a že se mi nepodaří odstranit její moc.

Mnoho jsem mohl od té doby udělat. Formuloval jsem, doufám dost dobře, Nauku vedoucí ke Světlu. To se podle tužeb Strážkyně Temnoty nemělo stát. Proto jsem přesvědčen o svém potenciálním vítězství. Pouze potenciálním! Nic totiž není zcela hotového, a proto mám starosti s Naukou do blízké budoucnosti. Do daleké nikoli.

Jako každý jiný člověk ovšem věřím více tomu, co je už dnes hotové. To by mohlo být jenom za předpokladu, že Nauku převezmou a uchovají živou mladí lidé; staří mají těžkosti s tendencemi v nich zaběhanými, a to v těle, mysli, citu. Proto pouze mladí by mohli Nauku zachovat a přenášet.

Nauka je dobrá. Poznal jsem už dávno, že pouze ona může dát lidem Světlo a spokojenost. Vše ostatní klame a zavádí na scestí. Proto bych rád viděl dobré ruce mladých, které by ji držely.

Kdyby se to bylo už stalo, nemohla by Strážkyně Prahu dobýt tohoto mocenského vítězství. A protože ho dobyla, cítím se povinen rezignovat. Na všechno.

Snad je známo, čím se zachvívalo mé nitro. Říkám však znova: ať lidé nastoupí cestu Světla a dobra. Co však vidím? Stále jen požadavek mít schopnost předvídat a z toho titulu být chráněn. Ale kdo dobře zná, co znamená CESTA, ten ví, že předvídat už cestou není. Cesta je stálé měnění všech předzvěstí. Kdo je na Cestě, ví, že existuje axiom: kdyby toho nebylo, nemuselo by se usilovat. Cesta by neměla smysl.

Že věci Světla nebyly v pořádku, to jsem vyjádřil tím, že se dobré doby nedožiju. Toto vyjádření jsem až dosud neodvolal. Kdyby se mi bylo podařilo Nauku ve světě uplatnit nebo přenést do rukou toho, kdo by ji dovedl sám dobře odevzdávat světu, byl bych tu ponurou předzvěstí odvolal. V rámci té ponuré předzvěsti se může stát mnoho ještě horšího, než se už stalo. Ale pokud se pro mne samého situace nezmění, nikdy

předzvěsti nebudou absolutně platné nebo neplatné. Ani když budu docela rezignovat.

Vizte tedy ve mně snílka, který chtěl dát světu prospěšnou věc. A v sobě vizte lidi, kteří nechtějí pracovat jenom proto, že to je užitečné a dobré, ale jen proto, že chtějí dosáhnout nějakých výsledků, samozřejmě osobních. To mluvím o starých. Mladí jsou dosud potenciálně jiní. Alespoň potud, než zestárnou. Kéž by ti mladí byli, jako jsem byl já. Já jsem v tomto smyslu nezestárl.

Je však už čas. Dostavuje se nepoměr mezi tlaky, pod nimiž žiju, a mými silami. Slyšte tedy: cesta není brloh. Na Cestě míváte přírodní krásy i nesoulad, kdežto v brlohu třeba obrysy budoucích událostí. Ale i to je jiná tvář světskosti. Jiná tvář rozkladného procesu. Jiná tvář lakomství bohatců. Proto pracujte. Pak půjdete krajinou a je dost možné, že se vám naskytne příležitost, tu neharmonické věci změnit, tu založit něco docela nového, tu zase v nadšení vytvořit předpoklad pro vlastní spásu.

Mystikův svět má být čímsi živým. Má být souborem tvárlivých momentů, do kterých poutník může někdy více, někdy méně zasahovat. To je nadějně. Není však nadějně „vědět“. Vědět je ustrnutí. Dívat se pečlivě po krajině, jíž kráčíme,

je poučovat se o tom, co je prospěšné a co nikoli. To je potřebné k realizaci nejvyššího. Jinak Cesta nemá smysl.

Co je se mnou? Stojím jako až dosud před mocí Prahu a pátrám po momentech umožňujících zvrát. Vždyť vše je tak temné. Hrozba větších hrůz než v letech 1939 až 1945 nepominula. Proto zůstávám na svém místě. Vy byste chtěli za této situace předpovídat? Uvažte, co pak má za smysl to, co v tomto odstavci říkám. Já to slyším jako pobídku, abych si také sedl a zkoumal, zda už na mne temnota spadne či ještě ne. Ale to pro mě nemělo nikdy smysl. Chci dále pracovat svým způsobem, a bude-li osud světa potenciálně velmi dobrý, bude mít i má práce smysl. A kdyby mi pomohli ti, kdo mrhají časem v pěstování „koníčků“, jsem přesvědčen, že by Strážkyně Prahu poznala, že už další zvraty ke zlu nemají smysl. O to vždy šlo a o to jde i dnes, třebaže na svahu mé rezignace. S ohledem na to jsou předzvěsti velmi ponuré. Neboť já budu tak jako tak osvobozen. Jen zátěž mé více jak čtyřicetileté práce odpadne. Snad, doufejme, alespoň tím bude Strážkyně Prahu uspokojena. Jinak se může svět třást strachy!

1967

CESTA K POZNÁNÍ

Budu mluvit o mystické cestě k poznání. Je to cesta od běžné vědecké cesty k poznání odlišná právě tím, že se průzkum přírody nezakládá na laboratorních pokusech, nýbrž na analyzujícím sebezpozorování. Kromě toho se na mystické cestě k poznání nezačíná zkoumáním struktury jevů, jež jsou už průběžným procesem, nýbrž u začátku procesů, uplatňujících se v celém kosmickém kontinuu. I když tedy skeptikové mohou mystickou cestu k poznání považovat za neexaktní, přece vede k přírodovědeckému poznání, jehož kořen je v poznání zákonů fyziky a tím ovšem celé přírody.

Mechanicko-materialistické poznání je založeno na výzkumu jevů, jejichž pozorovatel musí od nich abstrahovat. Má tedy před sebou děj, který sleduje očima, ušima a ostatními smysly; z toho právě vznikají omyly, neboť duševní abstrakce nevyklučuje vznik závadných domyslů, předpokladů, axiomů. Jen proto mohou

přetrvávat materialistické ideje mezi sebou zápasící na straně jedné a idealistické ideje na straně druhé. V obou případech vznikají ideologie, jež vykládají svět ve prospěch přesvědčení jedné části lidstva a v neprospěch části druhé.

Zabíjelo se proto, že se někdo odvážil uvádět v pochybnost, že vše je dílem tvůrce – Boha. Nyní se zabíjí, třeba i jiným způsobem než hořící hranicí, když se někdo nechce smířit s vnucovaným přesvědčením nebo jen tvrzením, že vše, co existuje, vzniklo utvářecími kombinacemi hmoty v pohybu. Tím se balvan nevědomosti převálil na opačnou stranu, od idealismu ve prospěch materialismu, ale – lidé trpí dál, protože musí vyznávat vnucované tvrzení.

Když uvažujeme o vzniku jevů v tvůrčím kosmickém procesu, jistě můžeme ve shodě s názory materialistické vědy klidně vyznávat mechanický názor na tvůrčí jevy a fenomény jak v kosmu, tak i v životě individuí; ten všetrovící bůh vskutku není nikde ani k spatření ani k zjištění. Ale to je výsledek „vědeckého“ pozorování a analýzy, jež se vždy děje v poloze horizontální. My jsme však mluvili o výsledcích pozorování a analýzy mystické, která sleduje utvářecí procesy v poloze vertikální, od centra jevů, jímž je

mystik sám v podobě pojmu já, k jeho periférii, již je vlastně celé jeho bytí.

Za východisko, za centrum v tomto postupu k poznání, musíme považovat dokonalé ztichnutí mysli, jež umístěno vědomím, existuje vlastně až za všemi bouřnými procesy funkcí tělesného žití. A toto centrum je rozhraním mezi klidem na jedné straně a všemi procesy na straně druhé.

Systematickým mentálním, duševním ztichnutím a uklidněním vědomí dospívá člověk k začátku poznání. Jeho prahem je identifikace prvního pohybu v přírodě i kosmu, jež poskytuje zcela jiný pohled na všechno, než jaký se získává sledováním procesů, které nezačínají před zraky pozorovatele.

„První pohyb“ není ani fyzikální ani biologický a vůbec „přírodovědecký“, ale v tomto ohledu povšechný. To znamená, že se na každém „prvopohybu“ účastní všechny složky a kvality. Pouze jejich kombinace rozhodne, zda vzniklý jev bude hmotný, fyzikální nebo životný. Proto neexistují jevy ryze hmotné ani fyzikální ani jen biologické. A tím je teorie o mechanickém základu světa naprosto falešná. Jestliže kvalitativní kombinace jednotlivých jevů je tak podivuhodně harmonická a zákonitá, nic to na věci nemění, že je

mechanická; je ovšem v dokonale harmonických vztazích s řádově vysokou pořádající mocí toho, co u člověka poznáváme jako duševnost, resp. jako psychickou bytnost a na nejvyšším stupni pak vědomí.

Mystik ve vesmíru nenajde žádného zákonodárce vyjma prvního popudu, který se na lidské úrovni jeví jako duševní, kdežto ve vesmíru začíná v tom, co známe pod pojmem fyzikální pole. Dalo by se říci, že impuls nebo první impuls jak v animálním, tak i vegetabilním a minerálním vesmíru, je potud rozumný, že se ideově jeví sám jako zákonodárce, alespoň ve vztahu ke konečnému uspořádání nebo ke struktuře jevů podle jejich kvality i struktury.

Z toho by se dalo soudit, že za vším existujícím existuje i Bůh, zákonodárce, který si všechno vymýšlí. Jenže tu vzniká otázka samého začátku kosmické tvorby. Mystik jej vždy může v přeneseném pojetí identifikovat pouze jako první popud daný akcí vůle, přičemž ovšem se celý vesmír jeví jako životný faktor, bytost s příslušnými rozměry.

Je nesmírně zajímavé sledovat zákonitost, jež se uplatňuje v procesu daném tzv. prvním popudem. Když totiž zkušený mystik vyloučí ze

svého přirozeného uvědomování každý fenomen zvaný snad přesněji proces, pak impuls, který třeba sám vyvolá napětím své vůle, se vždy sám včlení do vývojového procesu v podobě zákonitého pořádku v procesu pořadajícím, takže se už nemusí starat o opravy procesu daného jeho prvním impulsem. Působí tu už „z ničeho nic“ se objevující gravitační vztahy, síly a činitele, které dovedou první impuls až na konec, jemuž pak říkáme jev nebo jednotlivý člen tvorby.

Tím jsme se dostali k jevu zvanému setrvačnost. Je to mlýn univerza, v němž se dotvářejí jevy započaté prvním impulsem. A protože jde o analogický jev ve vesmíru stejně jako v procesu mystického zrání urychleného praktickým mystickým úsilím, je životospráva mystiků tak závažná. Je totiž jistě možné vyvolávat to, co se dá nazvat prvním impulsem, i v procesu žití často nezkvalitněném mystickou životosprávou. S jeho výsledky však nakonec nebude nikdo z běžných lidí spokojen, protože impuls není „čistý“, tj. bez strukturální podobnosti s mnohými gravitačními momenty, jež vládnu v tvůrčím procesu zdánlivě existující přírody nebo člověka či každého živého tvora.

Správnou životosprávou je v těchto vztazích žítí v duševní kázni. Jejím smyslem je nepřipustit vznik žádného předpokladu, jehož kořen tkví v idejích, vyvíjejících se odkudsi až z atavistické složky vlastní přirozenosti zkoumajícího, a konečně zastavit všechnu duševní činnost vůbec. V praxi je hned na počátku nutno potlačit každý nápad, jejichž řada začíná houstnout, jakmile se snažíme naprosto utišit uvažující a spekulující mysl. Psychologickým faktem právě je, že mysl, uváděná do nečinnosti vůlí, nucená upoutat se jen na jednu jedinou fiktivní oporu, se vždy chce dát do pohybu v podobě rozvíjejících se idejí, jejichž pozadím je spekulování nezávislé na skutečnosti. To ovšem jsou psychologické závady, jež se vměšují do každého kvazivědeckého výzkumu, jež svět zná jako vědecký a jež za vědecký i považuje.

Z tohoto hlediska nemůžeme pokládat za vědecký výzkum pozorování, v jehož pozadí čeká představa nebo soubor představ o světě na vhodný okamžik, aby mohly do mysli vpadnout v podobě spekulací a zastoupit proces poznávání založený na čistém pozorování. Proto by i vědu měli dělat takoví mystikové, kteří dokonalou duševní kázní dosáhli duševního stavu, při němž je

absolutně vyloučeno vměšování rozličných předpokladů; ty jsou, jak se zdá, uloženy v organismu všeho, co náleží do animální přírody.

Možnosti vzniku těchto předpokladů u myslících tvorů, lidí, mluví pro existenci rozumného zákonodárce v oblasti kosmické tvorby. Když však mystik, schopný zkoumat přírodu bez ovlivnění apriorními předpoklady, sleduje, jak se chová složka, z níž tyto předpoklady vyvěrají, tj. samočinně fungující mysl, nenajde žádný rozumný závěr, jenž by provázal tzv. první impuls. Je patrná pouze podmínka vzniku idejí a jejich vlivů na vznik příslušných představ, ale přesný plán v impulsech není patrný. Touto podmínkou vzniku prvního impulsu je ovšem chtíč, setrvačnost organismu ulpívat na něčem jako chobotnice na kořisti.

Potud se vesmír v tvůrčím procesu jeví jako potenciálně mechanický; pouze samočinně se uspořádávající funkce představ uvádějí v pochybnost, že je tento proces skutečně mechanický. Pečlivá analýza funkce představ a v dalším sledu pak pořádku, jenž je tak dobře patrný v procesu kosmické tvorby, vedla poznávající mystiky k víře v existenci Boha, zákonodárce jevového skutečna. Ve skutečnosti však

si lidé sami tvoří svět, ba vesmír se všemi jeho jevy.

Nebylo by však správné myslit si, že víra v Boha je lacino vykoupena právě neschopností mystiků sledovat nebo „vědecky zkoumat“ procesy tvoření dál a dál až tam, kde člověk objeví něco, co vpadne do jeho života jako zcela nový druh skutečností a jevů. V mystickém ezoterismu jako tzv. první impuls platí pouze volní pohnutí vyvolané až ve stavu naprostého klidu mysli a ovládnutí veškeré duševní činnosti vůbec. Za těchto okolností se vytváří „tabula rasa“, na níž pod dohledem vše dobře pozorujícího mystika píše první impuls, jsoucí už v pohybu, svůj vývoj a svou činnost.

Právě zde je pramen překvapujícího poznávání mystiků. Je obecnou zkušeností, že je-li tento impuls dán vůlí a provázen vědomím vlastní absolutní duševní svobody nebo nezávislosti, pak proces, který tento impuls vede k dotvoření a uzrání, dovede sám svého původce k dokonalému uskutečnění ideje, jež tento impuls provázela. Zákonitost v této věci vládnoucí se tu tedy sama objevuje. Tím se zase mystik dostává k přesvědčení, že za vesmírem jevů musí existovat rozumný zákonodárce, pokud ovšem není

schopen identifikovat, že vesmír je mechanismus vyvolaný vždy tzv. prvním impulsem.

V praktickém ohledu je ovšem jistě zajímavější skutečnost, již mystik v této zkusmé akci poznává: je-li něco, co se podobá prvnímu impulsu, uplatněno během procesu a nikoli ve stavu za všemi procesy, pak idea absolutní svobody nebo nezávislosti nemůže být realizována, nýbrž pozměněna poznáním, jež má všechny znaky zaujatosti a omylů.

S ohledem na to je možno tvrdit, že celá věda, zastoupená svými výzkumníky, musí trpět vměšováním nesprávných předpokladů a závěrů. Ty překonává teprve čas a nové doplňující poznávání, jež je závislé na dále postupující abstrakci při hledání zákonitosti nezastíněné těmito předpoklady a závěry. Proto je cesta vědy tak dlouhá. V jejích poznatcích je stále co opravovat a vzhledem ke kvantitě těchto oprav se zdá být cesta k poznání praprincipu stvoření bez konce.

Mystik spějící k vrcholnému poznání pospíchá. Jeho spěch je podmíněn názorem na životní strast, již karmicky nezralý typ překonává mnohem snadněji, neboť znovu snadno uvěří v něco nového v klamajícím procesu života. Mystik ovšem této víry v nové není schopen. Když už

se propracuje k duševnímu klidu, do sféry za samočinnými, mechanickými procesy, pak právě tento stav hodnotí jako ideu, jež fascinuje každého, i když od ní pro svou karmickou nezralost dočasně odbočuje k víře ve věci jiného druhu. A pak už záleží pouze na tom, zda se kdo propracuje k správnému momentu, v němž lze s úspěchem vyvolat první impuls. Jeho vyvoláním dospívá totiž mystik vždy k poznání přírodovědeckému, jež v tomto případě svou povahou ničí jeho osobní strast s konečnou platností. Vidí, že týž impuls, jehož je on sám schopen, vyvolává v kosmických rozměrech tvůrčí proces, jež lze vždy hodnotit jako sansárový, proces, v němž se utápějí všechny bytosti neschopné vládnout sobě svou vůlí.

Idea prvního impulsu je v nauce o mystickém zasvěcení proponovanou zkušeností, od níž se očekávají nejroztodivnější výsledky. Už to, že je možno i při ne zcela vyčištěném vědomí vyvolat efekty náležící do magie, je pro zkoumajícího zajímavé. Zkušenost mu dokáže, že když je jeho vědomí zcela zbaveno „obrazů zevního světa“, idejí vyvolávaných permanentním komunikováním s útvary zevní přírody, jež člověku běžného typu tak imponují, může jej jeho

rozhodnutí k vzbuzení prvního impulsu dovést až k zakotvení ve stavu kosmického nebo duchovního regionu. To se vlastně na vysokých stupních zasvěcení činí. Neboť zatím co mystik usiluje o absolutní vyčištění nebo vyprázdnění vědomí, poznává, že k vyvolání těchto impulsů dochází v různých momentech šokujících situací. To ovšem nepřináší plánované osudové výsledky, nýbrž spíš komplikace, jež za určitých situací mohou obsahovat i začátek dočasného a vůbec nepředpokládaného štěstí. Z mystického hlediska je na tom špatné pouze to, že je člověk situacemi stále vlečen, a proto setrvává ve stavu otroka svých vlastních osudových sil, jež sám vyvolává nerozumným počínáním na úrovni tzv. prvních impulsů. Právě z toho se má usilující poučit, že je třeba dospět až k naprosté vnitřní, především pocitové nedotknutelnosti ději a jevy, jež ho obklopují. Když je správně zasvěcen, volí moment k vzbuzení prvního impulsu, který se už nevyvine v zotročující moc okolností, jež tímto impulsem byly připraveny a zráním uskutečněny.

Poznáním moci, vyvolávané prvními impulsy, dospívají mystikové k poznání vzniku tvůrčího procesu v kosmu na základě analogie

permanentně tvůrčích procesů v mikrokosmu i makrokosmu. Poznávají, že stvoření by nevzniklo, kdyby v kosmu neexistoval první impuls, jenž je jednou vyvolán vyhráněním kvality, již v bytostech známe jako vědomí. Jindy zase, když už tu tvůrčí proces je, je vyvolán prostými gravitačními vztahy, jež nenechají žádný diferencující se princip v klidu. Tento diferencující se princip v kosmu pak mystik poznává jako kvalitativně týž jev, jakým je denní vědomí, jímž jsou vybaveny bytosti.

Proto problém absolutní svobody není jednoduchý. I když už usilující mystik uvede celou svou duševnost do klidu, vždy se ukáže, že gravitační moc jevů tento klid může narušit nebo i zrušit. Duchovní svoboda proto bývá většinou dočasným stavem, který je zase vystřídán sansárovým vlněním, strhujícím bytost i relativně velmi vyspělého mystika do karmického otroctví. To však neznamená, že usilující mystik má jen tyto vyhlídky. Gravitační moc přírody je celkem snadno překonatelná zvyšováním duševního napětí, jež vrcholí ve zrušení citlivosti psycho-fyziologického organismu. Když k tomu dojde, pak se undulační charakter energie, vyvolané strhující mocí přírody, změní na

kmitavý. Tím i uvědomování pozmění svůj charakter tak, že se jeho aktivita zvýší na linii vertikální.

Ukazuje se, že příroda může mít podmaňující vliv pouze na útvary unášené vlnivým procesem. Co se z toho vlivu vymaní procesem kmitavým, jenž se vzbuzuje stupňováním duševního napětí, to vlivu přírody nepodléhá. A teprve v tomto stavu nacházejí mystikové svou svobodu, svou neovlivnitelnost. A protože i napětí může být zachováno tím, že se mu poskytne malá posila příslušnými impulsy, je vnitřní svoboda tímto způsobem uskutečněná nenarušitelná žádným působením přírody.

Je zřejmé, že i tato svoboda je podmíněna a vázána na způsob života jejího uskutečnitele a dosažitele. Jenže mystikové nejvyššího typu netrpí problémem „věčného bytí“ provázeného smyslovým prožíváním. Na jejich stupni se řeší problémy okamžiku, který je druhým pólem věčnosti. Neboť věčnost není neohrazeným časem, nýbrž oním „ted“, jež obsahuje vždy minulost, přítomnost i budoucnost v jednom jediném momentě. Čas totiž vždy potřebují pouze trpící. Kdo problém strasti okamžiku vyřešil, našel věčnost ve věčném „ted“ bez strasti.

Věčnost jakožto kvalita ovšem nevynikne pro zkoumající mysl, která je postižena procesující funkcí. Jelikož však je možné uvést ji do stavu nefunkčního, stává se „stavem za procesy“, zdí, na níž se vykreslují skutečnosti jevového skutečna.

Tento stav je totožný se stále existujícím tvůrčím kosmickým stavem. Proto je člověku dostupné, aby poznal podstatu, na jejíž zdech se promítá vesmír v bezčasném procesu kosmického tvoření. A na základě poznání této totožnosti člověk dosahuje ve svém vědomí neměnitelné báze, centrální kvality kosmu, která i v pojetí bytostné existence přesvědčuje jejího dosažitele, že unikl času se všemi jeho sansárovými změnami.

To je duchovní svoboda, o jakou usilují a již dosahují zasvěcenci buddhistického systému duchovního školení. Je to svoboda věčná, neboť celá bytost jejího dosažitele se zúčastňuje oné stálosti, o níž se rozbíjejí všechny příboje všeměnicího procesu kosmického tvoření. A poznání vrcholí v evidentní jistotě, že jde o stav platný pro celý život člověka, bez ohledu na to, zda na fyzické úrovni bude trvat, nebo skončí smrtí. To je „pevný Archimedův bod“, dalo by se říci bod,

který z člověka činí kosmický region, jenž může volně používat „prvního impulsu“, usoudí-li, že je lépe individuálně žít než „zmizet lidským očím“ realizací ničím nevymezeného klidu.

Tohoto výsledku není možno dosáhnout snadno. Impulsy, podmíněné i vyvolávané vnějším světem a jeho činiteli, jsou ve svém působení na mysl nesmírně subtilní, proto je třeba projít školením se v ovládání a překonávání každého vznětu, vycházejícího z vlastní bytosti. I když se zdá, že tyto vzněty vyvěrají výhradně z vlastního bytí a nezávisle na čemkoli, přece mají původ v působení zevního světa jak na vědomí, tak i na podvědomí, v působení, jež bytosti akceptují právě pro své strukturální příbuzenství, podmíněné duševními vztahy k jejich zevnímu světu.

Člověk může mít dojem, že jeho duševní život je na vnějším světě nezávislý. Jenže za duševním životem, jehož vrcholem je vědomí, existuje psychicky citlivý organismus, jenž podvědomě reaguje na zevní svět a uzavírá s ním mocný příbuzenský poměr. Tak se pod povrchem vědomí vytváří příbuzenství člověka jedině se zevním světem; proto člověk není svoboden, ale žije vždy ve vztazích, jež tvoří jeho osud, který mu nedává možnost se mu ubránit.

V duchovní nauce, ať už mystické, nebo jógické, nebo jakékoli jiné, je vždy základním předpokladem, aby snažící se převedl z vlastní vůle své osobní vědomí pod úroveň denního vědomí, do oblasti podvědomí. Teprve v této části své bytnosti bude moci zjistit, že jeho počínání, ba celý jeho život, je řízen podněty, jež jsou výsledkem jeho buněčného příbuzenství s ostatním animálním světem. Na úrovni podvědomí komunikuje s organismy živé přírody, jež jsou z hlediska mystického vidění amorfní masou, chovající se jako moře vnitřní bytnosti, rozduřující se na viditelné úrovni v jednotlivá psychická individua. Tato individua mají ovšem i na své duševní úrovni téměř všechno společné. Vnitřní hnutí jednoho se v menší či větší míře stává hnutím duševnosti všech, i když tato hnutí nejsou zcela jednoznačná – u jednoho jedince mají převahu hnutí ideální, u druhého elementární.

Toto moře duševnosti je tedy sansárou, z níž se může vyprostit pouze ten, kdo pečlivou diskriminací jednotlivých duševních jevů dokáže eliminovat ty, jež se chovají jako pulzace elementární životnosti, a zachovat ty, jejichž tendence je průhledně k zrušení příbuznosti se vším, co trpí sklony k žití živočišnému. Na základě této

psychicko-fyzické zkušenosti je možno předpokládat, že cesta k duševnímu osvobození, jež byla vždy ideálem náboženství, je striktně realistická; to se jeví i v konečných výsledcích putování po této cestě. Uskutečnitel žádoucích tendencí totiž začne v sobě nosit pocit svobody jako stav přirozený, bez namlouvání si čehokoli.

Dosažením tohoto stavu dospívá se i k poznání kvalit přírody, která se též rozděluje v kvality, z nichž jedny tvoří hmotu, druhé duševnost a třetí vědomí jakožto kvalitu, vytvářející v kosmu řád, neboť je činitelem podnětným v celé oblasti tvoření.

Je jistě obtížně pochopitelné, že se kosmické věci mají právě tak a ne jinak. Ať totiž mystik prochází svým vědomím kosmickými kvalitami jakkoli, vždy dospívá k zjištění, že může-li sám sebe považovat za životné bytí, musí za takové bytí považovat celý vesmír. Může-li mystik soudit, že vesmír je jev neživotný, mechanický, pak i sebe může za takového považovat. A to právě je relativita skutečnosti. Vše se může považovat za živé nebo mechanické, protože kromě impulsu je všechno existující mechanismem, jehož vývojové cesty jsou předurčeny cílem vytčeným prvním impulsem nebo impulsem prvním podobným.

Zdá se, že vesmír jakožto veliká a živá bytost předurčil kvalitou svého prvního impulsu vesmírné skutečno, jakým nyní je; totéž může učinit i člověk u sebe sama. A v impulsu je vždy obsažena idea, která je předobrazem poslední, vlastně vrcholné projevené skutečnosti.

Toto tvrzení se bude jistě mnohým zdát odvažné. Já však mluvím o zkušenostech mystika, který z vlastního zájmu o vyřešení svých vlastních osobních problémů zkoumá procesy v celé své psýše. Když pozná, jak analogické jsou procesy v jeho psýše a ve vesmíru na úrovni kvalit jeho psýše odpovídajících, pak své poznání zhodnotí jako vědění.

Na úrovních nižších, než představují jeho duševní život od vědomí až k mysli, tuto analogii nenajde. Příčinou toho je materiální rozdíl mezi oběma skutečnostmi, totiž jeho prožívajícím bytím a gravitačními jevy vesmíru. Životní substance těla jsou úplně jinak organizované než hmotné vesmírné útvary. Teprve na úrovni jevů nebo skutečností fyzikálních najdou zase obdobu ve skladbě. To znamená, že když mystik přesune své vědomí na úroveň energie, pozná zase totožnost svého bytí na příslušné úrovni s energetickými jevy vesmírnými,

ale pozná i to, že energetické jevy vesmírné se chovají po stránce funkční jinak než v jeho bytosti.

Energie jakožto stav napětí je však téhož charakteru jak v bytí, tak v kosmu. Mystik stejně jako vesmír mohou stupňováním nebo snižováním napětí vytvářet různorodé energetické hladiny, jež už samy dozrají ve smyslové jevy. A podle stupně napětí, kategorizovaného do frekvencí, vznikají jevy řádově a kvalitativně tu vyšší a tu zase nižší, jež lze jako takové poznávat i smysly. Ve vesmíru vznikají slunce a jejich temné satelity, v lidském světě pak duševnosti, z nichž některé vykazují převahu vědomí a rozumu, kdežto jiné převahu emocí a elementárních pudů.

Z tohoto hlediska je všechno chvěním, fyzikálními jevy, jejichž odpadem jsou vznikající kategorie, jež náleží k citění a jeho projevům. A tyto všechny odpadové projevy se v konečné fázi stávají přírodou, v níž přírodověda hledá počátek kosmické tvorby. Nemůže v ní tento počátek najít, protože zkoumá věci jsoucí v moci prostoru a času nebo věci, jež jsou neomezeným pohybem. A pohyb sám je gravitační záležitostí převládajících se vrstev odpadových jevů, zvaných

příroda. V nich snad lze vystopovat to, co hledá užitá věda, ale nikdy to, co hledá věda objevná, jež se snaží určit počátek všeho.

Protože však i objevná věda používá nástrojů zhotovených z materiálů reprezentujících mechanickou přírodu, nemůže nikdy najít počátek všeho. Ten totiž náleží do oblasti za-přírodní, již správně usilující mystik objevuje tím, že zbaví své vědomí diferencovaných obsahů a vjemů. Věda si však činí nárok na nejvyšší objektivitu; na cestě, jejíhož začátku ani konce nezná, zkoumá každé zrnko písku, aby její počátek a konec objevila ve struktuře tohoto zrnka. Objeví ho takto?

Vesmír stejně jako bytí se tedy projevuje ve dvou polohách: horizontální a vertikální. V horizontální poloze jsou činnosti, ve vertikální kvality. Tyto kvality mohou být objeveny pouze na čáře Y, na níž se lze posouvat toliko zvyšováním energetických potenciálů, čili napětí. Z mystického hlediska nebude průměrným napětím, jež organismus získává svým zrozením, objeveno nic jiného než mechanismy tvůrčího procesu. Když se však toto napětí stane nadprůměrným, pak kmity uvědomování, reprezentující zvýšenou variační schopnost vědomí, naleznou

na čáře Y nové vrstvy existencí, jež už nejsou přírodovědecké v běžném pojetí. A napětí lze zvyšovat víc a víc, až kmity, reprezentující variační schopnost uvědomování, přesáhnou i jeho nejvyšší vrstvu na vertikální ose. Pak bude zjištěno, že náš vesmír je stejný celek jako třeba sama země nebo sluneční systém, který se také promítá v příslušném prostředí, jež pojato jako prostředí vesmírů nebo galaxií, je oním počátkem produkujícím jevy a případně je absolutnem, pokud je dokážeme identifikovat jako skutečnost nemající nic společného s procesy tvoření. A protože v bytí je toto absolutno obsaženo též jako jeho semenné centrum, může je mystik realizovat ve svém sebeuvědomění prostě tím, že z něho a z mysli vyloučí jejich diferencované obsahy.

Tím tedy je narýsována cesta mystiků ke kvalitnímu poznání, jež má povahu poznání přírodovědeckého. Svým dosahem je jejich poznání vyšší, protože umožňuje dosáhnout stavu existujícího až za stvořením, stavu prázdnoty nebo i absolutna, a realizovat jej psychickými postupy, jejichž účelem je zbavit vědomí i mysl všech diferencovaných obsahů. Tyto obsahy totiž činí každé vědění omezeným a nemožným.

Jsou-li vědomí a mysl zbaveny všech diferencovaných obsahů, pak to vede k realizacím, jejichž výsledkem je evidentní konstatování, že životní proces v jeho slepých pulzech je překonán a místo něho uskutečněn stav svobody nejprve na úrovni vědomí a potom na úrovni celého bytí. Je to prostě nirvána buddhistů, stav zrušení životní žízně, vznik evidentního poznání, že životní proces spěje k svému konci, jenž není narušitelný probuzením jakéhokoli nového chtíce.

Vzniká tedy otázka, zda má věda cíl také až v konečném zrušení strasti bytí, v ustání životního chtíce, nebo pouze ve slastech, jež jsou pouhým protějškem strastí. Kdyby ve vědě platilo to druhé, pak není k ničemu. Leda bychom viděli nejvyšší cíl ve vynalezení zbraní všeobecného zničení. Podezřívám vědu, že vlastně neví, co přesně z těchto dvou alternativ si má zvolit nebo si už zvolila. Ale zbavení všech strastí bylo snad prvním z cílů vědy. Ježto však na cestě objevů se nejprve objevují prostředky ničící, pak věda, odpovědná snad ctižádostivým vládcům, musí sloužit k rozvoji věcí vše ničících. Pak už záleží pouze na tom, zda dobrý lidský genius zvítězí nad zlým a bude perspektivní zkázu anulovat. Objektivní předzvěsti na toto druhé

neukazují. Šílenství touhy po neomezené moci se nikdy nesnoubí s dobře uvažujícím rozumem, takže malá nedopatření jsou možná; za nimi je už pouze zkáza, k níž věda plně poslouží.

Co z toho vyplývá? Život společnosti není výhledově dobrý, když na prvním místě životní aktivity existuje sobectví. A mravnost je něco, čím se věda nemíní zabývat. Proto se otevírá každému. Tím se liší od kvalitní mystiky, jež poskytovala své objevy pouze těm, kdo v dostatečné míře rozvinuli mravní odpovědnost, jež vyplývá z mravnosti samé. Dnes se tomu říká zpozdilost. Pokrokovostí tedy je mlátit sestrogenou vše ničící bombou o zem tak dlouho, až bude přivedena k výbuchu. Teprve ten přivodí zkušenost. Avšak bude ta zkušenost k něčemu? Víme o zaniklých civilizacích a můžeme si dovodit, zda zanikly pro nadměrnou moudrost nebo zlotřilost těch, kdo jim vládli. Ti, vezme, nebyli chytřejší nás. Také trpěli ambicemi, jež tyto civilizace zničily. A dějiny se opakují! Osvobozující vědění vždy ustoupí „vědě“, která se už postará o to, aby dokázala, že vše živé je přírodním mechanismem, který též má mít charakter „výběru druhů“. Ale to už je věda, která se na cestě, jejíž počátek a konec nemá v dohledu, zabývá

analýzou složení a vztahů každého jednotlivého zrna písku, aby její počátek nakonec objevila ve struktuře tohoto zrnka. Velmi úctyhodná „věda“!

Uzavřeme však. Mystika je také věda, protože evidentního stavu vykoupení nelze dosáhnout ničím jiným než užitím psychologie. Musí být objeven systém obsažený ve vyčleňování nežádoucích duševních stavů, aby se tím vytvořily podmínky pro vznik a rozvoj stavu za přírodou, kde se vědomí jedince zažehne. A pak už rozumným postupem, aby samovolná aktivita, jež se vždy může člověka zmocnit, už nevytvářela san-sáru, nýbrž cestu k nezničitelnému pocitu absolutní nezávislosti. Tato nezávislost, dobře evidovaná, je mystickým cílem, jež každý sám pro sebe musí uskutečnit; bezpracně získaný cíl by ztratil svou váhu jakožto protiklad dosavadních trampot postihujících každé individuum.

Je absolutně nesmyslné chtít na vědě, aby jí byla pouze tehdy, když se jí podaří převést všechny jevy na mechanické procesy a projevy. Mechanika v přírodním dění je přece pouze pohyb, který se stává nesmyslem, když není měřitelný na něčem, co pohybem není. To v experimentální psychologii, která je mystikou, bylo už dávno pochopeno. Praktickým důsledkem toho

je poučka o nezbytnosti zastavit duševní činnost, což musí uskutečnit každý sám za sebe a pro sebe.

Jen zastavením duševní činnosti dospěje celá bytost na stanovisko „nepohybu“, který se stane základnou vědění, jakmile bude při tomto stavu zachováno čisté vnímající vědomí, tj. bdělost. Bdělost a „nepohyb“ jsou sice protiklady, ale na psychické bázi se dají sloučit. Není třeba slučovat duševní „nepohyb“ se ztrátou bdělosti, což se zdá přirozenější než naprostý duševní klid provázený bdělostí. Vědomí je totiž složkou bytí, která koná svou funkci správně jen potud, pokud nesleduje jen prožitkové vlnění citu a myslí. V tom případě se totiž vědomí stává pozorovatelem, jenž může identifikovat i nejslabší vzruchy odehrávající se na hladině psychické bytnosti. Tato bytnost, jak praktický mystický výzkum ukáže, není „věcí samou o sobě“. Je pouze osobním vědomím, vyhraněným jevem, ve skutečnosti fyzikální složkou vesmíru. Z toho důvodu dokonalá analýza všech duševních procesů bytí je vědeckým zkoumáním přírody na úrovni fyzikálních jevů, cestou k poznání vesmíru v jeho tvůrčím jádru. Tato cesta pak vede mystiky k uskutečnění stavu absolutní osobní svobody,

která současně znamená vítězství nad přírodou,
podrobení si její přirozené moci nad vším živým
a nad tím vším, co je pohybem.

MYSTICKÁ CESTA PROMĚNAMI ŽIVLŮ

Mystika ve všech svých formách, a proto i jóga, bývá z neznalosti jejích perspektiv a cílů hodnocena jako každé povolání nebo zaměstnání: očekává se od ní, že napomůže k ukájení smyslových chtíčů, jež lidé považují za měřítko svých osobních potřeb. Toto hodnocení mystiky je však nesprávné. Mystika jako nejkvalitnější aspekt hloubkové psychologie je vedena poznáním, že různé druhy prožívání, dobrého i zlého, jsou přímo – v univerzálním rozsahu – závislé na vnitřním učlenění bytostí, a proto se zaměřuje výhradně na pozměňování tohoto učlenění.

V souhlasu se skutečností neuznává přesvědčení, že kvalita prožívání je závislá na vnějších, hmotných nebo sociálních podmínkách. Mocní i ti, kdo jsou naprostými otroky vnějších poměrů, mohou být šťastni nebo nešťastni přesně podle toho, co bytost produkuje do vědomí jako podněty k radostem nebo k utrpení.

Vnitřní učlenění, jež má vliv na kvalitu prožívání, tkví především ve vzájemném poměru toho, co v bytosti můžeme chápat jako živlové hodnoty a vlastnosti a dále jako zplodiny, jejichž základní vliv na bytosti se poznává v různých stupních útlumu denního vědomí. Živly tvořící hmotnou podstatu bytí jsou čtyři, totiž země, voda, oheň a vzduch; ve stejném pořadí korespondují s tělem, pociťováním, energií a duchovním vybavením.

Tělo je modifikací zemního živlu. Když je složeno z živých buněk a zbavíme je veškerého duchovního – a tedy i duševního – vybavení, je tzv. živou materií, tím, co je jen potenciálně živé, neboť to duševními akcemi nevychází ze sebe, nemanifestuje se to žitím. Z mystického hlediska je to tedy činitel pevný, sám v sobě usedlý, stabilní.

Pociťování, jež je duševní modifikací funkce hmatu, řadí se do životního projevu vodního živlu, neboť je slučováním, jež počítky udělují vědomí jako zkušenost z abstraktních dotyků; nikdy se tedy nestane čirou abstrakcí. Souvisí s tělem a vztahuje se na ně, opatřuje mu chemickou i fyzikální výměnu látek; poslednější jsou právě získávané životní zkušenosti.

Ohňový živel, manifestující se energií, je vlastně zplodinou gravitačních jevů vyvolávaných seskupením buněk těla, a tedy fyzikálním jevem, který je výlučně závislý na této gravitaci. V józe se ohňový živel identifikuje zcela markantně uskutečňováním raportů mezi vůlí jako činitelem pozitivním, závislým na uvědomění, a tělem jako objektem tohoto aktivně se uplatňujícího uvědomování. Obměňování síly tohoto raportu snižuje nebo zvyšuje energetické napětí v bytí, což se ve vysokém stupni napětí už jeví jako teplo nebo oheň.

Vzdušný živel je v bytí především prostorem nebo polem, jež existuje nebo se i vytváří mezi fyzikálními částicemi tvořícími fyzis. Rozpínáním tohoto pole pomocí ustálené mysli a nezúženého vědomí chová se tento druh modifikace vzdušného živlu jako intelektualizující faktor, duševní činitel ve hmotě, která by bez vzdušného živlu byla vždy pouze tzv. mrtvou hmotou.

Právě vzájemné poměry těchto živlových prvků bytí činí bytosti nebo jevy životnými nebo neživotnými. Od primitivních k vyšším vývojovým stupňům se tyto jevy manifestují někdy jako minerální, někdy jako vegetabilní, jindy jako animální. Animální se zase jeví jako téměř

bezživotné, nebo jako emocionální, nebo expresivní (dynamické), nebo intelektuální podle toho, zda v nich převážil živel zemní, vodní, ohňový nebo vzdušný.

Mystická nauka se zajímá především o to, aby dostala poměry těchto živlů do relativní harmonie. Disharmonické vztahy se připouštějí pouze s ohledem na nezbytnost nabývání životních zkušeností, jimiž se bytosti duchovně vyvíjejí. Od zemního živlu mystika očekává, že bytosti udělí klid ducha, netěkavost mysli a podklad pro co nejširší prostor uvědomování. Od vodního živlu očekává rozrušení sobeckosti a tím podmínky pro trvalý vývojový vzestup, tj. oproštění od tíhy vyvolávané působením zemního živlu a pozvednutí k rozvoji vzdušného živlu jakožto základně co nejširšího prostoru uvědomování. Od ohňového živlu očekává rozrušování struktury bytí napětím, tedy z vnitřku. Když vhodně uzpůsobené napětí v bytí strukturu bytí prostorově rozšíří, bude bytí uzpůsobeno pro úplnější absorpci vzdušného živlu a tím i pro tendenci k duchovnosti, k opaku přirozeného zavíjení, zužování a zmrtnění. Od vzdušného živlu v bytí očekává mystika především rozpouštění já jako psychického faktoru, jenž je

v čele řady duchovních faktorů, vyvolávajících tendence k tomuto zúžení, zavítí, zmrtvění. Tím se praktická mystika stává metodikou, jež podle okolností vede k nejlepšímu východisku, jaké se může živým jevům vůbec naskytnout.

* * *

Začínám popisovat tuto praktickou nauku.

1. *Cesta mystické proměny je metodicky uskutečňovanou změnou kvalit bytí jakožto nositelů duchovních, morálních a osudových dispozic člověka, a to jeho vlastní duševní silou.*

Vysvětlení: Člověk je sice neustále duševně modelován vlivy zevního světa, ale to se děje pouze v pasivních postojích. Jeho karma je v tomto případě stádná nebo kolektivní. Teprve když vznikne volní napětí z nekompromisní žádosti po něčem, vytváří se karma individuální, málo ovlivnitelná vnějšími vlivy, karma osobní, individuálně vyhraněná. Ale v mystice o řešení tohoto problému vlastně nejde. Pozornost se obrací k volnímu napětí, jehož účelem je změnit vlastnosti nositelů všech vnitřních dispozic člověka. Toto napětí musí být zaměřeno na rozhraní „hustého prostředí“ nábojů, tvořících bytí,

a prázdnoty, jehož se bytí též dotýká. Proto je nezbytné poučení o tom, co se rozhraním „hustého prostředí“ a prázdnoty míní.

2. Obtíže, které se tu vyskytují, pocházejí z toho, že uvědomování člověka se vždy zažehuje v kvalitách bytí, na jeho psychicko – fyziologických složkách.

Vysvětlení: Problémy jsou ryze psychologické. Duševní pasivita lidí totiž způsobuje, že jejich vědomí obsahově zcela odpovídá těmto kvalitám bytí, takže se skutečně zdá nadstavbou fyzické bytnosti, produktem postupného vývoje nebo přestavby hmotné podstaty bytí. Ve skutečnosti jde však pouze o zdání. I když budeme předpokládat, že duševnost je produktem tohoto vývoje, přece se na určitém stupni tohoto vývoje poměry obracejí, takže se pak duševnost stává činitelem primárním a celá soustava bytí druhotným.

Je možné, že ve zcela primitivních stádiích organického života je duševní život podepřen nebo i vyvinut látkovou výměnou absorbované potravy. Jakmile však dojde k adekvátnímu rozvinutí denního vědomí, poměry se obracejí. Denní vědomí je totiž schopno pojmout do sebe bytí jako představu. Když tato představa dobře

souhlasí s mechanicky fungujícím organismem, je toto vědomí schopno jeho funkci obměňovat. Podle jógické zkušenosti se působení organismu na vědomí mění tak významně, že můžeme stanovit axiom, že jsme našli cestu k realizaci zneviditelnění celé bytosti.

Jelikož smysly mění své schopnosti se změnou působení organismu na vědomí – neboť dokážou zprostředkovat počitky z oblasti jevů existujících v našem neviditelně – vzniká přirozený předpoklad, že náš smyslový svět, vymezený vlastně smyslovým vnímáním, je pouze výsečí spektra skutečností. Postřehy pak člověku stále dokazují, že živé organismy se nevyvinuly jednoduše pojatým přetvářením hmoty, ale vývojem od prvotního následku interference fyzikálních kvalit postupnou degenerací. Dobré posuzování zdokonalených smyslových vjemů nemůže dospět k žádnému jinému závěru, i když tu chybí mezičlánek organismu neviditelného na jedné straně a viditelného na straně druhé. Je to pouze obdoba problému mezičlánku od zvířat k člověku. Spíš se zjišťuje jiný fakt: vznik tak prokazatelně neměnicích se druhů (tvorů) je podmíněn náhlým úpadkem nebo pozvednutím na linii vývoje. Kdesi v časovém úseku dávné

minulosti se monady oděné nesmírně subtilními tvary náhle v daných tvarech stabilizovaly a pak už rychle došlo k jejich zhmotnění.

Kromě toho nesmíme zapomínat, že smyslové vnímání je problematickým nositelem směrodatných důkazů. Jógická zkušenost nám může dokázat, že např. se systematickým rozpínáním procesu uvědomování, a tím i vědomí, ten veliký vesmír přepadá jako subjekt do přiměřeně rozšířeného vědomí, takže jeho objektivní míry přestávají platit. Když se nejvyšší rozšířené vědomí stabilizuje ideou já, stává se vesmír něčím tak malým, že se skutečně jako vnitřní objekt pozorné mysli ztrácí nebo upadá do bezvýznamnosti.

Tato zkušenost jóginů není podložena nesprávným užitím sugesce nebo autosugesce. Ta se vylučuje už tím, že člověk systematicky uvědomění víc a víc rozšiřuje. Kde je v činnosti bdělé vědomí na základě práce, autosugesce ani sugesce nepřichází v úvahu. Jde pouze o relativitu uplatňovanou ve světě jevů. Vesmír se zdá být veliký pouze tehdy, když oblast uvědomění zmenšujeme titěrnými zájmy. Když jógin položí svou bytost jako předmět, který si chce zevrubně uvědomovat, pak vzniká tendence k rozšiřování

oblasti uvědomění. Toto rozšiřování se postupně stále více zrychluje, takže je v dosahu zkušenosti člověka poznat, že celé kontinuum je zdání, jehož rozsah se může měnit právě s rozšiřováním a zužováním rozsahu uvědomění. Absolutní rozsah uvědomění zničí celý vesmír, který už v této své úloze nemůže člověku dokazovat svou moc nad ním, ale dokáže pouze to, že je ničím, fatou morganou, vyvolávanou psychickými poměry, na něž má vliv každý jedinec sám.

3. Bytí jako samostatný nositel duchovních, morálních a osudových dispozic člověka tedy běžně samo určuje, jaké činy člověk bude konat, zda bude konat dobro nebo zlo, zda bude mít víru v dobro nebo pochopí zlo jako prospěšné.

Vysvětlení: Bytí je souborem psychicko-fyziologických složek nebo prvků a vzájemný jejich poměr vytváří jejich vzájemné ovlivnění, jež se zevně manifestuje povahou a ovšem i konáním. Z hlediska reinkarnačního procesu se poměr složek bytí mění. Určité seskupení se vyjádří dobrem, jiné zlem. I když je v první řadě pro tento poměr složek rozhodující ovlivňování fyzikální, přece se ukazuje jako velmi významné i seskupení fyziologické, jež se neprojevuje pouze rozdílnými podobami lidí, nýbrž

i malými rozdíly v sestavě orgánů. Nejde přirozeně o decimetry a snad ani o centimetry, ale určitě o zlomky milimetrů. Tyto rozdíly se jeví v povaze individuí.

Tyto rozdíly vytváří jako jógicky identifikovatelný činitel karma, setrvačná síla, nebo ještě lépe napětí mezi orgány. Skutky bytostí zanechávají za sebou napětí, jež je nejen hnací, nýbrž i utvářecí silou. Obě působení spolu souvisí, takže se hnací síla jako výslednice skutků manifestuje jako síla utvářecí a utváření je zase skupenstvím zakládajícím povahu hnacích sil. Tímto způsobem karma beznadějně svazuje bytí a pouze analýza mysli odpoutané od světa zříkáním se všeho, co budí chtění, může tuto strukturu bytí rozbít.

4. Tak se uvádí do chodu kolo karmy, kolo činů a jejich následků. Když dobro z vědomí vymizí, byť jenom jako správný pojem, půjde člověk cestou zlé karmy.

Vysvětlení: Stupeň směšování dobra a zla nelze přesně určit. Jako bývá dobro rušeno zlem pro přítomnost sobectví, tak zase zlo bývá mírněno ohledy na druhé, jakýmsi altruismem, byť v nejhorším případě vztahovaným případně jen na členy vlastní rodiny. Pro mystické perspektivy

je to ovšem stav neuspokojující. Dobro od zla musí být lépe izolováno volným napětím, vedoucím k chtěnému nesobectví tak dlouho, až má myšlení větší zájem o blaho druhých než o blaho osobní. Pak se kolo dobré karmy bude jevit čisté; přítokem i odtokem člověkovy aktivity bude jen myšlení v dobru. To je odstranění nemystické překážky, „vyčištění pole“ perspektiv, které usnadňuje plnit další úkoly mystické proměny, o niž se nám především jedná.

5. K mystické proměně ovšem může dojít pouze zesílením a tím zčištěním jednotlivých živlových principů, totiž zemního, vodního, ohňového a vzdušného.

Vysvětlení: Z psychologického hlediska se zemní živel manifestuje duševní stálostí, vodní pocíťováním, ohňový energií a vůlí, vzdušný duševním vybavením. Je-li člověk duševně nestálý, zemní živel je u něho v nepořádku. Je-li člověk povahově suchý, je u něho v nepořádku vodní živel. Když není soustředěn a je poddajný, pak ani energie ani vůle není v náležitém stavu a to svědčí o závadě živlu ohňového. Stupeň inteligence, bystrosti a chápání je svědectvím o stavu vzdušného živlu. Vzhledem k tomu, že u běžného člověka nacházíme těkavost nebo zaměření

pozornosti jen na vnější věci, sobectví, poddajnost za účelem zachovat si co nejlepší existenční podmínky a zaujetí, musí vždy, chce-li být jóginem nebo dosáhnout duševní a tím i duchovní dokonalosti, věnovat rozvinutí a zesílení živlů pozornost; to je předním účelem jógy.

6. Zesilování pak musí být uskutečňováno v témž pořadí, jak je uvedeno v předchozím aforismu.

Vysvětlení: Živlové principy bytí jsou znečišťovány duševní pasivitou člověka. Duševní pasivita je příčinou neustálého ovlivňování individua vnějším světem, přítokem substancí zatížených nekompromisními chytíci, jejichž vliv právě chytíci zesiluje. K snazšímu pochopení může posloužit toto: touží-li někdo po nás, upíná se na nás mentálně a doslova nás zalévá svou životní silou, čímsi podobným fluidu, jež je poznamenáno jeho mravními a duševními hodnotami. Kdo je pasivní, je tímto něčím, fluidu podobným, prostoupen, a tím se jeho živlové principy bytí zakalují. Když však je duševně aktivní, když je jeho myšlení uvědomělé a přesně na určité konkrétní věci zaměřované, pak zpevnil hráze svého bytí betonem duchovního typu, takže „vody“ fluidové povahy, jimiž je jinými „zaléván“, do něho

neproniknou. Toto je východisko k zesílení živlových prvků bytí, jež je uvedeno v následujícím aforismu.

7. Element země bude zbaven přimísenin a zesílí pomocí zevrubného uvědomování si těla především jako hmotného útvaru a též bedlivým pozorováním a uvědomováním si všech fyzických úkonů a činností.

Vysvětlení: Toto je vlastně „cvičení země“. Je nezbytné provádět je jako cvičení první proto, aby se mysl zpevnila, čili stala se netěkavou, kdežto duch aby se stal soustředěným nebo schopným soustředění. Tento výsledek nemá být nikdy podceňován. Neboť jen netěkavá mysl umožňuje vidět děje nezkresleně, bez brýlí předsudků, jejichž absolutní převaha nad lidskou bytostí je v přímé souvislosti s její těkavou myslí. Netěkavou myslí lze také poznávat sebe sama.

Mystik musí být schopný pozorovat vše nezájatě, protože nemůže být nikdy nikým poučen o smyslu stále se měnícího napětí duševních sil. Tyto změny vždy unikají postřehům lidí fascinovaných zevními ději. A přece pouze ony jsou tendencemi, jež vedou buď do kritických duševních stavů a situací, nebo ke klidu ducha jako k vítězství nad poměry každého subjektu.

K tomu tedy slouží „cvičení země“. Bedlivým sledováním a dokonalou evidencí všech fyzických úkonů a činností vyvine každý schopnost zjistit už prvopočátek změn duševních stavů, který ještě nezabraňuje tomu, aby je člověk mohl změnit. A právě toho musí být schopen. Když totiž na základě světského poučování vyloučíme, že je možné dosahovat transcendentních mystických zkušeností, přesto u kvalitních mystiků vždy zjistíme, že ovládají své duševní stavy a tím do velké míry i situace, v nichž se nacházejí.

Mystikové však transcendentních zkušeností dosahují. Ty ovšem nejsou darem nějaké boží milosti, nýbrž výsledkem ustalování ducha, dosažení stavu ducha netěkavého, jenž je schopen postřehovat to, co těkavý duch nikdy nepostřehne pro svůj neklid. Každé dění má totiž své příčiny kdesi v motivech, tedy ve skrýších ducha, kde je může duchovně dobře vyvinutý mystik zjišťovat, neboť klid mysli je úrovní pro uvědomování, kde se motivy vynořují nebo vznikají.

„Cvičení země“ se tedy nesmí podceňovat. Dokonalý klid mysli, který z tohoto cvičení pochází, je oním zázemím bytí. V něm je sféra vzniku veškeré hybnosti, nazývané vznikem

všeho; dokonale uklidněný duch člověka se tam „cvičením země“ dostane, aby tam v rámci logických souvislostí poznával a prožíval zázraky tvoření a všeho, co s nimi souvisí.

8. *„Cvičením země“ se mysl stane pevnou, tj. netěkavou, nekolísavou, neroztržitou, soustředěnou a – tím je element země připraven k postupné mystické proměně.*

Vysvětlení: Podmínkou sine qua non úspěchu na další mystické cestě je dovršení „cvičení země“. Jen stabilizovaná mysl a vědomí může zaručit dokonalou orientaci v duševních pochodech i v probíhajících duchovních stavech, jež se začnou rozbíhat „cvičením vody“. Proto si mystiku nesmíme představovat jako rozcitlivění až do extatické výše, nýbrž jako metodu, jejíž pomocí se rozvlnění pocitů dostane pod kontrolu pořádací vůle. Mystická výchova chce totiž dovést citění ke stavu naprostého uspokojení člověka a teprve potom k tzv. vyžehnutí, jež už pocitování nedává možnost strhnout jej do neovladatelných duševních stavů. Než se však k tomu člověk propracuje, musí se oprostit od názorů euroamerických psychologů. Nesmí si představovat, že chtění, přejmenované na osobní potřeby, je tu jen k tomu, aby bylo ukájeno. V tomto

případě bychom totiž už nepotřebovali policii, která stanoví hranici požadavkům našich tužeb. Pro člověka je tedy lépe, když tužby nenechá rozvinout, ale překoná je, neboť tím dospěje k duševnímu klidu, který dovrší dokonalou kontrolu všech úkonů těla.

Je tedy nezbytné nekomplikovat situaci v oblasti duchovního vývoje nerozumným nedodržením postupu, který vždy má začínat zemí a končit vzduchem, jímž se vývoj na úrovni přirozeného uvědomování uzavírá. Souvisí to s psychologickou zákonitostí. „Cvičení vody“ celou psychickou bytnost „rozehrává“ hlavně v oblasti pocitové a neklidná mysl, která vždy zastiňuje vědomí, pak znemožní evidenci vnitřních procesů. To se rovná stupňování zmatku a stupňování neschopnosti vymanit se z nepoznání, ze zaujatosti a předpojatosti. Procesy, k nimž dochází v psychické bytnosti, urychlované kromě toho mystickými cvičeními, jsou výhradními ukazateli toho, jak celá bytnost člověka směřuje k blaženosti vymanění z hnacích sil daných psychickými dispozicemi. Proto si člověk nesmí vymýšlet to, co by měl z všeobecných praktických mystických návodů cvičit, neboť se tím zpravidla jenom více zaplétá do neutěšeného stavu

otroctví založeného na podléhání těmto hnacím silám. Rozličné tužby totiž vždy vedou všechny úvahy k tomu jak zaměření na předměty žádostí zesílit. Tím se vnitřní nerovnováha stále více narušuje; v takovém případě člověku mystika neslouží k řešení problému strasti, ale k jejímu zhoršení.

Úvahy o tom, kam a jak je nutno napřít sílu prostřednictvím mystických cvičení, tedy nesmí vyplývat z tužeb. Je nezbytné vždy na začátku „cvičit jen zemi“ prostřednictvím dokonalějšího pozorování všeho, čím se bytost v oblasti konání projevuje. Je nezbytné vystupňovat sebepozorování až k dokonalé sebekontrolé a schopnosti každý projev bytosti ovládat. Pak teprve se objeví stabilita mysli, nezaujaté vnímání a dobré uvědomování si všeho dění a první známky schopnosti své jednání dobře ovládat; tím je „cvičení země“ dovršeno.

9. *Mystická proměna elementu země a tím struktury fyzického bytí zděděné zrozením je dosažitelná především tzv. vymýváním těla pomocí duchovní vody.*

Vysvětlení: Vymývání se dosahuje metodickým „pohybem duchovní vody“, jenž je podmíněn duševní aktivitou; její nejdůležitější formou

je bdělé pozorování. Nikoli pozorování formální, k němuž se lidé dosti často uchylují. To je nutno předeslat, aby nikdo, kdo bude „pracovat s vodou“ podle dalších aforismů, neupadl do představy, že formální pozorování je dostatečné. Formálním pozorováním se myslí pozorování, jež přestává při nedostatečné kontrole všech akcí znamenajících mystickou práci. Tím člověk upadá do pasivity, rozvlňujícího pocíťování. To je horší stav, než když je člověk unášen chůtí k bdělosti a zevní aktivitě.

10. Voda se stane křišťálově čistou; její působnost zesílí cvičením duševní relaxace za bedlivého pozorování těla a pomalým, systematickým rozvojem příjemných pocitů, jež se při kvalitním pozorování bez relaxace nemohou dostavit, neboť tomu brání právě toto pozorování těla.

Vysvětlení: Požadavky na mystika se tedy postupně zvyšují. Člověk má zevrubně evidovat vše, co jeho tělo činí, ale má to provádět za duševní relaxace, neboť je nezbytné, aby pozorovatel, čilé vědomí, a pozorované, celé bytí, byly dostatečně od sebe oddělené. Tím se pozorování stane analytickým. Kromě toho požadovaná relaxace musí umožnit pocitům, aby zase proudily nebo se vlnily – to přestává vždy, když je

vůle vypjata k čirému pozorování. Tyto pocity jsou totiž další složkou bytí, jeho astrální přirozeností, a v mystické praxi je třeba, aby každý dobře zpracoval přirozenou činnost všech složek. Jenom tak může dosáhnout toho, čemu říkáme dokonalost.

11. *Zesilování příjemných pocitů je stupňováním síly duchovní vody.*

Vysvětlení: Tyto pocity se nesmí zakládat na duševních vzruších, protože by to byly pouze smyslové vzruchy. Pocity se tu myslí stav citů, duševní stav toho, koho nic netrápí, toho, kdo se pro nic netrápí, toho, kdo není soužen smyslovými žádostmi. Jde o stav, který označujeme slovy „je šťasten“. Zesilování příjemných pocitů tedy znamená vnitřní naladění, jež je možné, jen když je člověk bez žádostí. Toto naladění nemusí být příznivé, když je člověk zahrnut smyslovými požitky. Proto se požadovaného dobrého stavu dosahuje vyvoláváním radosti nepodmíněné. Zavede-li se tento stav na trvalo, dá se klasifikovat jako duševní povznesení člověka nad zevní svět. To má přinést zesílená duchovní voda.

Voda v duchovním smyslu sice nejlépe symbolizuje schopnost pociťovat, ale toto pociťování nemůžeme chápat jako zcela izolovaný projev

duševnosti. V jiném aspektu je totiž pociťování smyslem hmatu, jenž v širším pojetí znamená vnímavost organismu, cítí, jež rozehrává celý organismus do podoby zvané duševní život. Aspekty pociťování jsou tedy atavismy, pudry, city i ušlechtilé ideje. Teprve tělo na nižší úrovni a rozum na úrovni vyšší jsou kvalitami rozdílnými od cítění: země, která je tělem, a rozum, který je vzduchem. Vzhledem k tomu se „voda“ pokládá za celou duševnost člověka. Tato voda má tendenci k zmrtnění, když všechny projevy žití jsou podmíněny chytíci po smyslovém prožívání, nebo má tendenci k transcendenci, jakmile vedoucími duševními projevy jsou spoluradost, touhy po duševním povznesení nad svět a ušlechtilé jednání, v němž chybí egocentrismus, sobectví.

Kdo tedy „cvičí vodu“, stará se o to, aby city a pociťování vůbec byly jednoznačné, dobré v náladách i skutcích. Proměnlivé city jsou projevem závad v přirozenosti vody. Tato voda je vlastně vlněním, jež činí její projevy nejednoznačnými; je to kolísání od pesimismu k nerozumnému optimismu. Tímto kolísáním je vymezena i sféra individua. Její hranice neumožní vědomí pronikat do oblasti jevů infračervených

a ultrafialových. To je bída člověka, jehož svět je sevřen do pevných hranic běžných, všedních zkušeností i poznatků.

12. *Tím je správně zaveden proces mystického vymývání duchovní vodou. Trvalé cítění v dobru mění duchovní vody v božské.*

Vysvětlení: To, co je povahy duchovní, je světelné; to, co je povahy božské, je světelné s tendencí k dobru. Podle toho je božské vlastně řádově nižší, ale pro člověka je nezbytné, aby duchovní hodnoty uskutečňoval až po božských. Božskost je totiž v protikladu k primitivní animalitě, která je přirozeností všeho fyzického, ať se projevuje objektivně, nebo jen potenciálně.

Když tedy duchovním vývojem člověk stoupá nad stavy živočišnosti, musí to nejprve činit rozvojem duchovních, ale hned nato božských vlastností. Musí tedy jít cestou napravo od středu, aby byl co nejdále od nebezpečí recidivy živočišného žití. Ti, kdo podceňovali rozvoj duševních hnutí nebeské povahy (lásky, dobra, altruismu a trvalé bezpříčinné radostnosti), byli na cestě rozvoje duchovnosti, tj. na cestě poznání, znovu uchvacováni egocentrismem. Sobectví zužuje mysl a ducha člověka a tím samozřejmě zase vede k nepoznání, na duchovní

cestě pak většinou k zaujetí nějakou ideou nižšího řádu. Je to neplodné úsilí, jež zase uvádí snahy do úzké stoky agresivních chťičů.

V plánu mystického vývoje tedy musí být idea, aby byl člověk nejprve doveden k uvolnění od elementárních vlastností, ale pak se musí uvést do rozvoje božských vlastností na tak dlouho, až tendence k elementarismu vymizí. To znamená na tak dlouho, až vyžije všechno, co mu může poskytnout rozvinutí božských vlastností na nejvyšší úrovni, tj. božského žití. Pak se smí vrátit k rozvoji duchovních hodnot ducha, jež jsou v žití správně umístěny, když vzniká poznání spolu s naprostou netečností ke všemu, co může člověku jakožto bytosti poskytnout zevní svět.

13. Proces mystického vymývání končí v pocitu hluboké duševní rovnováhy a uklidnění.

Vysvětlení: Mystické úsilí bývá klasifikováno jako plánovitý nebo i vrozený rozvoj pocitů, vyvolávaný roznícením mystika k tomu, čemu říkáme Bůh. Jenže citová přirozenost zabírá takřka celou lidskou duševní bytnost, která je následkem toho někdy pomocníkem, jindy překážkou na mystické cestě. Většinou se tato bytnost citovým rozněcováním uvádí

do nekontrolovaného pohybu, do vlnění, jež se často stává nepřekročitelnou překážkou dalšího mystického vývoje, neboť začne potlačovat nezbytnou duševní vypjatost a aktivitu. Přepadne-li člověk do duševní pasivity, může mu to sice subjektivně vyhovovat, neboť mu to poskytuje možnost, aby vynikaly stavy citového unášení. To pak musí zaplatit ochromením energie a rozkladem vnitřní přirozenosti přesně tak, jak to známe u notorických narkomanů.

Ekvivalentní tomuto neblahému stavu bývá i rozvíjení mystických pocitů oněch domnělých duševních kontaktů člověka s Bohem, jež prožívali nesčetní mystikové. V podstatě i pocity vznikající následkem těchto kontaktů jsou prostým vlnobitím citů, jež mohou člověka ochromit na úrovni jeho prosté lidské přirozenosti. To je neblahý jev, i když vyúsťuje do čiré senzitivity mystiků „vidících Boha“. Je totiž smutným údělem člověka, že je pro něho vždy i Bůh fiktivním činitelem. Člověk je vždy vystaven zákonu akce a reakce, a proto mu lépe slouží permanentní přehled o všem, co bytost je a co produkuje. Tu sice člověk nemá vyhlídku stát se nebo být dítětem Boha, ale zůstává bytostí odpovědnou sobě samé. Když se přidržuje dobra, činí

si břímě odpovědnosti za sebe sama lehčí. Jen tímto způsobem může dosáhnout vítězství nad vlastním osudem, toho, čeho nemůže nikdy dosáhnout mystik údajně závislý na Bohu.

Pravý mystik musí být vymyt duchovní vodou. Vymytí se však stane účelným a dobrým pro všechny časy pouze za předpokladu, že si už nikdy nesmočí nohy v egocentrismu a sobectví. Proto má být mystické vymývání duchovní vodou plánováno s vykročením k vyšším mystickým metám. Když toho není, stává se mystické úsilí pokusnictvím a skončí v témž stavu, z něhož člověk vlastně vyšel na mystickou cestu jen za tím účelem, aby svému neblahému stavu unikl navždy. V takovém případě šlo tedy o marné snahy a o zcela bezúspěšnou práci.

Dobrá praktická mystika nevede k žádnému nekontrolovanému unášení pocity. I když je nezbytné rozvlnit, ba dokonce rozplamenit city vyššího typu, vždy je to pouze za účelem náležitého „zpracování vodního živlu“ v bytí, jež je vlastně téměř celou duševností člověka. Proto se předepisuje rozvíjení citů a pocitů nejlepšího druhu, jež člověka zbavují sobectví. Když se tyto city a pocity upevní, tj. když se stanou setrvačnými, jako byly dříve pocity elementární,

živočišné, začne se v povaze objevovat nezá-
dostivost a pak duševní klid, jemuž se už dosti
snadno vtiskne charakter klidu extatického.

14. *Proces vymývání má trvat tak dlouho, až
se člověk stane „namočeným dřevem“.*

Vysvětlení: Jde o stav rozvinutí mystického cí-
tění, jež je v přeneseném smyslu rozvinutím per-
manentních kontaktů s kvalitou, již nazýváme
Bůh. V kategorii prožitků jde pak o rozvinutí
citů, jimiž jsou vedeni lidé milující své bližní,
lidé schopní pro druhé se obětovat. To se v sub-
jektivních stavech vyznačuje blízkostí stavu vy-
tržení, prožitků, jež známe jako blaženosti ně-
kterých křesťanských mystiků. Jenže křesťan-
ští mystikové k těmto stavům blaženosti dospěli
jako k výsledku své zbožnosti a svého duchov-
ního úsilí. Ti, kdo jdou touto mystickou cestou,
mají těchto stavů dosáhnout metodickým roz-
víjením příznivého citového rozpoložení s ten-
dencí – v podobě touhy – ztotožnit se s nejvyšší
kvalitou kosmu, již označujeme slovem Bůh.

„Namočené dřevo“ v přeneseném smyslu je
tedy stav mystika, jenž své tělo, ba celou svou
bytost živí vlnami povznesené mysli a radost-
nou náladou, případně též duševními záchvěvy
transcendentní povahy. Je to opak počínání

světského člověka, jenž své tělo a svou bytost živí vlnami chtivé mysli a smyslovými žádostmi; to se pak manifestuje vystáváním nepříznivých duševních stavů a případně i nepříznivým duševním rozechvěním, jimiž jsou uchvacováni žádostivci elementárního typu.

„Namočené dřevo“ tedy symbolizuje kladný duševní stav, vzniklý z dobrých a povznesených nálad. Tento stav je jako každý jiný nutno pokládat za zrcadlení činné citové přirozenosti, která se klasifikuje jako projev mystické vody, v jiném smyslu pak vodního živlu, v psychologickém pojetí celé duševní přirozenosti. Z toho je nutno dedukovat, že se při postupu k mystickému cíli musí „zpracovat všechna mystická voda“, citová přirozenost. Je třeba ji zpracovat tím, že mystik zavede příznivé pociťování, opřené o duševní povznesení, aby se pocitově povznesl nad běžné lidství; jen tak budou mít další práce dobrý a zdravý mystický smysl.

15. *Potom se smí zesílit ohňový živel.*

Vysvětlení: Ohňový živel v živém organismu je jev vznikající konfrontací duševnosti usměrňované bdělým vědomím nebo prostě uvědomováním, s tělem jakožto objektem této duševnosti. Ohňový živel slouží v první fázi k vysoušení

duchovní vody a v jiném smyslu lymfy, k vypálení zplodin vznikajících chtivostí ve fázi druhé. Je-li tohoto ohně použito vůči nezpevněné zemi pevnou a netěkavou myslí a vůči nezčištěné a nerozvinuté vodě rozvinutím adekvátních pocitů, stav mystika se zhorší. Stává se to tím, že z mystického hlediska působením mystického ohně vzniká psychický popel, z něhož se zvedá k opětnému životu „pták života“, vědomí, které předchozími pracemi nenašlo nový svět, nýbrž zase ten svůj starý. Tím se celá předchozí námaha ukáže marnou. Když však je mystického ohně užito v dobře rozvinutých mystických pocitech, jak se o nich mluvilo v souvislosti s pracemi s vodním živlem, pak vysoušení mystickým ohněm vyvodí dosti vláhy, par, jež zemi zčistí a připraví k tomu, aby z popela vyvozeného působením vypalujícího ohně vzlétl pták života transcendentního, božský duch lidské bytosti mystika, tedy duch znovuzrozený ve vztazích k božskému životu.

Když toto vysvětlení přeložíme do srozumitelnější občanské řeči, musíme zdůraznit, že mentální koncentrace, kořen vzniku mystického ohně, se nemá používat neuváženě a především pak dříve, než se mysl stane zcela ustálenou

a city se neočistí rozvojem cítění snad přibližně řečeno altruistického, jež je opakem přirozeného sobectví, citů, vyznačujících se především sebe-láskou. Pokud je tomu tak, mystik svými koncentracemi stvoří ducha s upevněným sobectvím. Tím se vytváří tendence k zúžení ducha, tj. k celkovému intelektuálnímu zhoršení, k duchovnímu i duševnímu úpadku.

16. *Ohňový živel mystického typu zesílí pomocí ostré až tzv. hrotové koncentrace, zaměřované na bytí, na tělo a na klid dosažený „namočením nebeskou vodou“.*

Vysvětlení: Neznalost psychologických zákonitostí vede mystiky k soustředování nejen na tělo, nýbrž i na rozličné ideje. V tomto druhém případě usiluje člověk, aniž to ví, o zaujetí fixní ideou, o zbloudění jak na cestě mystické, tak i životní. Z mysticko-psychologického hlediska je velmi závažné to, na jaké symboly tvořené imaginací se člověk mentálně upíná. Symboly země, tj. samo tělo a v duševní oblasti ustálenost, činí z koncentrace analytický proces, jehož pomocí vzniká poznání vlastně přírodovědecké. Avšak symboly abstraktní povahy, tj. nějaká idea nebo nezkrotná žádost, pozměňují působení koncentrace v tom smyslu, že se myšlení

stane bloudivým a snadno upadá do zaujetí fixními ideami. Z toho důvodu musí být práce s ohňovým živlem zasazeny do přesných psychologických a bytostných souvislostí; jinak přinesou jen škodu.

K mystickému úsilí se nesmí přistupovat diletantsky, z podnětů, v jejichž pozadí je čirý, o skutečnosti neopřemýšlený nápad. To platí především o práci s ohněm, s koncentracemi mysli. Na tělo působí oheň jako činitel uvolňující nebo i rozkládající jeho strukturu, soubor jeho složek, což vede k fyzickému oslabení. Na duševnost neupevněnou mentální stálostí působí oheň vzbuzováním ještě většího duševního neklidu, což v lepším případě vede k abstraktnímu myšlení a k abstraktním úvahám, tj. k fantazírování, v horším případě končí patologickými projevy.

17. V procesu mystické proměny musí ostrá koncentrace, koncentrace mysli, sloužit především k odpaření mystických vod bytí.

Vysvětlení: Kdo se necvičil v pociťování, jež náleží do práce s vodním živlem, odpaří pomocí časově nevhodně použité koncentrace lymfatické substráty bytí, jež mají kladný vliv na psychickou bytnost. To bývá příčinou rozvoje citové vyschlosti, která bude tíhnout spíše ke

splnění osobních chtíčů než k rozvoji přátelských kontaktů se vším, co žije. Když však mystik před použitím mystického ohně, koncentrace, rozmnoží mystické vody, vymyje odpařováním bytost v tom smyslu, že buď umenší, nebo odstraní i potenciální tendence k sobectví. „Ztepláním“ mystické vody bude mystická země, tělo, dobře promáčeno a postupně tím dojde ke zničení vášní. Proto koncentrace, práce s mystickým ohněm, musí být použito v adekvátním časovém nebo správném psychologickém termínu.

V bytí musí být vody, citů, přiměřené množství a musí být neustále zčišťována stálým rozvojem citů ušlechtilých. Vášně, pudy a projevy příchyllosti k pozemským věcem jsou totiž také modifikací vodního elementu, ale činí tuto vodu nečistou. Tím je modifikována v tzv. astrální bytnost, ve dvojníka, který nezávisle na fyzickém bytí hledá chuťové požitky; v životě se to pak jeví jako neodolatelné puzení k smyslovým rozkoším. Ušlechtilé city, především city lásky, vedoucí ke skutkům ctnosti, k lásce ke všemu, co žije, znemožňují „vodě bytí“ přetvářet se v tohoto nízkého astrálního dvojníka. Místo toho vzniká bytnost tzv. éterická, která postupně vrůstá do vzdušného živlu, což je transfigurací bytnosti,

opatřené vědomím, v bytnost duchovní. Je to dílo jakoby přirozeného vývoje v strukturálním smyslu; proto se nepřechází přes oheň rozvíjený mystickými praktikami.

Voda, která v bytí zastupuje vlastně celou duševní bytnost, má tolik obměn ve sféře konečných projevů, že hledající mystikové mohou jen zřídka a náhodně vystihnout nezbytné podmínky postupu. Z toho důvodu je potřebný guru, duchovní vůdce. Ale vztahy vůdce a žáka mystiky jsou zase ovlivňovány postojem žáků mystiky, což je problém, který nepatří do rámce tohoto spisku.

18. *Použitím mystického ohně se dostaví pocit zvyšování tělesné teploty, stav vysoušení, jenž musí vyústit do zničení samovolně vystupujících elementárních citů a pocitů, do umrtvení všech vášní.*

Vysvětlení: Pocit zvyšování fyzické teploty se váže nejen na koncentraci mysli, nýbrž i na přítomnost hořlavých látek v bytí. Tyto hořlavé látky jsou obsaženy ve „zkažené“, mystickými pracemi nezesílené a neočištěné vodě, v tzv. astrálních zplodinách, jež vytvářejí elementárního astrálního dvojníka člověka, v jakýchsi personifikovaných vlastnostech, vyjadřujících se

smyslovými chtíči. Tyto vlastnosti jsou právě oněmi hořlavými substráty, jež když jsou vystaveny mystickému ohni v podobě ostrého soustředění mysli, se začínají spalovat. To se manifestuje subjektivními pocity zvyšování fyzické teploty a pak vysoušení, které souvisí se zanikáním citové, tj. astrální přirozenosti, zatížené smyslovými přáními nebo chtíči. Proti tomu začíná zesilovat druhý aspekt astrální přirozenosti v podobě éterického těla, jež při neopatrné manipulaci s mystickým ohněm, s koncentrací, může být současně též spáleno. V takovém případě však mystické úsilí nepřináší žádný pozitivní výsledek.

Práce s mystickým ohněm, s koncentrací, je tedy prací nejodpovědnější. Jestliže závadná práce s mystickou vodou může napomoci rozvinutí pocitů emocím podléhajícího člověka, pak závadná práce s mystickým ohněm, s koncentrací, může člověka mysticky zmrzačit, takže už nebude schopen rozvinout transcendenci duševního života, extatickou mysl a tedy ani předpoklad pro rozvoj moudrosti, která jedině jej může dovést k duchovnímu osvobození. Proto je bezpečnější, když mystik, nemající dobrého gurma, rozvíjí pouze nadsvětské pocity, tedy pracuje

pouze s mystickou vodou, protože v této práci nikdy není zničen předpoklad pochopení problému mystického úsilí. Nezmizí tedy ani vyhlídka na to, jak je nutno pracovat s mystickým ohněm, jehož pomocí se vytvoří kvalitní mystická bytnost, s níž se už dojde k mystickému cíli, k duchovnímu osvobození.

19. *Po „odpaření mystických vod“ musí člověk být už citově mrtvý; musí být navždy povznesen nad stav, kdy jeho bytost samovolně reaguje na podněty zvenčí. Na tyto podněty smí už mystik reagovat jen úmyslně.*

Vysvětlení: „Bezcitnost“ mystika, jenž došel k duchovní dokonalosti, není výrazem bezcitnosti sobců, ale lhostejností nebo netečností ke světu jako ke složitému systému momentů vyvolávajících emocionální popudy a činnosti z toho vyplývající. Soucítění, vyvolávající skutky ctnosti, zůstává, není vůbec narušeno.

Tento výsledek je možno považovat za podstatné zlepšení subjektivního stavu mystika. Z hlediska jógy je stav podléhání tzv. neodolatelným nutkáním, vyvolávaným vždy podněty zevního světa přes atavistickou přirozenost, velmi neblahý. Podle ní neexistuje vůbec žádné osobní štěstí pro toho, kdo nezruší vztahy k světu

ukájejícímu smyslové chtíče na základě vnitřní připoutanosti nebo jejího opaku, vnitřního odporu.

Pro toho, kdo postoupil velmi daleko na cestě mystické proměny a na základě adekvátního mystického úsilí vyžehl, bude jeho potěšení pramenit z pobytu jeho vědomí ve sféře prapočátku vzniku smyslového světa, což ovšem mystik později též pochopí jako následek své vlastní smyslové chtivosti. Když tuto chtivost zruší, bude se těšit ze styku svého osobního vědomí s centrální kvalitou bytí. Ještě později, kdy v něm zanikne vztah k celému vlastnímu bytí, vznikne v něm indiferentní stav toho, kdo žije pouze v sobě, bez jakéhokoli vztahu k zevnímu světu, tj. stav toho, kdo žije jen v sobě, v kvalitě jinak poznávané jako vědomí, která se mu ukáže být centrem všeho jsoucího. To však je výsledek zřídka kdy přicházející jakoby sám sebou. Bývá nutno přikročit k práci se vzdušným živlem.

20. *Je-li už člověk duševně mrtvý, netečný ke všemu, co vyvolává smyslové vzruchy, může dokonat své mystické dílo zesílením a zčištěním vzdušného živlu.*

21. *To se děje vnímáním pomyslné prázdnoty, čistého prostoru nebo jeho prázdnoty, jak ji představuje dívání se do čisté denní oblohy.*

Vysvětlení: Za vzduch se v mystice nepovažuje van vzduchu, nýbrž pulzující nebo vlnící se prostor, schopný působit na vědomí člověka jako činitel intelektualizující a v jiném aspektu umožňující organismu nezbytný chemický proces výměny látek. Proto vlastně nejde o systém dýchání, nýbrž o operaci s uvědomováním, jehož pomocí je nutno „zvětšovat místo“ pro fyzikální náboje tvořící tělo. To znamená, že tu jde o systém uvědomování, jímž se bytost kvalifikuje už ne jako kompaktní hmota, nýbrž jako „husté vlnící se nebo pulzující prostředí“, v němž sídlí jóginovo vědomí, jemuž se jógin snaží vtisknout ráz prostředí řidšího.

V praxi to znamená, že soustřeďující se jógin své tělo považuje za prostor, v němž jeho mysl nenaráží na látky působící jako skupenství pevných nebo tvrdých prvků, nýbrž pouze jako na prostor, v němž své uvědomování fixuje vědomím místa, tj. nalezením fiktivní opory, jíž je vědomí nutně třeba, aby ztratilo tendence k rozplývání.

Když se jóginovi stane jeho tělo prostorem, kde se jeho vědomí pevně usídlilo, a když v něm nachází prostředí pro chtěný pohyb svého netěkavého vědomí, „cvičí vzduch“. Právě na

schopnosti pohybovat netěkavým vědomím se cvičí vzduch. Když se takovým vědomím nepohybuje, cvičí jógin prostor, což vede ke zcela jiným než zamýšleným výsledkům. Aby však byl cvičený vzduch dobře upotřebitelný, musí být čistý prostor vnímán do té míry, aby bylo umožněno vjemům světských věcí upozorňovat na sebe jóginovo vědomí. Tyto vjemy totiž ještě v bytosti potenciálně jsou, resp. jsou v bytosti dispozice pro vznik těchto vjemů, i když je člověk vyžehnut. Teprve vnímání čistého a prázdného prostoru v podobě čisté denní oblohy se má stát pramenem nového druhu vjemů, jež musí překrýt přecitlivělost bytí na vjemy smyslové a vyvolat mechaniku nového druhu vjemů, jež vyplývá z chtěného vnímání prázdného prostoru. Toto chtěné vnímání prázdného prostoru se ukáže být vnímáním transcendentním.

22. Toto cvičení je úspěšné, jen když se jím tělo osvěží. Toto osvěžení je nezávadné, není-li vůbec provázeno opětnými neúmyslnými emocionálními reakcemi na zevní svět.

Vysvětlení: Tento poklesek je možný proto, že nižší bytost nesmí být zabita, ale jen ovládnuta. To znamená, že funkce živočišné přirozenosti jsou podmíněčně překonány, ale k duchovní

proměně člověka dojde až potom, když nový druh vjemů, transcendentních, převládne i na úrovni potenciálních skutečností, tedy i v oblasti smyslových vjemů zárodečných. Proto cesta v této etapě není bez problémů. Klid mysli, dosažený dovršením „cvičení země“, a usmrcení citové přirozenosti „cvičením ohně“ musí vždy mystika zavést ke kvalitativní změně uvědomování, jež pak musí trvat v pojmovém bytí, kvalitativně změněném vyžehnutím, tj. zničením i samovolných funkcí emocionální přirozenosti.

23. Tím se zrodí moudrost, jež je kvalitativně tím vyšší, čím je člověk duševně usmrcenější vůči všem zevním podnětům.

Vysvětlení: Moudrost ovšem není věcí mysli a její činnosti, ale smyslových postřehů. Je-li mysl těkavá, jsou postřehy nedokonalé, jako když se díváme na dno řeky neklidným tokem. Teprve absolutní duševní zdrženlivost, která je jinou formou vnitřního vyžehnutí, poskytuje duševní stálost, jež zdokonaluje postřehy. Nevměšují se předsudky a zaujatosti, takže před schopností vidět začnou události defilovat nejen jako to, k čemu má člověk vnitřní poměr, ale jako děje, dokonce přesně motivované tím, kdo je vyvolává.

Jenom motivy jsou příčinou dění jak bytostného, tak i fyzikálního. Proto moudrost poznává, že dění není vždy plný život, jak se domnívají ti, kdo jsou uchváteni bludy. Často jsou to i bezúčelné nebo nesmyslné změny, jež zatěžují žití spíš utrpením, než aby je činily blaženým. Teprve moudrost odhaluje, že šťastné žití je umožněno výhradně netečností k světu, absolutním duševním klidem, jenž vždy vyvěrá z kontaktů vědomí s centrální kvalitou světa a života, s absolutnem, jak je můžeme chápat jako lidé.

Z toho, co bylo řečeno, vysvítá, že moudrost je závislá na uplatnění vzdušného živlu, jenž byl zkvalitněn stálostí uvědomělého pozorování jako soustředění dobře evidovaného vědomím a myslí. Tato evidence, závislá na bdělosti, musí tedy převládat nad „pohyby“ ducha, vyvolávanými přilnavostí citu, emocemi. Pak bude mysl schopna pozorovat a rozčleňovat každý děj. Její stav prohloubí postřehy tak, jak je předpokládáme u těch, kdo jsou vybaveni nadpozemskými schopnostmi, především jasnovidností. To znamená, že dobře ustálená mysl, nepodléhající dosahům emocí, citů, jejichž prostřednictvím lidé lnou nebo se cítí odpuzováni věcmi okolního světa, je nástrojem postřehů, jež obdivujeme jako jasnovidnost nebo jasnocit.

24. *Soustředování myslí, obohacené moudrostí, na tělo, pociťování a duševní stavy, tedy na celé bytí, vede k hluboké kvalitativní změně myslí, takže se stane ustálenou a tím extatickou, protože byla učiněna nesvětskou vnitřním odstupem člověka od světa.*

Vysvětlení: Extatickou myslí se nemíní mysl fantazírující. Když byla ustálena a zčištěna „cvičením prostoru“, čili vzduchu, procesy na cestě proměny ji z věcných názorů nevytrhly; došlo jen ke změně její polohy, směru a náplně. Kdybychom tedy tuto mysl přirovnali k statickému napětí elektrické energie, tendence jejích případných hrotů už není k předmětům, ukázejícím smyslové chťiče, nýbrž ke kvalitám transcendentna. Taková mysl už není mystickou v tom smyslu, že se obrací k světu svých abstraktních představ, byť čistých nebo ideálních, ale zůstává aktivní ve vyšším smyslu, totiž v pátrání v široké a hluboké oblasti duchovního života, jeho dění a příčin jeho dění. A když kromě toho je navyklá všimát si pečlivě všech duševních hnutí, tedy i nejjemnějších, zprostředkuje postřehy z oblasti ležící snad až za čarou červenou i fialovou. V každém případě zprostředkuje vnímání siluet a jevů tzv. neviditelného světa, ovšem nikoli jako jevů

zcela odtržených od jevů světa smyslového, ale jako jejich jiný, věcný aspekt, existující v jiné oktávě věcí.

25. Tím končí cesta proměny evidentních faktorů bytí.

Vysvětlení: Cesta proměny vede ze stavu nekontrolovaných reakcí na neovládané vjemy a popudy vycházející nejen z citové, ale i atavistické části přirozenosti, tedy ze stavu podrobenosti zevnímu světu, do stavu vyproštění ze stavu nebo prostředí nutností, tj. k vnitřnímu uvolnění, jaké má ráz absolutní duševní svobody. To ovšem neznamena, že tato svoboda je výhodnější pozicí k dokonalejšímu nebo až bezvýhradnému ukájení smyslových chtíčů. Ukájení smyslových chtíčů znamená závislost na pociťování, jež je silou bytí překonávající duševní síly člověka; ale jedině ony mohou být dárcem této svobody. Ta je mocí pociťování vyloučena. Dokonce ukájení smyslových chtíčů způsobuje, že se vědomí zúží a zastírá prožitkovými procesy, ale moudrost, která přímo souvisí s možností evidentního pocitu až absolutní vnitřní svobody, je možná, jen když je vědomí nezúžené a nezastřené.

Z tohoto hlediska není ani duchovně svobodný ani mysticky dokonalý ten, jehož duch není široký, rozum skvělý a inteligence vysoká. Tyto vlohy nejsou nahraditelné mystickými prožitky, jichž si váží běžní mystikové; ty jsou rubem světského prožívání a vlastně zužují ducha stejně jako různé druhy drog. Když tedy někdo právě tyto prožitky klasifikuje jako kvalitativní zlepšení své vlastní bytosti, dokazuje jen, že jeho duch je stísněný a vědomí zúžené jako duch a vědomí každého, kdo propadl nějakému druhu smyslové požívačnosti.

26. Mystika se však nazabývá výhradně otázkami mystického přepodstatnění evidentních faktorů bytí, nýbrž i tvůrčími možnostmi ducha, postupujícího k transcendenci bytí.

Vysvětlení: Tato druhá etapa může však následovat až po první. První se nesmí vynechat. Je totiž nezbytné bytost ovládnout a všechny procesy v ní se odehrávající evidovat, neboť ve druhé etapě ještě více vystupují procesy běžnému vnímání naprosto unikající. Ale mystika k transcendenci cílí, a proto druhá etapa logicky navazuje na první.

Bylo by největším omylem domnívat se, že mystika znamená pouze život nadsvětský nebo

pouze život světský, vylepšený většími a zá-
zračnými možnostmi. V první etapě jistě musí
mystika vést k urovnání podmínek a k zlepšení
situace člověka, ale to je pouze start k nadějnější
nadsvětské stezce. Právě zlepšení situace usilu-
jícího mystika je důkazem toho, že k další etapě
ho neženou světské touhy a povšechné zevní ne-
uspokojení, nýbrž cíle vyšší, vyplývající už z po-
znání nestálosti, pomíjejícího a bezbytnosti
všeho existujícího.

Jsou-li tu tyto předpoklady, bude mystik upí-
nat zřetel k poznání, jímž se vyhlazuje všechna
strast, která nezbytně trvá, pokud mu primitivní
touhy nedávají klidu. Ale poznání vyhlazující
strast vyplývající ze samé existence leží kdesi
za hranicí našeho světa se všemi jeho detaily,
zvláštnostmi a nuancemi působivých momentů.
Leží v oblasti transcendence, tam, kam se lze
dostat výhradně pomocí mysli od světa osvobo-
zené, extatické, ale věcně o všem uvažující a vše
hodnotící. Ve smyslu uplatňujících se živlů je to
cesta rozvíjející se působnosti tzv. éteru, ákáši,
principu vzdušného elementu. Právě o tom se
pojednává v následujících aforismech.

*27. Tento postup se zakládá na manipulaci
s prostorem a hutností uvědomování.*

Vysvětlení: Vzhledem k tomu, že lidé propadají zaujatosti pro věci zevního světa, jež mohou ukázat jejich smyslové chtíce, jejich vědomí se přiměřeně k této zaujatosti zužuje a tím, obrazně řečeno, hutní. Jógín však v první etapě mystické cesty musí tuto zaujatost překonat tím, že ho věci zevního světa ke chtění nepodní. Tím se jeho vědomí uvolní a získá předpoklady k rozšíření a tím ovšem i k zprůzračnění, k snížení jeho hutnosti. Tím teprve se stává schopným postoupit do druhé etapy a vyvíjet se v ní.

28. Uvědomování musí vystoupit z prostoru vymezovaného tělem.

Vysvětlení: Obvykle člověk nedokáže uvědomovat si nic mimo tělo a to, co ho zajímá ve světě. Kázní myšlení, evidovaného uvědomováním, může se naučit uvědomovat si i celou oblast toho, co leží mezi jeho tělem a věcmi, jež ho zajímají. Když si ji začne uvědomovat, jeho mysl získala schopnost analýzy procesů, jež v této oblasti probíhají. Tím se dozví o „třetí dimenzi“ subjektivního světa, o tom, co je mimo něj a věci, jež může chtít. A zde je začátek mystické cesty v oblasti transcendentní, cesty mystického poznání. A toto poznání je kvalitní jenom tehdy, když se myšlení nestane bloudivým, ale zůstane schopno evidovat všechny konkrétní vjemy.

Zvláštností běžného uvědomování je to, že dokáže jen v uzoučkém proudu směřovat k zevním věcem, zajímavícím člověka, nebo pasivně přijímat informace z těla, a to jen tehdy, když je tělo postiženo zdravotní poruchou. To je ovšem stav naprosto odlišný od jógického. Jógin vyššího typu musí objem uvědomování zvětšit. Tím, že si bude uvědomovat tělo jako trojrozměrný objekt nejprve v původních hranicích, musí dosáhnout schopnosti registrovat vjemy z mnoha informačních zdrojů. Pak má dosáhnout i toho, že tyto vjemy budou pocházet i z abstraktní sféry, totiž z oblastí mimo hranice jeho bytosti a dosah jeho smyslů.

Tyto změny objemu uvědomování jsou závislé na cvičení. V linii běžného vývoje podmíněného životními zkušenostmi totiž není žádný znak tendence k rozšiřování obsahů uvědomování. Naopak. Právě výchovou směřující k vystupňování zájmů o zevní svět se uvědomování „specializuje“, nebo vlastně zužuje tak, že „dobře vychovaný člověk“ už nedokáže nic víc než zajímat se intenzivně o jednotlivosti. To je cesta k zúžení vědomí, k snižování kvocientu inteligence jako základny širokého a kvalitního vzdělání. Snahou, zaměřenou na vnímání celého objektu, jímž je

vlastní tělo, se vědomí stane schopným i přístupným k mnohostranným informacím, založeným na procesu vnímání. Když se „šíře uvědomování“ náležitě zvětší, bude vědomí sbírat vjemy i z dalších dimenzí jevů, jež při náležitém povyšování a očišťování citů náleží vesměs do světa transcendentního.

29. Pak budou objekt a subjekt dobře odděleny, takže se člověk stane schopným vnímat nezaujatě.

Vysvětlení: Dokud je člověk otrokem emocí, splývají on sám jakožto já a věci, které mu imponují, takže nazírá, soudí a staví se ke všemu zaujatě. Z toho povstává jeho bída, poddanost světu a zúžený názor na něj. Takový člověk není jóginem, byť by jógu cvičil. Všechny jeho mystické snahy pouze jeho otroctví utužují; ať totiž činí cokoli, vždy utvrzuje svá duševní pouta a nevědomost.

Objekt a subjekt musí tedy být vždy dobře odděleny. Jen na tom se zakládá svoboda subjektu, jež je nezbytně nutná k úspěšnému postupu k vysokým mystickým metám.

30. Když člověka vnější předměty nevábí, může svou bytost položit jako objekt ležící uvnitř jeho pozorování a uvědomování.

Vysvětlení: Toho dosáhnout je nezbytné. Jednak se tím vlastní bytí pozná jako mikrokosmos, který analyzující myslí skýtá nezbytné dílčí poznávání, jednak se tím dospívá k možnosti empirického osvobození, závislého výhradně na rozpouštění bytí silou systematicky uplatňovaného názoru na toto bytí.

31. *Stane-li se bytost člověka, ba celé jeho bytí, vnitřním objektem uvědomování, tj. koncentračním předmětem, začne se vědomí přetvářet.*

Vysvětlení: V běžném případě je vědomí člověka subjektem, kdežto zevní svět jeho objektem. Tento stav symbolizuje jak otroctví, tak i neschopnost poznání. Uskuteční-li se však vyšší úkol jógické výchovy, uzří nebo pochopí vědomí vlastní bytost jako předmět uvnitř uvědomování a to už je dosažením osvobození vlastního vědomí. Zde však všechno nekončí. Jakmile vědomí přestane být obsahem bytí a místo toho se bytí stane obsahem uvědomování, získá vědomí schopnost růst, šířit se do prostoru, zatím co všechny dosavadní objekty, příroda, svět, nekonečný vesmírný prostor, začnou doslova padat do prostorů sebeuvědomování. Tak jógin dosáhne naprostého vítězství nad přírodou, jejího překonání nejen prostým rozpětím svého vědomí, nýbrž i vědomím, že je mu podřízeno.

Rozpínání sebevědomí se však nezastavuje u tohoto prostého vítězství nad přírodou. Pohl-
cuje posléze celé univerzum, které se stane jeho
vnitřním objektem. To souvisí s vědomím, že jó-
gin přerostl vše; že to všechno je mechanicky
se postupně přetvářející přírodou, která je proto
nezajímavá, nežádoucí; je zdáním, jež sice im-
ponuje těm, kdo tohoto oproštění nedosáhli, ale
nikoli jemu, jemuž se celý svět stal zcela bezbar-
vým, nicotným. Stal se fatou morganou, podbar-
venou velmi mocně jeho vědomím, že je nicotou,
jež ho nemůže klamat zdáním skutečnosti.

*32. Tak jógin dospívá k práci s ákášou, prosto-
rem, jež je třeba uvádět do rytmického pohybu,
aby se neexistence jeho bytí zpečetila, tj. aby jeho
osvobození bylo úplné.*

Vysvětlení: Jenom vědomí vnějšími vlivy nena-
rušitelné prázdnoty upevňuje nepřítomnost žá-
dosti být nebo žít. To se snad běžně zdá smut-
ným výsledkem jógického školení. Jenže každá
existence spěje k tomuto vyvanutí. Není znám-
kou moudrosti zakrývat si před tím oči a vrhat
se do bláhové náhražky falešné náplně snahou
žít, být, konat, budovat a vůlí vtiskovat věčně se
rozplývajícímu bytí zdání skutečnosti. Ostatně
z toho nic moudrého nevzejde. Na jeden blud

navazuje druhý. Kdo si chce stanovit, že bude žít věčně, bude muset počítat se zklamáními, s rozpadem předpokladů a nadějí, s komplikováním karmy. Ve snaze být se člověk dopouští nejen pošetilých, ale i zlých činů, na něž svět též zle reaguje; člověk tak propadá zlu a bolesti.

K životu netřeba nic přidávat. Kdo neuchvacován touhou být a žít nekoná zlo ke své záchraně, jíž stejně nedosáhne, bude žít v klidném a pozorném úsilí žít a nechat žít, dožije svůj život stejně jako ten, kdo mu chce vtisknout jiný ráz. Dožije jej však v duševním klidu. V klidu bude žít a v klidu zemře, což je cennější než žít rozerván nebo i jen drásán nesčetnými a nesplnitelnými touhami.

Práce s ákášou slouží k překonání přírody i jiným způsobem. Když už je jógin schopen vnímat prostor jako vdechovatelný soubor substancí, uvede se do harmonie s přírodou, do rytmu, jenž se hodnotí jako spojení s dechem přírody. „Dýchá-li“ takto soustavně, dosáhne pocitu, že zvítězil nad přírodou i pocitovou přirozeností. To už nečelí působení přírody vůlí nebo vědomím přerůstajícím svým rozpětím vše, co existuje, ale pocitovými stavy prabytí; ty jsou blažené, jak jenom mohou být pocity těch, kdo

se teprve rozvíjejí do individuálního života bez překážek, jimž jsou vystaveni ti, jejichž život je ohrožován zničením. Tyto pocitové stavy jsou vlivem předchozích životních zkušeností jógina poznány jako příhody na cestě návratu k prapůvodu a tím i jako věcné řešení jeho vlastně neutěšeného současného stavu, stavu lidství, který opouští, překonává, neboli likviduje.

Jógin tedy na tomto stupni „dýchá prostor“. Tím se seznamuje s fyzikálními příčinami vzniku všeho, co existuje a také tím nabývá poznání jak opětnému vzniku jeho bytí zabránit a tím zpečetit svou dokonalost, snad duchovní, snad bytostnou, snad povšechnou.

33. S dokončením prací s ákášou, s poznáním podmínek vzniku bytí, zastavuje jógin všechnu mechanickou duševní činnost bytí.

34. Tím se dostává nad oblast živelů, do transcendentna, jež už pozná jako absolutno.

Vysvětlení: Kdyby v přírodě nebylo ničeho mimo oblast živelů, totiž země, vody, ohně, vzduchu a ákáši (éteru), nebylo by úniku ze strasti. Člověk by stejně jako neživotné jevy přírody a vesmíru byl odsouzen kolotat ve vývojových a úpadkových procesech a jeho vědomí by tomu všemu bylo podřízeno jako abstraktní činitel.

Vědomí však dokáže z předmětů složených ze živlů učinit své objekty, tím od nich abstrahovat a tím sebeuvědomění v podobě jáství ze všeho vyprostit.

Tato možnost je však výsledkem negativním. Pozitivním se stává teprve potom, když jógin udělí sebevědomí rytmický vlnivý pohyb, dýchání, jímž ožije i v této své abstrakci, v oproštění mimo oblast všeho mechanicky probíhajícího dění. Stává se tedy „živou duší“, která kdysi nastoupila cestu k zavíjení, k strastnému stavu lidství, podrobenému moci jevů zevního světa. A protože se stává „živou duší“ na cestě návratu k svému prapůvodu, poznává rozdíl mezi otroctvím, podrobeností přírodě a svobodou, zakládající se na trvalé abstrakci od procesů vládnoucích přírodě. Vědomí této abstrakce, oproštění, je mocným odpůrcem opětného podrobení přírodnímu dění, čímž vzniká předpoklad pro „donošení“ osvobozeného osobního vědomí až do okamžiku smrti. Tím ustává tvoření podmínky pro opětovný vznik, pro reinkarnaci, čímž se stává duchovní svoboda úplnou a z časové dimenze se vymaňující.

35. Takto končí cesta proměny v rámci používaní živlů.

VZNIK A VÝVOJ JEVŮ

Všechny jevy přírody existují v čase, tj. od svého vzniku do zániku. Proto čas pro ně znamená život, tj. vývoj. Ovšem nejen fyzický, ale i duchovní. Fyzický vývoj se snad dá dosti dobře charakterizovat poučkou o změnách údajně vyvolávaných pohybem hmoty. Pro duchovní vývoj výstižnou formuli nemáme. Můžeme se proto i domnívat, že jej nejlépe vystihneme, když budeme hledět až do momentu vzniku jevů. Názory na jejich vznik jsou rozličné, ale nejsprávnější bude ten, který má základ psychologický. Je to názor založený na dobrém a zevrubném pozorování funkcí vlastní psýchy, v němž primát mají jóginové. Vyjdeme tedy z indické filozofie, již vytvářeli jóginové a která se z psychologického hlediska jeví jako nejpokročilejší, a proto i naprosto přesná.

Podle této filozofie je vznik jevů fenomenem vyvolávaným v gravitačním, případně elektromagnetickém poli. Za hlavní fenomen interference se považuje vytváření relativně fixních

fyzikálních momentů. Jejich psychologickým znakem, který podmiňuje jejich relativní trvalost, je pud sebezáchovy, vyjádřený v „mrtvé přírodě“ zachováním energie, kdežto v „živé přírodě“ pudem žít nebo prostě pudem sebezáchovy. V obou případech je však základním projevem všeobecné interference pouze vznik fyzikálních jevů, které jsou hned nato měněny zevními podmínkami. Těmito podmínkami jsou nesčetné momenty gravitační (nebo také elektromagnetické, vyhovuje-li nám tento termín lépe), jejichž konečné výsledky jsou vždy deformovány složitostí silných gravitačních působení jak v přírodě, tak i v kosmu.

Výsledný interferenční fenomen v oblasti gravitace nebo elektromagnetických sil se v indické filozofii nazývá pinda nebo také džíva. Tento pinda je pokládán za duchovního nebo též intelektuálního činitele ve všech individualizovaných jevech přírody. Tvrdí se také, že tento pinda nebo džíva prochází vývojem jako nositel duchovních prvků, a to od přírody minerální k vegetabilní a potom dál od přírody vegetabilní k animální a posléze od přírody animální k duchovní. To se týká vývoje nepřerušovaného žádnou časovou periodou nebo tvůrčím cyklem,

tj. obdobími vznikání a zanikání světů, případně kosmických těles nebo systémů. Hledíme-li však pouze k jedné časové periodě nebo tvůrčímu cyklu, tj. k trvání jednoho světa nebo kosmického tělesa nebo kosmického systému, pak se pindové a džívové nevyvíjejí v tak širokém pojetí.

Ve sféře jednoho kosmického systému nebo nebeského tělesa jsou spjatosti mezi minerální a vegetabilní přírodou tak nedostatečné, že se dá velmi přísnou analýzou procesů v našem bytí sotva zjistit, že minerál může někdy dospět postupnou sebetransformací v jev přírody vegetabilní. Totéž platí pro vztahy mezi přírodou vegetabilní a animální i mezi jevy přírody animální a duchovní.

Je-li minerál vystaven vývojovému procesu, může dobrý pozorovatel změn ve své psýše zjistit pouze to, že jeho vývoj končí působením tepla, tj. rozrušením jeho původní struktury. Toto rozrušení je však nutno posunout do daleké budoucnosti, do momentů tepelných změn v kosmu nebo ve slunečním systému, které nám tak dobře ukazují vznik nov a supernov.

Ve vegetabilní přírodě je „pohyb hmoty“ uzavřen v přetváření probíhající od stavu živce

k stavu rostlin. Ale eroze, působící ve vegetabilní přírodě, vyvolává též zdánlivý úpadek, tedy proces změn jevů vegetabilních v jevy minerální. Proto jako pinda v minerální přírodě mizívá působením tepelných kosmických jevů, tak pinda přírody vegetabilní „degeneruje“ v pindu říše minerální erozí.

Pinda přírody duchovní nesestupuje materií tvořící jeho zevní obal, tělo, až do říše vegetabilní. Jeho subtilní charakter ho z tohoto materiálu vytlačuje dříve, než dojde k takovému stupni degenerace, kdy se ryze pojmová hmota blíží svým složením hmotě identifikovatelné smyslem hmatu. Můžeme proto uvažovat tak, že pinda duchovní přírody „cirkuluje“ od svého pravzniku k téměř pevně utvářenému nebo individualizovanému stavu. Pravznikem se tu myslí jev vznikající narušením ideální rovnováhy přírodních kvalit, což je stav vyjadřující povahu absolutna, kdežto pevně utvářený nebo individualizovaný stav se v nejvyšším smyslu pokládá za prvopočátek přetváření jevů viditelné přírody v jevy smyslově už identifikovatelné.

Přeskočil jsem pindu animální přírody úmyslně, neboť zájem lidí, toužících vystihnout obraz tvůrčího dění, se musí upínat k perspektivám vývoje pindy říše animální.

Pinda animální říše se zhruba dělí na pindu říše zvířecí a pindu říše lidské. Oba druhy tvorů, zvířata i bytosti lidského světa s primitivním založením, podléhají témuž vývojovému procesu. V obou případech je vznik a rozvíjení intelektu podmíněno pouze životními zkušenostmi, které postupně vedou k nabytí a rozvoji individualizace, jejíž hranice je na stupni sebevědomých bytostí. Je to proto, že tyto tvorové pociťují sebevědomí jako nezbytnost instinktivně, podvědomě. Sebevědomí tu je obměnou úspěšného sebezachování a budí dojem, že je schopno překlenout moment, zvaný smrt. K tomuto výsledku se nedospívá jednoduše; oba druhy tvorů se musí vyvíjet po celé eony, mají-li dosáhnout stavu bytostí sebevědomých, jejichž těžiště života nebo trvání života tkví právě v tomto sebevědomí.

Chápeme-li tedy vývoj animální říše jako vývoj duchovní a nikoli hmotný, můžeme dospět k poznání, že tento vývoj probíhá ve třech stupních. Na nejnižším, primitivním stupni, jsou tvorové modelováni pouze životními zkušenostmi. Ve velmi značné míře tu chybí působení transcendentního světa, proto se mohou tyto tvorové duchovně vyvinout jen tak, že rozvinou rozum jako nejhmotnější aspekt nejvyšší

duchovní vlohy primitivního animálního světa. Kdo však životními zkušenostmi dospěli až na tuto horní hranici svého subjektivního duchovního vývoje, začnou rozum podceňovat. Nacházejí v něm totiž podstatný nedostatek v tom, že se ukazuje jako neschopný poskytnout pocit oproštění nebo osvobození jako trvalou a evidentní vlastnost psychické bytnosti. Proto objevují jinou cestu duchovního vývoje. Nazveme-li první cestu duchovního vývoje vnitřním vývojem v intencích nebo popudech přírody, je touto jinou cestou vývoj od poslušnosti popudů, pocházejících z přírody, až k vzepření se této poslušnosti, k vývoji „proti přírodě“.

Základ tohoto vývoje je opřen o zesilování vlivu jednotlivých živlů, totiž principu země, vody, ohně a vzduchu. Jeho hlavním průvodním znakem je vzepření se změnám, vyvolávaným ryze zevními vlivy životních zkušeností. Člověk, který je už hodně sebevědomý, si chce zachovat jasné vědomí jako výsledek účinného odporu proti uspávajícím silám dovršených životních zkušeností. Z toho vzniká „vnitřní tření“ vyvolávané abstraktními nebo čistě psychickými činiteli; to je utrpení, které je vlastně zpevňující silou zesíleného působení principu kvality země.

Z počátku tu jde vlastně jen o nesystematický vzdor nebo odpor proti vlivu životních zkušeností. Stejně však vede k tomu, že utrpení bude dovedeno až k svému vlastnímu konci. To znamená přetvoření primitivního postoje ke světu ve stav vnitřního uvolnění vyššího typu. Jeho průvodci jsou už blažené pocity jako nepřímý důkaz překonání moci zemního principu a úplný rozvoj principu vodního.

Pak už pinda, nyní již ve hmotném světě dobře duševně situovaný, se přetváří v pindu subtilního; ten může dobře zjistit, že je psychicky vetkán do světa s jevy psychickými. To je dobré jako známka duchovního vývoje v primitivním pojetí, ne však už v globálním. Promítání blaženého sebepociťování pindy zjemnělého působením vodního principu je totiž předzvěděním dalších potíží při postupu k rozvoji principu ohňového. Subtilní pinda vodního principu jednoduše následkem jemných citových psychických svazků propadne v mnohem tvrdších procesech uplatňování se principu ohňového.

Když bude mít pinda lidského světa, člověk, štěstí a bude fyzicky dobře fundován, aby unesl těžké životní zkušenosti, může být stav jeho nitra zpevněn. Tím se dočká vzniku odolnosti,

která mu přinese dar silného sebevědomí; to je vlastní projev silného rozvoje ohňového principu. Subtilní ráz pindy silně rozvinutého ve vodním principu se pak projeví jako idealistický typ pindy principu ohňového. To je předzvěst, že jeho další cesta bude směřovat do oblasti transcendentní, k stavům pindů duchovního světa. Z tohoto důvodu je v běžných případech rozvoj principu vzduchu posunut až za hranice zániku pindy fyzického světa.

Na tomto stupni vede poznání těchto cest vývoje jak hmotného, tak duchovního, k poznání cesty tzv. volní; z ní vytvořila metodu jóga a jiné systematické duchovní nauky. Nacházíme tam poučení, že se vývoj k zesílení zemního principu a k jeho pozdějšímu ovládnutí má zakládat na soustředěních mysli. Jejich společným znakem je to, že vědomí člověka bude „zemí“ zcela prostoupeno; tím bude zvěčněno a zpevněno, tj. zbaveno abstraktního pomyslného myšlení. To znamená, že se myšlení stane věčným – ale to se mystikům obecně nepřiznává. To je pouze poznámka na okraj. Jinak můžeme říci, že buddhisté zakládají zesílení a úplné prožití stavu dobře rozvinutého principu země na pečlivém a zevrubném uvědomování si všeho, čím se právě zabývají. I tímto

způsobem lze dospět k zpevnění a zracionalizování mysli. Takováto mysl reaguje na rozvoj vodního principu jako na kategorizování pocitů, z nichž jedny poznává jako pozemské a nižší, jiné jako nebeské nebo duchovní.

Když se dostaví toto poznání, rozvážný duchovní praktik pocity pozemské a nižší potlačuje nebo je ve svém vědomí zanedbává, kdežto nebeské a duchovní rozvíjí, aby se staly oblastí, v níž může osobní vědomí setrvávat navždy. Ale rozvíjení nebeských nebo duchovních pocitů je vlastně postupným zesilováním vodního principu ve vyšším smyslu. To je předpokladem k poznání a identifikaci principu vzduchu, jehož vlastnost je poznávána a rozvíjí se zesilováním principu ohně. Jeho rozvoj v oblasti vědomého žití je závislý na systematickém uvědomování si všeho. To vede k rozvoji a posléze k překonání principu země. Oheň, je-li už zesilován dobrým, zevrubným a permanentním uvědomováním si vlastní bytosti člověka duchovně se systematicky vyvíjejícího i všeho jeho konání, zemi vysuší a vodu odpaří. Když skončí tento vlastně alchymický proces, stane se oheň reálnou vlastností bytí. To je zárukou, že nadsvětský stav bude moci být dobře udržen.

Uvědomování tzv. samo o sobě je příznakem rozvoje vzdušného principu. Vzduch pevně upoutávaný rozvinutým ohněm, vysušenou zemí a odpařenou vodou, jejíž působení je základem životních projevů v animální říši, se stává zárukou, že bude nalezena cesta k vývoji v oblasti transcendentní. Tam též proces vývoje jako v říši animální dovede už člověka k poznání a realizaci kvalit světa nadsmyslového, transcendentního, nebo absolutna samého.

O PŮVODU BYTÍ

Život je proces. Nikoli jen ve smyslu změn odehrávajících se v denním životě od okamžiku k okamžiku, nýbrž i ve smyslu strukturálním. Nejsme týmiž ani ve dvou po sobě následujících vteřinách, což bývá patrné na úrovni mysli a citění, ale i fyziologicky, strukturálně; to už je méně patrné.

Tyto změny, především strukturální, jsou vlastně duchovní cestou individuí, neboť souvisejí s nabýváním životních zkušeností, na něž duchovní člověk, to je ono „já jsem“, to vědomí sama sebe, reaguje stejně jako tělo na požívanou potravu: získává pocit postupného sycení a posléze nasycení.

Určitý stupeň nasycení budí otázky, jež člověka primitivnějšího, životními zkušenostmi nenasyčeného, ani nenapadnou. Jsou to otázky o smyslu života jak člověka samého, tak života vůbec. Tyto otázky se postupně transformují v zájem o únik z životních strastí, jimž život

člověka životními zkušenostmi nasyceného vždy je nebo se zdá být. Ale úsilí o únik z životních strastí je konečnou fází zkušenostního vývoje. Před tímto vyústěním sycení životními zkušenostmi je zvědavost, touha po poznání, aby bylo dosaženo uspokojení a nebylo třeba sáhnout ke zřeknutí se světa. Neboť člověk chce žít, trpí touhou být. To se každému tvorů zdá být stavem přirozeným, zatím co zříkat se považuje za výstřednost těch, kdo nedokážou žít v optimismu duševně slepých tvorů.

Avšak i zvědavost se ubírá dvěma cestami. Když se ještě karmické dozrávání mísí s nekompromisní vůlí být a žít, ubírá se zvědavost zevními cestami: člověk chce poznat svět a z toho těžit smyslové potěšení. Tento extrovertní postup za poznáním se sice rozvíjí až ke zrodu vědy, ale nikdy nevede k poznání uspokojujícímu, jakým zhasínají touhy a dostavuje se klid spokojených. Cesta k poznání proto musí začít bádáním introvertním, zkoumáním sama sebe, pozorováním procesů, jimiž je celé bytí; takovým pozorováním nebo přesněji sebezpozorováním, jakým se bytí rozpadne v jednotlivé složky. Neboť pouze tak dospěje člověk k ryze objektivnímu stanovisku k sobě samému. Pak už se

zpočátku sice jen vnitřní příroda, ale později i příroda vnější, ukáže být fatou morganou, bezpředmětným obrazem, nakresleným ve vzduchu.

Nezkušený se jistě otáží, zda poznání přírody musí vést k tak vyloženě nihilistickému postoji k zevnímu světu. Kdo však jsi ty, člověče, který toužíš po poznání, abys rozbil prázdň svého života? Jsi pouze já, fiktivní skutečnost, která hyne pod každým nárazem zkrušujících životních zkušeností. To nutí k opravě názoru na vlastně pouze adaptační funkci tohoto já, jež znovu a znovu vzniká ze setrvačných funkcí fyziologické bytnosti. Prostě bych řekl, že neexistuje žádné stabilní já, nýbrž jen jeho opakující se výšeley s tímto charakterem; moudrému to říká, že neexistuje nic.

Když nějaká těžká životní zkušenost přivede zánik dosavadního já a když se toto já obnoví a může vidět svět již obměněný, pak to vše naznačuje, že jsme ve světě, v němž není nic jistého, ani když je to važitelné, měřitelné a smyslově znovu a znovu dokazatelné. Ale to je svět v oblasti životních zkušeností. My chceme poznat svět, který není dosud tak těžce postižen působením životních zkušeností, a v něm nebo za ním objevit nějakou skutečnost, již

před naprostým vnitřním probuzením předpokládáme, ať už jsme idealisté a teisté nebo materialisté a ateisté. Nepovedeme přece válku o vítězství idealismu a teismu nad materialismem a ateismem. To bychom dosáhli pouze vítězství jednoho názoru nad druhým, ale poznání by nám nadále chybělo.

Chci tedy mluvit o cestě k poznání, již zná ezoterické mystické učení; to už nebojuje o víru nebo nevíru v Boha. Je to učení v podstatě psychologické; učí jak používat mysli a vědomí, aby mohlo vzejít poznání neovlivněné svářícími se protichůdnými názory nezkušených.

Máme zkoumatelný objekt, jímž jsme my sami, a máme i nástroj umožňující objektivní zkoumání, naši mysl. Když totiž tato mysl už nekomunikuje se zevním světem pomocí prostých reflexů, ale zaměří se na nepřetržitě fungující aparát, na naše bytí, pak k poznávání používáme velmi spolehlivého nástroje. Jím se budou řešit všechny životní problémy, ať už v poměru k fyziologické bytnosti abstraktní, nebo konkrétní.

Abychom vykročili správně a mohli rychle postupovat k poznání, musíme přijmout poučku, že bytí stejně jako život je proces. To jistě nepoznáváme, dokud žijeme smyslovým komunikováním

se zevním světem, abychom si tak opatřovali smyslové prožitky. Když však odstoupíme od požadavku žít v plném zaujetí smyslovými prožitky, pak se mysl stane zkoumajícím subjektem a bytí zkoumatelným objektem. To je předpoklad vstupu na cestu poznání.

Když položíme své bytí před subjekt, jímž je od náklonností oproštěná mysl, jako objekt, jímž je stále se měnící bytí, a snažíme se udržet neovlivnitelnost mysli na měnící se bytnosti v oblasti pouhých jejích vnitřních změn, pak se ihned propracováváme k poznání, že jsme se ocitli ve stále se vlnícím světě, v němž není odpočinití pro subjekt životem jakkoli unavený. Vše je v procesu, je změnami, jejichž neurčité formy ani nedozrávají v něco konkrétního, v jevy nějakého přátelského světa.

Jóga však nabádá své žáky, aby se těmito fakty nespokojili. Radí, aby se mysl bystře tyto změny pozorující nenechala ovlivnit žádným duševním stavem nebo pocitem, nýbrž aby setrvala v pozorování procesů bytí, dokud se toto pozorování nezmění v tzv. pronikavý vhled, respektive permanentně vše analyzujícího činitele.

V takovém případě nebude nalezen nový svět s působivějšími situacemi a jevy, ale to, co je

za světem a co tak dobře odpovídá fyzikálnímu poli, protože pro vizuální schopnost bytí to je prázdnota potenciálně tvůrčí. Tato prázdnota se v subjektivním, bytostném světě jeví jako sféra, udělující bytosti, jež se v ní nachází svým vědomím, stavy snad doslova náboženského vytržení. Tato vytržení nejsou božími vlivy, jež pocházejí z božího omilostnění, ale výsledkem reakcí kvalit této sféry a bytí vzájemně na sebe působících.

O to však na cestě k poznání až osvobozujícímu nejde. Proto budiž soustředování bez ovlivnění mysli smyslovými prožitky prováděno dále, dokud nebude bytí rozčleněno ve stavy a kategorie. Neboť teprve pak bude dosaženo poznání podmíněnosti vztahů jednotlivých složek bytí. Ukáže se, že tyto autonomně se chovající složky symbolizují sféry existující vně bytosti. Teprve pak člověk pochopí, že vesmír a on jsou totožní, i když objemově různí. Avšak ani k tomuto poznání jóga nesměruje jako k významnému. Jde především o rozčlenění kvalit bytí, aby mohly být roztrženy a realizovány ty, které jsou významné pro dosažení vykoupení. K tomuto výsledku se člověk dopracovává příslušnou jógickou metodou.

Řekli jsme už, že jógin spějící k poznání nenalezne nový svět s působivějšími situacemi a jevy, ale to, co je za světem, jež tak dobře odpovídá fyzikálnímu poli atd. Ale toto poznání nebude výsledkem diskurzivního postupu bádání. Mysl karmicky zralých lidí, kteří hledají poznání pomocí jógy nebo mystiky, pracuje s tendencí introvertní. Stálé zaměřování mysli kontrolované vše dobře evidujícím vědomím vede k rozvinutí pronikavého vhledu a dokonalé působivé analýzy. Tím se bytí rozčlení na proces, jímž jsou vlastně všechny složky bytí na straně jedné a cosi jako prázdnota existující za tímto procesováním na straně druhé. Vychází totiž pochopení, že je-li bytí poznáváno pouze jako proces všeho, co bytí je, musí tu být něco, co se na procesech nezúčastňuje.

Takto je nalezeno cosi neproměnné, co je oním fyzikálním polem v bytí, neboť to nemá povahu prosté prázdnoty, ale prázdnoty potenciálně tvůrčí. A ukáže se, že tato prázdnota je na úrovni bytí vědomím, kdežto v kosmu deskou, na níž stvoření kreslí svou měnlivou existenci.

Zde už má ten, kdo hledá původ všeho stvoření, faktor, jímž může provádět výzkum přírody a stvoření s nadějí, že nebude na cestě k poznání

sveden na scestí různých domyslů a z nich se vyvíjejících spekulací. Naprosto spolehlivým kritériem se však tento faktor stává tehdy, když setrvá u kázně mysli, tj. při trvalém používání analyzujícího pozorování sebe sama, oněch změn, jimiž je jeho bytí.

Pouze trvalým pozorováním neměnicího se faktoru bytí se před bádajícím rozvine sféra neproměnného. Ta odsouvá veškeré procesování z vědomí jako svět sám pro sebe, který už jeho samého neabsorbuje, a proto vznikají podmínky pro objektivní poznávání na jedné straně a udržení si duševní svobody na druhé straně. A neproměnné bude za těchto okolností postupně realizováno; jeho realizace se projeví ve vědomí, že hledající dosáhl oproštění, jež ho činí vykoupeným uprostřed světa změnami zcela uchváceného.

Tím dosáhl duchovní svobody a platformy bádatele, jenž vidí svět velmi dobře, ale není jím nikdy uchvácen. A pak už jeho bádání může pokračovat dál. Může odlišováním dění nebo procesů od klidu existujícího za tímto děním dospět k poznání, že toto dění je sansárou, jejíž strasti se vždy budou promítat do vědomí tvorů děním uchvácených. Že kromě toho existuje nirvánský

stav pro ty, kdo mají na zřeteli pouze onen prázdný prostor, na jehož zdech se stvoření promítá.

Tím se ukazuje, že bádání po původu světa má dvě fáze. V první fázi musí analyzující mysl proniknout procesováním k tomu, co je jakoby prázdnotou, na níž se promítá stvoření. Jejím pozorováním pak tuto prázdnotu realizovat, aby se mysl ustálila a vědomí se stalo pasivním činitelem přijímajícím vjemy. Ustálená mysl je utřídí a tím nabude poznání pravého rozdílu mezi stvořením a klidem existujícím za ním. A to se bude stále dít v rámci vědomí, obsahujícího pouze bytí. Ale tento stav se postupně změní. Když totiž mysl dobře realizuje klid existující za vším stvořeným, umožní vědomí, aby se rozpínalo za hranice bytosti.

Ten, kdo při rozpínajícím se vědomí z hranic své vlastní bytosti zůstane při pozorování své bytosti, což se dá v této fázi kvalifikovat jako objektivní uvědomování si těla, přijme postupně do sféry vlastního sebeuvědomění celé lidstvo, protože je s ním strukturálně totožný. Dosažením této báze vnitřního rozvoje svého vlastního bytí přejde na platformu badatele nebo jen pozorovatele všeho stvoření, pokud je procesujícími

složkami; existuje totiž fyzikální totožnost jeho samého se stvořením. Tím se stane badatelem v „záhadách světa“ v nadbytoštném už rámci.

Ten, kdo dosáhl stavu, v němž se jeho vědomí rozpíná, dosáhne jistě stavu subjektu, který sám o sobě obsahuje celý vizuální vesmír; teprve v tomto stavu v něm vzejde evidentní zjištění, že unikl všem poutům prostých lidí, ovládaných a řízených svými emocemi jako nepřekonatelnými popudy a silami. A vesmír se stane jeho niterným objektem, činitelem, který je jen relativní skutečností, oblačností, jejíž jednotlivé mraky si mohou o sobě samých myslit, že jsou samostatnými existencemi, aniž pochopí, že jsou pouhými jevy na modré obloze prázdna. A ony obrovské prostory, v nichž je země pouhým práškem a člověk už ničím? Asi nevystihujeme vzájemné poměry v kosmu, ale jen ty naše vzhledem ke kosmu. Ostatně vždy záleží na našem stanovisku. Pokud si uvědomujeme sebe pouze na úrovni procesujícího bytí, potud pro nás existují vzdálenosti, jež známe z geometrie námi zvolené nebo stanovené. Když se však orientujeme na pozorování svého bytí silou ustálené mysli a neproměnného vědomí, pak bytí, jež je pouhými procesy, tyto naše schopnosti prostě vyloučí,

neboť se s nimi nechce ztotožňovat, zřejmě pro svou kvalitu odlišnou od dění. A pak už objeví ono neproměnné, skryté v bytí hned pod povrchem onoho dění, procesování.

Ono neproměnné je už uvědomělému pozorování přijatelnější jakožto faktor, s nímž je možno se slučovat. Uvědomělé pozorování tím našlo onen rozsáhlý svět, na jehož hladině vegetuje empirický svět jako malá a v podstatě bezvýznamná slupka stvoření, která se zdá být významnou pouze lidem uchváceným povrchem, který je procesováním.

Takto se mystik dostává do světa transcendentního, do říše zcela jiných poměrů a vzdáleností, do sféry kvalitativně ucelené, v níž mají místo hvězdné systémy i galaxie, jejichž prostředí, prostor, v němž existují, je subjektivní sférou jedince.

Na této úrovni je jistě život individua odlišný od subjektivního života všech lidí. Ty nesčetné zájmy lidí o to, jak to kde vypadá a co se kde děje, se dosažitele klidu za procesy, jimiž je bytí, vůbec nedotýkají. Žije pouze uvažováním, meditací, již znovu a stále posiluje vědomí, že je obyvatelem sféry existující za stvořeným, onoho nebe teistů a nekonečných prostorů pro kosmonauty ateistů.

O PŮVODU SVĚTA Z HLEDISKA PRAKTICKÉ MYSTIKY

Život je proces. Nejen v sycení životními zkušenostmi, ale v celkovém přetváření všeho bytí na všech jeho úrovních. Určitá míra životních zkušeností začne u člověka budit otázky, jež primitiva, člověka životními zkušenostmi dosud nenasyčeného, nikdy nenapadnou. Jsou to otázky po smyslu života jak člověka samého, tak života vůbec. Tyto otázky se mění v zájem o únik z rozličných strastí, jimiž vlastně zralý individuální život vždycky je.

Člověk zkušenostmi absolutně naplněný, tj. karmicky zralý, se vždy táže po původu světa, po jeho vzniku a účelu a po své roli v něm, protože v zodpovědění těchto otázek vidí jedinou reálnou možnost jak dosáhnout stavu osobního oproštění, osvobození, spásy. Poznání však, jež je výsledkem reakcí na tyto otázky (a ty jsou vždy skrytými odpověďmi), je čerpáno ze dvou poloh, v nichž zvědavost pracuje. Vzniká buď z introvertních postupů

analyzujícího myšlení, jež musí být dobře kontrolováno solidním bdělým uvědomováním, nebo vzniká z extrovertních postupů, z pozorování souboru kvalit vytvářejících svým seskupením jak svět, tak i vlastní zevní bytost člověka.

Má-li člověk poznat skutečnost, svět v jeho zevních i niterných složkách, ve vibračních celcích i kvalitách, musí použít obou postupů, dokonce v témž pořádku, jak uvedeno. Neboť když začíná svou cestu k poznání extrovertním postupem, nedokáže tzv. pronikavým vhledem utřídit soubor kvalit tvořících svět jevů ani sebe začlenit do tohoto souboru. Jeho poznání proto bude vždy jen teoretické, plné mezer, jež pak doplňuje různými ryze spekulativními domysly.

Proto je nezbytné položit na prvé místo heslo „poznej sama sebe“. Tím zdánlivě opouštíme vědu, která se při zkoumání vybíjí v extrovertních postupech, a dostáváme se k mystice. Poznání má vzejít z úspěšné analýzy bytí a všech životních procesů silou analyzující mysli. Avšak osvobození, vykoupení jako jiný aspekt touženého poznání, je výsledkem nekompromisního vzdání se světa, jenž poskytuje smyslové radosti a duševní vzruchy jako reakci na ně.

Tyto souvislosti nejsou běžně známy. Proto se mnozí mystikové domnívají, že každý druh introverze vede k poznání i ke spáse buď následně, nebo najednou. Z tohoto názoru pak vychází filozofie pochybné ceny, jež je v každém případě ve svých důsledcích nelogická.

Prostředky a účel sobě musí odpovídat. Neexistuje totiž svět teologický, existuje jen pragmatický, v němž akce a reakce sobě přesně odpovídají. Jak se zdá, ani moderní lidé v tomto ohledu neuvažují věcně, ale někdy vulgárně materialisticky, jindy elementárně teologicky. Ani zde však nejsou zásadní. Když jsou postiženi utrpením, pak většinou připouštějí teologické uspořádání všeho světa, avšak když vyvíjejí úsilí, aby se prosadili ve světě, uchylují se k názoru materialistickému. Výsledkem toho je neschopnost dosáhnout poznání a poznáním se osvobodit.

Teprve když lidé hodně trpí a toto jejich utrpení se odráží kdesi i v duši, jsou pomalu posouváni k náboženství nebo k mystice. Připomínám, že toto utrpení ani nemusí být zaviněno fyzickými okolnostmi. Člověk si často přináší své utrpení na svět; to svědčí o vrozené nerovnováze mezi jeho žádostmi a nemožností jejich okamžitého splnění. Tomu se snad dobře rozu-

mělo v Indii. Legendy vyprávějí o ctižádostivcích, kteří již velmi brzy, často i v dětském věku, narazili na nesplnitelnost tužeb a to je vedlo k askezi, mající často velmi úzký vztah k duchovnímu životu nebo úsilí. Důvody jsou jistě psychologické. Mohli bychom říci, že bytí jsou potenciály, jež už od nejútlejšího dětství v člověku budí požadavky, jejichž splnění se zdá nemožné často pro neurčité překážky a zábrany. Z toho pak vznikají duchovní tužby, jež člověka usměrňují k duchovním naukám. Často je však chápe jen v přímé souvislosti se svým elementárním pojetím světa.

Tak se na světě vyskytují mystikové, jejichž názory nejsou ani ryze náboženské ani alespoň přiměřeně vědecké. Jsou směsí obou, takže nejsou přijatelné. A další hledači pravdy jsou často vším tím desorientováni a uváděni na scestí.

Ve skutečnosti je mystika věda se vztahy k psychologii a snad též k fyziologii a fyzice. Jejimi nástroji jsou sice jen mysl a vůle, ale to jí neubírá nic na tom, že je disciplinou přísně vědeckou. Že se k ní hlásí lidé s nelogickým myšlením a fantastové vůbec, to na jejím charakteru nic neubírá. Je totiž nesnadné a neobvyklé prosazovat mystiku jako vědu, dokud nemá statut

vědeckého studia s adekvátním použitím v běžném procesu lidského života. To budí zdání, že je mystika idealismem s jeho veškerými předpojatostmi a bludy a nemá proto lidstvu vůbec co říci. A přece i za tohoto postavení pomáhá individuálně těm, kdo ji beze všech předsudků použijí jako psychologickou doktrinu k překonání vlivu psychických zauzlin nebo zatvrdlin, projevujících se v subjektivních duševních konfliktech jedince se sebou samým.

Nástroji mystiky jsou vůle a pozorování. Vůle je třeba k tomu, aby pozorování bylo trvalé a systematické, a pozorování k tomu, aby všechny mechanické životní procesy mohly být analyzovány, kategorizovány a nakonec likvidovány. Slabosti vůle není třeba se obávat. Projeví se v opakovaném nebo vytrvalém úsilí a v trpělivosti setrvat u činů. Pozorování pak mění svou kvalitu podle stupně jeho intenzity. Je-li pozorování provázeno těkavostí, pak nepřinese žádné žádoucí ovoce. Zůstává totiž jen informátorem o věcech, na nichž chvilku spočinulo; protože mu chybí hloubka, nepronikne nikdy pod povrch, kde se odehrávají poučné děje.

Co je tedy nutné? Především rozhodnutí pozorovat se neustále a potom skutečně se pozorovat.

Začíná se se zaměřováním pozornosti. Ta se stane analyzující za předpokladu, že bude náležitě intenzivní, neprovázená zájmy o svět a vnitřní vztahy k němu; druhotně má být doplňována kontrolou vědomí, aby bylo permanentně rozšiřované druhotně buzeným zájmem o „okolí“ předmětu nebo okolí soustředění.

Analyzující soustředění vede k pojetí bytí, jako by to byl soubor procesujících složek. Kromě těchto složek najde usilující o poznání výhradně prázdnotu, která nemá v sobě nic ze zářící slávy boží. Je vždy poznávána pouze jako fyzikální pole, neboť podivuhodným způsobem poutá procesující formace, kvanta korpuskulí, vibrujících jinak výhradně na místě, jako by podléhala gravitaci pozorností fixovaného místa.

Touto zkušeností dospívá mystik k podivuhodnému poznání existence center, vytvářených utkvělým uvědoměním na čistě fiktivním bodě nebo místě. Mimo tyto body, procesy nebo vibrace fyzikálních kvant tvořících jevy, se tyto jevy mohou poznávat pouze jako difuzně se rozplývající. Proto se poznání rozvíjí k závěru, že každá skutečnost je jen neskutečností, již individuum může identifikovat jako skutečnost pouze na základě svých domyslů, autosugesce.

Co však v těchto procesech nelze poznat, je jejich zřídlo nebo počátek. Pozorující a veškeré dění analyzující mysl může při jógické praxi vždy vpadnout pouze do „procesů v běhu“ nebo jimi proniknout do „prázdnoty“ za nimi, do prázdnoty, v níž tyto procesy vznikají jen zdánlivě, když tedy analyzující mysl do nich vnikne nebo se učiní schopnou je pozorovat. To znamená, že tyto procesy, ačkoli jsou poznatelné jako univerzálně se uplatňující tvůrčí dění, v této prázdnotě netkví nebo nekoření, nýbrž jen existují ve vztazích k ní. Tyto vztahy jsou však tak volné, že s nimi nelze počítat jako s nutnou a přirozenou vazbou.

Toto poznání činí z vesmíru jevů pouze oblast skutečností bez přestání proměnných. Duch těchto skutečností v pravém smyslu tohoto slova v nich vždy chybí, ale je nalezitelný právě analyzující silou mysli, která je schopna v těchto vibracích identifikovat prázdnotu tak dobře odpovídající prázdnotě existující uvnitř atomů.

Tato prázdnota není prázdnotou ničeho, nýbrž je onou dharmakájou severních buddhistů, oblastí čiré pravdy. Není v ní jevů, ale je přece světlem, jež realizováno jedincem manifestuje se poznáním a niterným osvobozením. Univerzálně

pojatá je tato prázdnota dynamismem energie nepřetvářející se v jevy. Koresponduje tedy s představou božího světla, jsoucího za stvořením.

Nikdy tu nelze nalézt přímé vztahy a vazby této prázdnoty vůči „stvoření“. Živé existence přemostují běžné stvoření k této prázdnotě výhradně mocí vědomí pochopit a poznat tuto prázdnotu. Toto vědomí je totiž sice složkou bytí, ale kvalitativně je dosti způsobilé k tomu, aby vytvořilo vztahy mezi bytím nositele tohoto vědomí a touto prázdnotou. Na úrovni sebepociťování jsou tyto vztahy příčinou poznání, že bytí je spaseno, protože se dostalo do permanentního vztahu k této prázdnotě.

Jak tedy je to s původem bytí? Ani nejdokonalější analýza bytosti jako trvale aktivních procesů nedokáže najít jiný původ bytí než jako výsledek měnící se skladby korpuskulárních kvant, tvořících toto bytí. Vše, co je přístupné analyzujícímu sebepozorování, je pouhým procesem. Prázdnota, již analyzující pozorování vlastního bytí najde za těmito procesy, je vlastně faktor kvalitativně zcela odlišný i od samé podstaty procesujících kvant a složek. Proto procesy, jež jsou celým bytím, a prázdnota, která je v tomto

bytí skryta a objevitelná toliko vše rozleptávající analýzou těchto procesů, nejsou vlastně ve vztahu. Existují jakoby nezávisle na sobě. To je příčinou, že člověk musí žít s vědomím naplněným výhradně procesy, nebo, když pomocí analýzy bytí jakožto procesů pronikne k prázdnotě za nimi, může žít svým vědomím ve stavu prázdnoty, tak dobře mu udělující prožití stavu bezmeznosti nebo ještě lépe potěšující nicoty.

Proč potěšující nicoty? Subjektivně jsou procesy vnímány jen jako strast. Není v nich místa pro odpočínutí a tedy ani pro pohodu toho, kdo je v klidu. Proto je žití v procesech charakterizováno jako sansárové, kdežto žití v prázdnotě nacházející se za všemi procesy nebo přímo v nich jako nirvánské. Jejich hodnoty v buddhistickém smyslu ovšem pochopí pouze ten, kdo je karmicky zralý, tj. životními zkušenostmi dost obohacený nebo naplněný. To znamená, že pobyt v procesujících stavech postupně unavuje. Kdo se na pláni fyziologického žití objevuje jako bytost v život teprve vzešlá, necítí tyto procesy jako obtěžující nebo unavující, ba je jich žádostivá. Když je však bytost jakožto vědomí o sobě samé na tyto procesy vázaná příslušnou dobu, unaví se jimi a touží po klidu nebo

prázdnostě; tu může v bytí objevit pomocí metody analyzující procesy v ní se odehrávající.

V širším pojetí je tedy bytost složeninou napěťových činitelů nebo kvant, jež kvantitativně narůstají. Z toho vzniká vnitřní tíseň, již lze chápat jako přemíru životních zkušeností, což samo vyžaduje nalezení prázdného prostoru v napěťových momentech bytí, čímž individuální bytí ve smyslu sebeuvědomění mizí. Tento stav umožňuje bytí diferencované zrušit a tím se automaticky přesunout do pozice zjednodušené, která mizí následkem existence setrvačných tendencí.

Podle těchto poměrů a tendencí, jež lze v bytí objevit, není nikde možné najít plánovaný původ žádného útvaru, byť životného. To však neznamena, že okamžitá situace živých útvarů, bytostí, nevyžaduje řešení nebo je činí nemožným. Lze si vše vysvětlit tak, že jsme asi vzešli z chaosu. To však ještě neznamena, že jsme se stali útvary, jejichž subjektivní situace nás neupozorňuje na „pole“, na němž jsme víry, zvanými útvary, jež mohou rozložit samy sebe prostě tím, že se svou duševností zapojí na prázdnostu vždy utajenou ve všech útvarech, jež pomocí tohoto zapojení v prázdnostě zaniknou bez jakéhokoli zbytku.

Toto je nirvána buddhistů, zvoucí a vábivá, neboť právě v prázdnotě neexistuje čas, jenž vždy komplikuje situaci útvarů, jež jsou především fyzikálními procesy. Že to je vlastně zánik zcela podobný smrti? – Smrti se nelze vyhnout! Realizací prázdnoty je uražen osten smrti, jenž vždy probodává toho, kdo je orientován na procesy, na individuální život, na touhu být.

Platí tedy deviza: mystické úsilí znamená především úsilí o „umět zemřít“. „Umět zemřít“ znamená svobodu a klid získané před odchodem z tohoto světa smrtí.

FYZIKÁLNÍ ZÁKLADY DUCHOVNÍHO VÝVOJE BYTÍ

Člověk, závislý na smyslovém postřehování, vidí objektivní svět ve dvojí nebo nejvýše ve trojí tvářnosti. Když ve dvojí, tedy jako přírodu životnou a neživotnou, když ve trojí, pak jako jevy minerální, vegetabilní a animální. S tímto rozdělením bychom jistě vystačili, kdyby zde nebylo dalších faktorů, totiž času a kosmického prostoru. Ty činí konvenční meze nejistými: hranice mezi říší minerální, vegetabilní a animální jsou mnohdy závislé jen na subjektivním hledisku toho, kdo tyto meze určuje.

Přiřčleníme-li ke třem základním faktorům přírody čas, můžeme na základě velmi hlubokých smyslových postřehů stanovit postulát, že životnost se neomezuje pouze na říši animální, příp. i na vegetabilní, ale rozšiřuje se až do říše minerální; tam ovšem tato životnost uniká postřehu ukvapeného pozorovatele.

Vzhledem k času jeví se i v minerální říši dozrávání, jehož důkazem může být rozpad prvků.

Kromě toho jógou školený pozorovatel nachází i v minerálních tentýž faktor, jehož nejvyšším projevem je v animální říši vědomí.

Modifikací tohoto členu, totiž vědomí, je jev gravitační, jehož zevním projevem je pohyb. Týž činitel má povahu vnější a vnitřní. Výslednicí vnitřního pohybu je přirozené zrání na stupni nižším a pohyb plazy nebo zvířete (i člověka) na stupni vyšším. Člověk s dokonale ustáleným vědomým pozorováním proto může zjišťovat, že to, čemu říkáme životnost, tají v sobě i minerály. Zdá se, že se v nich projevuje i to, co známe pod výrazem individualita.

Stanovme tedy axiom: kámen žije právě tak jako člověk, pouze čas mění projevy jeho života. Neboť i kámen v dlouhé době svého bytí dozrává ke své smrti, jejímž prostřednictvím se vždycky přiblíží vyššímu druhu životnosti. To lze pozorovat zejména na povrchu zemském, na němž pískovec nebo živec se již přibližují svým rozpadem jevům vegetabilním, do nichž pak přecházejí dalšími transformačními pochody ve své vlastní struktuře. To je však oblast dostupná vědeckému zkoumání, a proto se o jejím vývoji nebudu dále šířit.

Dosadíme si tedy k pojatým již členům další faktor, totiž prostor. Právě vzhledem k prostoru přestupujeme oblast pozemské přírodovědy a vstupujeme do oblasti kosmické. V tom případě musíme pokládat hvězdy za členy říše minerální, vegetabilní nebo animální. Minerální se vnucuje nejpřirozeněji, vegetabilní nejméně. Když však uvažujeme o hvězdách z hlediska animality, nebrání nám kromě času nic, abychom je mohli pojímat jako tvory.

Nedejme se mást gravitačními jevy kosmu, které spoutávají každou hvězdu do celkem pevně stanovených drah. To může budit dojem, že hvězdy jsou minerálními faktory a poslouchají jen neživotnou gravitační sílu, pod jejíž mocí obíhají vždy ty slabší kolem silnějších. Tato okolnost však vůbec nebrání tomu, aby hvězdy, jejichž časový poměr k člověku je nějaká miliarda jednotek proti jednotce jedné, spolu též v těchto časových dimenzích neobcovaly jako lidé mezi sebou. Musíme totiž uvážit, že kmitočet některých faktorů vytvářejících zvuk je daleko větší, než můžeme svými pozorovacími prostředky jakkoliv zjišťovat. Vzhledem k tomu se mohou hvězdy bavit mezi sebou stejně jako lidé, aniž to můžeme zjišťovat. Je možné, že jejich

řečí jsou změny prostorového napětí, které nám může být oporou pro stanovení fyzikálních jevů. Kde není nic v klidu, je velice těžké stanovit neproměnný a nepohyblivý bod jak pro pozorování, tak i pro dedukce. A že např. planety obíhají v pevně stanovených drahách? V tom případě můžeme dát toto humorné přirovnání: jsou lidé, jejichž základní dráhou jako planety kolem slunce je cesta z domu do hostince nebo do kina a zpět. Všechny jejich ostatní životní projevy se podobají planetárním perturbacím, jejichž původ je nutno hledat v gravitační síle jiných nebeských těles téhož slunečního systému – v životě člověka v gravitační síle jeho prostředí.

Nemáme-li totiž žádného pevného bodu pro rozmístění členů jednotlivých hvězdných soustav a těchto soustav samých (především pokud jde o jejich vlastní zřetele – za předpokladu, že tyto zřetele mají), můžeme tvrdit o povaze vzdáleností cokoli. V každém případě je prostor faktorem veskrze relativním, a proto měřitelným pouze z hlediska subjektu.

Abych opřel své vývody o cosi konkrétního, musím prozradit, že jsem operoval se stavy svého vlastního vědomí a na základě toho jsem dospěl ke zjištění, že každý jednotlivý faktor se

chová v přesném poměru ke svému prostředí, které již není pouze subjektivní, nýbrž i objektivní. Podařilo se mi ustálit sebevědomí a pozorování jako jediný faktor do prostředí, v němž to, co známe pod pojmem pohyb, již neexistovalo. V tu chvíli jsem já – pravím: já – již nebyl v lidské a přírodní říši, nýbrž kdesi v kosmu, který byl stejně malý jako veliký a v němž panoval jediný pořádek, který vytváří gravitace. Jenom jeden nedobře známý člen se tam jevil, a tím byl právě prostor, o kterém si jinak myslíme, že ho dobře známe.

V tomto smyslu je prostor relativní subjektivum, které je možno zdolávat vzpomínkovou silou asi tak, jako jej zdoláváme v jiném smyslu rozhlasovými vlnami. Říkám v jiném smyslu, neboť subjektu, jemuž se podařilo přemístit sebevědomění do toho, co lze nazvat centrem gravitačních jevů, se stává všechno stejně blízkým jako vzdáleným. Tu je vesmír prostředím zvuků, jež vyvozují gravitační centra hmotná i nehmotná; vše je tu živé jako na tržišti.

Životnost vesmíru symbolizuje cosi jako prostředí, které nalézáme na zemi. Sám vesmír lze však poznat jako individuum. Pak vzniká otázka, zda je vesmír nejvyšším jedincem v linii

jednotlivých existencí. Leč tato otázka nemusí žádného člověka zajímat, neboť účelem poznání je rozřešit problém strasti bytí, které symbolizuje bytost jako kobka, v níž je člověk sám vězněm jakožto psychická bytnost.

V problému životní strasti si musíme pomáhat poznáním životnosti živé a neživé přírody. Než zakončíme svou vlastní životní žizeň, musíme poznat, že smyslové skutečnosti jsou pouze hávem, pod nímž se skrývá pulzace jakožto nejvlastnější faktor subjektivní životné jsočnosti. Musíme nalézt životnost v každém jevu, abychom se nebáli přemísťování ve stavech vlastního vědomí. Teprve poznáním, že všechno je živou skutečností, nabudeme jistoty, že tyto přesuny se nedějí od něčeho k ničemu, ale jen a jen k něčemu.

Člověk však buduje své pojmy na hrubých smyslových postřezích, proto se mu skutečnosti rozpadají v minerální, vegetabilní a animální. Nepochopitelnost času a prostoru jako spolutvůrčí síly jevů ho pak v tom utvrzují; tak se vlastně roztáčí kolo nevědomosti. Je proto třeba vědět, že kámen je životný stejně jako všechno ostatní, a pak se již nalezneme ve světě prostém strasti.

Věda by snad životnost minerálií mohla spatřovat pouze ve změnách jejich základních částic, ale to ani jógin nesmí považovat za životnost. Musí poznat, že minerály vane týž elektromagnetický potenciál, jehož poměr ke hmotě sám určuje její životnost ve způsobu minerálu, rostliny nebo živočicha. Z tohoto hlediska to, co nazýváme životností, je vlastně napětím v prostředí, které je tím nebo oním útvarem.

V tomto smyslu tedy nejde o buněčný problém, nýbrž o problém elektromagnetického napětí nebo vztahu k smyslově postřehnutelné struktuře. Určitý jejich vztah činí jev živý nebo neživý; co se nám jeví jako neživé, je vlastně živé v jiných dimenzích jak časových, tak prostorových. A má-li být poznání dovršeno, může se říci, že všechny projevy životnosti všech jevů vykazují mechanické změny, a to až tam, kde nejvyšší psychický faktor, totiž vědomí, dovede použít nižších psychických faktorů, především vůle a mysli.

Tuto schopnost nacházíme ve smyslovém světě a v našem časově-prostorovém prostředí jedině u člověka. To však neznamená, že člověk je vrcholem vývojového stadia jevů, které jsou tu jako věci neživé, tu jako živočichové. Otázka

vědomého života je zodpověděna elektromagnetickým napětím vůči smyslově postřehnutelné struktuře. V tom smyslu je jejich časový vztah neurčitelný, alespoň z absolutního hlediska. Z tohoto hlediska jsou opravdu jenom stavy jednotlivých jevů objekty pozorování. Zmatek může vzniknout z nevhodného použití faktoru času.

Díky svému psychickému vybavení může člověk upravovat vztahy elektromagnetického napětí proti zemi svého těla a tím vlastně dosahovat rozličných psychických transfigurací. Jedině tímto způsobem se totiž může vymanit z mechanických absorpcí a resorpcí kvalit, jimiž je právě toto napětí a tělesná jeho struktura.

V obecném smyslu jsou tyto vztahy, a proto i absorpce a resorpce kvalit, určovány duševními tendencemi, především těmi, které se odrážejí na úrovni denního vědomí. Vzhledem k těmto tendencím je člověk vybaven větším nebo menším rozhledem, větší nebo menší postřehovou pronikavostí a vůbec všemi charakteristickými znaky svého bytí. Ale pevnost těchto tendencí je závislá právě na zvycích, které znamenají, že se člověk podrobuje impulsům, vystupujícím z jeho vlastního bytí. To známe pod jménem karma, již si můžeme vysvětlit jako tendenci

zachovanou naším vlastním poddáním se sklonům, které symbolizují karmu v jiném hávu, přesně ve strukturálních tendencích ve smyslu naší bytosti.

Naše bytost je tedy jakoby polem, v němž se křižují elektromagnetické vlny nebo silokřivky; její struktura symbolizuje ustálená tělesa, která na sebe vzájemně působí. Kvalita těchto působení se obráží v psycho-fyzikálním faktoru, kterým je vědomí. Leč vědomí lidské bytosti má tak velikou amplitudu, že proniká z oblasti silokřivek vlastního bytí do oblasti ze subjektivního hlediska transcendentní. Za těchto okolností může vědomí s použitím vůle a mysli vytvářet nové tendence, jejichž pozdější sdružení vytváří z člověka individuální duchovní typ, ovšem s možností dalšího rozvoje, jímž se typ mění v expresivní faktor.

Má-li tedy člověk činorodou energii, znamená to, že elektromagnetický potenciál ve formě napětí vůči strukturální bytnosti, kterou je jeho fyzická bytnost, stoupl do té míry, že se to jeví jako pozitivní temperament. A má-li člověk tento temperament, pak pouhé chtění rozhodne o vztazích mezi jeho psychickou přirozeností a kvalitou, která je předmětem chtění.

Toto je podstata jógy, neboť její ideou je, aby člověk pomocí psychických činitelů postihl svým vědomím určité faktory a rozvinul je na úrovni přirozených uvědomovacích vznětů.

V této souvislosti je třeba mluvit o kvalitách, které mají být zachyceny vědomím a mentální a volní silou rozvinuty, jako o kvalitách neživotných a nikoli životných, jak se může domnívat člověk, chápající zevní svět jako řadu jevů a nikoli jako síly a napětí. Neboť právě tyto kvality při styku s přirozeností, symbolizující životnou strukturu, se projeví jako činitelé, podmiňující stupeň životnosti tvora.

Vzhledem k tomu je vnitřní uspořádání bytosti v přímé souvislosti s temperamentem. Jejich sloučení je závislé na silovém napětí, jehož charakter je vytvořen tendencemi v uvědomovacích aktech. Tyto tendence ve výsledném smyslu jsou závislé na záchovné síle, která se obráží v opakovaných kontaktech, vyjádřených sklony a chtěním.

Běžný člověk je ve svých charakteristických znacích i vůči osudu pasivní. Jógická nauka tomu čelí volní silou, již člověk vkládá do úsilí navázat kontakty s jinými kvalitami, než navázal následkem svých osudových předpokladů. To

znamená, že jógin, který chce změnit situaci, v níž se nalézá následkem zrodu v lidském světě, to učiní právě tím, že ve svém vědomí vyvolá určité kvality jakožto objekty neutvářeného světa. Vůlí na nich trvá tak dlouho, až se v jeho bytosti rozvinou a udají v ní nové tendence, které již nesmějí směřovat k zmrtnujícímu působení hmotných jevů, nýbrž právě k silám, stavům (duševním) a napětím.

Duševní stavy a napětí jsou fyzikální povahy. Jsou to síly a chvění (vibrace), takže změnu na psychické úrovni musíme očekávat spíš od svých zřetelů než jako pouhý dar nebes a bohů. Tím chci říci, že subjektivní dojem ze sebe samého může člověk změnit již tím, že místo použitelných jevů postaví do svého zorného pole napětí, energii a čínorodé vibrace. A to je skutečný počátek jógy. Můžete jakkoli ctít Boha, kterého budete chápat jako bytnost s antropomorfními znaky, a přece nepostoupíte na cestě rozvoje životodárného napětí, leda byste byli pevně přesvědčeni o jeho působení na vás v tom smyslu, v jakém na vás působí činitelé, které jsem již jmenoval, totiž napětí, energie a čínorodé vibrace. V tom případě jste promítli fyzikální činitele do jevu; za těchto okolností přirozený rozvoj

k životnosti překonávající umrtvující duševní tendence může být mylně vysvětlován a nevědomost přeložena na jiné pole.

Ve svém duchovním vývoji se tedy člověk může opírat – nemá-li klesnout do bludných názorů – o svou zevní bytnost jako jev v podstatě dobře ovlivnitelný psychickými faktory a stavy na jedné straně a o vědomí, rozum, vůli a mysl jakožto faktory fyzikální na druhé straně. Nechť chápe tyto faktory jako životnost, která se projevuje vysokým kmitočtem, takže se jeví jako světlo, energie a jiné projevy, zakládající se na vysokofrekvenčním chvění. K nim nechť obrátí svůj zřetel, vědom si toho, že jenom objekt pozorování působí nejsilněji vzhledem k zevním jevům. Pak se jistě rozvinou v jeho bytosti. Jejich rozvojem až do stavu jejich relativního převládnutí bude změněno subjektivní stanovisko člověka. Jinými slovy: protože měl na zřeteli životnější činitele, pozvedl se ze sféry dotykových efektů, ze sféry hmatu, do sféry nadhmatové, která je již každému individuu transcendentem.

Tím buď řečeno, že oblasti prožívání jsou omezeny především vlivem subjektivních činitelů. Z toho důvodu ti, kdo zakládají na instinktech

a pudech, žijí vlastně citem a jeho fyzičtějším psychickým faktorem, totiž hmatem. Když však člověk systematickým rozvojem zřetelů k fyzikálně vyšším faktorům, totiž k napětí, energii a čínorodým vibracím, rozvinul jiné tendence v plné míře, pak se jeho subjektivní prožitková základna pozvedne do nadhmatové (nadcitové) oblasti, která je transcendentnem. To znamená, že svými smysly pronikne za hranice, které jsou vykázány elementárním bytostem, takže to, co nazýváme neviditelným světem, stane se oblastí jeho postřehových dosahů. Následem toho se pomalu přesouvá i jeho pocitová bytnost do jeho postřehových možností. To znamená, že se člověk stává bytostí nadsvětskou, alespoň subjektivně ve smyslu pocitů, vjemů a sebeuvědomění.

GENEZE

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země však byla pustá a prázdná, tma byla nad hlubinou a duch Boží se vznášel nad vodami. Tu řekl Bůh: „Budiž světlo!“ I stalo se světlo. A viděl Bůh, že světlo je dobré. A oddělil světlo ode tmy. Nazval pak světlo dnem a tmou nocí. A nastal večer a jitro, den první. Mojž. I 1, 1–5

Mojžíš říká „stvořil Bůh“. To je postulát, který se zdá přirozený vždy, když člověk, pozorující sebe, se neosvobodí od přemáhajícího přesvědčení, že tvary jsou danou nebo hotovou skutečností.

Při sebepozorování je třeba sestoupit až do středu sebe sama, za hranici přirozeného přijímání smyslových zjištění, že jsme stvořením nebo bytím. Pak teprve poznáme, že jsme dějištěm gravitačních jevů, jež jsou analogické s gravitačními jevy vesmírnými. Potom teprve – a to ještě za předpokladu, že naše pozorování bude analyzující – poznáme, že stvoření je „zvláštním

případem“ stavu sil nebo elektrických a magnetických nábojů, jejichž pořadající jednotkou je vnější gravitační činitel.

Tím se vnucuje otázka, jaký charakter má absolutno, jež věda pokládá za neživotné, náboženství za životné.

Odmyslíme-li si veškeré dedukce vyplývající z pozorování, které se odehrává mezi individualizujícím se pozorovatelem a pozorovaným objektem, a místo toho se opřeme o pozorování, jež je možno charakterizovat jako soustředění pozorující síly za předpokladu dokonalé imunity vůči reflexním pohnutkám mysli a vědomí, můžeme dospět až k postřehu, že neživotnost a životnost jsou jen zvláštním případem při seskupování kvalit. Můžeme dokonce objevit, že záleží na stanovisku, zda je vesmír holé abstraktum, nebo i svébytný organismus, vyzbrojený psychickými faktory.

Připustíme-li, že vesmír je svébytným organismem, vyzbrojeným psychickými faktory, pak vznik stvoření můžeme hledat v sebeuvědomění vesmíru. Potom je sebeuvědomění aktem, jímž se poruší rovnováha elektromagnetických faktorů; to samo o sobě vytváří gravitační jev, jenž se sám v dalším postupu přetváří ve stvoření.

My však jsme lidé nového věku, kteří si libují vidět ve všem, co neběhá, neživotný fakt. Proto chceme vznik stvoření vysvětlit „vědecky“. To znamená, že musíme vycházet z nějakých elektromagnetických dějů, které je nutno začlenit do rámce pozorovaných již jevů. Za těchto okolností však musíme absolutní „počátek stvoření“ posunout až do tvůrčího dění v kosmu, čili o absolutním počátku vůbec neuvažovat.

Posuneme-li absolutní počátek stvoření až do tvůrčího dění, můžeme o stvoření uvažovat v rámci galaxií. V tomto rámci je prázdný prostor potenciálně vždy dost uzpůsobený k tomu, aby ze sebe mohl vydat stvoření, jestliže se v něm křížují gravitační síly.

Uvažujeme-li tedy o galaxiích jako o gravitačních jednotkách, můžeme předpokládat, že elektromagnetické faktory jakožto náboje prostoru, jež není nikdy absolutně prázdný, se vůči sobě dostanou do jiného poměru, než je dokonalá rovnováha. To je moment, který je možno považovat za počátek stvoření. Tam, kde se mezi galaxiemi jevil až dosud jen prázdný prostor, tam náhle dojde k dění, jež se v nesčetných zdánlivě chaotických obměnách projeví jako mlhovinné světlo, jež gravitačním působením galaxií má i rotační moment.

Tento moment je příčinou vytváření subsystémů mlhovinného světla. Mlhovinné světlo se tímto způsobem stává jednak galaxií, jednak podsystémy, jak je zřejmé ze spirálních mlhovin, např. ze spirální mlhoviny M 81.

Než však mlhovinné světlo dosáhne příslušného rotačního momentu a příslušné hustoty, odděluje se jako pouhé světlo od okolního temného prostoru. To se rovná stvoření světla, o němž mluví citovaný verš. A jestliže se v tomto verši mluví o „zemi“ a „vodě“, mluví se jen o jejich prvcích, které je nutno předpokládat všude, kde se vyskytne světlo. V tom případě je „země“ symbolem místa, „voda“ symbolem potenciálu, jenž se má vyvinout v živoucí stvoření, „nebe“ gravitačním prostředím, „duch Boží“ subjektivním gravitačním jevem galaxie a „světlo“ výsledným projevem jejich vzájemného ovlivňování.

Pak řekl Bůh: „Budiž obloha uprostřed vod a děl vody od vod.“ Učinil tedy Bůh oblohu a oddělil vody, které byly pod oblohou, od těch, které byly nad oblohou. I stalo se tak. Nazval pak Bůh oblohu nebem. A nastal večer a jitro, den druhý. Mojž. I 1, 6–8

Tento verš sleduje postup stvoření daleko za

obdobím mlhovin ve stavu, jaký nacházíme např. u M 81. V průběžné době se totiž takové mlhoviny rozpadají v subsystémy, které se následkem rotačního momentu mění v objekty různých velikostí. Větší objekty se stanou slunci a jiné planetami podle stupně svého vychládání a velikosti.

V této době začíná empirický čas a jeho začátek symbolizuje i prvopočátek toho stadia stvoření, který známe jako vznik více slunečních nebo slunečního systému.

Je-li v prostoru veliké mlhoviny založen sluneční systém, je založen jako zdánlivě netvárné prostředí, které umožňuje, aby v něm vznikl individualizovaný projev života.

Když se jógin ponoří do sebe sama a usiluje přitom o to, aby své vědomí zbavil i nejjemnějších sansárových vlivů, dospěje na této cestě do centra své bytosti ke stavu, jež bude moci identifikovat jako prahmotu; pozná totiž, že se svým vědomím pohybuje ve sféře neutvářených substancí. Z jejich hlediska se prvopočátek času jeví jako nejvyšší rozvinutí těch substancí do prostoru. Ty působí na vědomí v tomto úseku cesty se nalézající jako substance vodní, přesněji kvintesence vody, čili voda, která nemáčí.

V této době jsou tedy ze subjektivního hlediska člověka, jenž své životaschopné nebo bdělé vědomí posunul až k prahmotě, všude jen vody – tyto vody se rozkládají do nekonečného prostoru a zdají se skutečně působit na „princip – zemi“ jako element, jenž činí podklad pro budoucí živé bytí, tedy „zemi“ „nesličnou a pustou“.

Vědomí na úrovni prahmoty se však jeví jako průzračný a působivý faktor, jenž již tím, že projeví „dotaz“ po významu prahmoty ve funkci pra-vody způsobí, že v pra-vodách vznikne to, co nazýváme oblohou.

Obdobu tohoto jóginova postřehu nalezneme v dávné minulosti naší země, která byla též ponořena do souvislých par, jež rozváděly vody do prostoru. Teprve čas způsobil, že se tyto „vody“ rozdělily a daly vzniknout prostoru „mezi nebem a zemí“, který je nezbytný pro živé organismy.

Toto bylo druhé období tvůrčího postupu, jenž začal porušením rovnováhy potenciálu „prázdného“ prostoru a pokračoval vytvořením mlhoviny, která se stala spirální mlhovinou; v ní se vytvářejí subsystemy, které se stanou systémy slunečními se všemi atributy systému planetárního. Když se již planetární systém vytvořil, vznikl dualistický tvůrčí jev, jehož význam pro

člověka je v tom, že se vyskytly vnější podmínky pro biologický život.

Počátek tohoto života je tedy ve „vodách, které nemáčí“. Když se tyto vody rozdělí a vznikne mezi nimi prostor, jsou vytvořeny podmínky pro počátek tvorů, který je popisován v následujících statích.

Potom řekl Bůh: „Shromážděte se vody, které jsou pod nebem, na jedno místo a ukaž se souš.“ I stalo se tak. Nazval pak Bůh souš zemí a shromážděné vody nazval mořem. A viděl Bůh, že je to dobré. Pak řekl: „Ať zplodí země zelené a semenonosné rostliny, jakož i stromy, které nosí na zemi podle svých druhů ovoce, ve kterém je jejich símě.“ I stalo se tak. Vydala tedy země zelené a semenonosné rostliny podle jejich druhů, jakož i ovocné stromy, z nichž každý přináší símě podle svého druhu. A viděl Bůh, že je to dobré. A nastal večer a jítro, den třetí. Mojž. I 1, 9–13

Jakmile se v přetvořovacím procesu svítícího nebeského tělesa dosáhne stadia, kdy mizí každý projev ohně, projeví se toto těleso jako hmotné v našem tradičním smyslu. Z počátku však jsou jeho hmoty v bouřlivém pohybu, který napomáhá vytvářet prvky. Po uklidnění mladých

hmot nebeského tělesa vznikají za příznivých okolností živly, z nichž země a voda jsou pro vznik života nejpotřebnější.

Předpokládáme-li tedy, že nebeské těleso zestárlo do té míry, že vznikly živly, pak rozdělení vod od země znamenalo oživení hmoty v pravém biologickém smyslu. Ke skutečnému jeho projevu přispělo však slunce, jež ve skutečnosti mění potenciální životnost hmoty v pravou životnost. Vzhledem k tomu posunutí vzniku slunce do čtvrtého období znamená jednak to, že nebeská tělesa (i slunce) jsou pro vznik života faktory podružnými, jednak to, že na zemi mohl život vzniknout ještě dříve, než se mraky protrhly a objevilo se slunce.

Dokud je nebeské těleso v tomto stadiu vývoje, totiž že se mraky pro množství par a velkou vnější teplotu neroztrhnou, mohou vzniknout jen nižší organismy, podle Geneze jen rostliny. Ty však jsou též skupenstvím živých buněk, jež je možno považovat za „krystalizační“ stupeň vývoje hmoty.

Vyvine-li se tedy v krystalizačním pochodu na povrchu nebeského tělesa to, co nazýváme zemí, vyvinulo se tam i to, co nazýváme základními kameny ústrojného života. K vývoji tohoto

života je třeba i zevních podmínek, které u nižších organismů mohou být ze stanoviska vyšších organismů velmi nepříznivé. Z tohoto hlediska je možno hledat počátek života až na prahu neústrojné hmoty, která se pak vyvíjí přes nejnižší organismy a rostliny k vyšším ústrojným členům.

Na základě toho říká Mojžíš, že Bůh stvořil nejprve rostliny a teprve v době pozdější živočichy.

Vězme tedy, že potenciální život je všude tam, kde je hmota, a jen zevní podmínky jsou příčinou toho, zda se tento život vyvine až ke stupni živočicha, nebo zda zůstane jen „potenciálním životem“. Vzhledem k tomu je život všude a nemusel se ani na naši zemi přenést odněkud z vesmíru ani nevznikl záhadně. Jde jen o seskupení podmínek, aby se ústrojný život mohl projevit.

Poté řekl Bůh: „Budte světelná tělesa na nebeské obloze, dělte den a noc, buďte znameními, označujte časy, dny a roky a sviťte na nebeské obloze, osvěcující zemi!“ I stalo se tak. Učinil tedy Bůh dvě veliká světelná tělesa – těleso větší, aby panovalo dni, a těleso menší, aby panovalo noci – a hvězdy. A umístil je na nebeské obloze,

aby svítala nad zemí, panovala nad dnem a nocí a oddělovala světlo ode tmy. A viděl Bůh, že je to dobré. A nastal večer a jitro, den čtvrtý.
Mojž. I 1, 14–19

Tím je řečeno, že primárním činitelem ve vyskytování se života není slunce, nýbrž subjektivní prostředí. Slunce, měsíc a hvězdy jsou jen symboly, jež ve skutečnosti ruší magnetické pole životního prostředí a tím vytvářejí osudové zvláštnosti živoucích jedinců. To dotvrzují slova o panství nebeských těles a o tom, aby byla znameními.

Nezapomínejme, že duchovně vyvinutí lidé, mezi něž náležel samozřejmě i Mojžíš, mohou za určitých předpokladů zcela zřetelně vyciťovat magnetickou sílu nebeských těles, která se nevyčerpává jen všeobecnou gravitací, ale rozšiřuje se i na psychické pole živoucích individuí. Nebeská tělesa se tak stávají znameními, která v širším měřítku mohou být též opěrnými body pro stanovení času. V žádném případě nemohou však být základními faktory v otázkách života, který v příslušných formách nachází podmínky i tam, kam nepronikne fyzikální působení slunce.

Slunce bylo tedy stvořeno až ve čtvrtém období, kdežto světlo v období prvním. Se zřetelem

na to je Geneze knihou pojednávající o stvoření z hlediska kosmogonického, nikoli smyslového a racionalistického. Z kosmogonického hlediska je vždy důležitější prvopočátek stvoření; chtít položit počátek stvoření do mezí, v nichž se pohybují deduktivní a induktivní rozumové postupy, by znamenalo chtít prvopočátek zachytit v průběhu tvoření.

Jenom tyto rozumové postupy nám činí obtížným pochopit průběh tvorby a vznikání různých fyzikálních jevů. Pravá objektivita musí hledat počátek stvoření až v prvním Mojžíšově dni, který jsem vysvětlil. Od tohoto okamžiku tvůrčí přeskupování směřuje k rozličným detailům, jež mohou být buď životné, nebo neživotné.

Z absolutního hlediska však hraniční čára mezi jevy životnými a neživotnými vůbec neexistuje. Jenom my lidé si mezi nimi vytváříme meze, abychom spoutali jevy stvoření do kategorií, jež by vyhovovaly naší touze identifikovat skutečnosti. Tím vznikají teorie, které mají zachytit počátek stvoření a života v tvůrčím průběhu, jehož velikou mezí je vývoj planetového systému. Ve skutečnosti však je moment vzniku tohoto systému naprosto podřadný, neboť život ve vyšším biologickém smyslu existuje všude, kde je

podklad, jež můžeme nazvat zemí nebo ochlazenou planetou.

Existuje-li již planeta, která je ozařovaná sluncem, vytvořila se podmínka pro vyšší organický život. Vzhledem k tomu označuje slunce, jež se objevilo na obloze, počátek biologického času. Objevení slunce vytváří předpoklad pro objevení se ostatních nebeských světů, neboť prostor je již průzračný.

Na vzniku měsíce mnoho nezáleží. Země – měsíc je totiž dvojhvězdou a jeho počátek je skutečně v době, kdy země přecházela z plynného stavu do hmotnějšího; v tu dobu rušivý gravitační moment může přivodit roztržení souborného skupenství a vytvořit tím embryo dvojhvězdy.

Nato řekl Bůh: „Vyvodte vody živá zvířata, která se pohybují; létavci pak nad zemí pod nebeskou oblohou lítejte!“ Stvořil tedy Bůh veliká zvířata vodní a různé živočichy schopné pohybu, které vydaly vody v jejich druzích, jakož i všechny druhy létavců. A viděl Bůh, že je to dobré. I požehnal jim, řka: „Rosťte, množte se a naplňte mořské vody; také ptáci ať se rozmnožují na zemi!“ A nastal večer a jitro, den pátý. Mojž. I 1, 20–23

Organický život je skupenstvím vody a „země“; proto se správně předpokládá jeho počátek ve vodě. Jenom přemíra vody, zavlažující připravenou půdu, může být podmínkou pro vznik organismů, které se pak vyvíjejí dále směrem k inteligentním tvorům.

Záleží tedy na názoru, chceme-li život považovat za více než za chemické procesy, nebo za projev inteligence, která se upoutala ve tvarech. Je to vždy jen určité skupenství, jež rozhoduje o struktuře a charakteru tvaru. Život je tu symbolizován pouze materiálem, jenž na chemické procesy živěji reaguje. Ostatně můžeme předpokládat, že neživotná hmota je z jiného hlediska hmotou živou; z hlediska sil můžeme považovat i živé tvory a bytosti za hmotu relativně neživotnou.

V každém případě však vývoj neživé hmoty v živou pokračuje v souhlasu s Mojžíšovým popisem. Když je země připravena vydat ze sebe život, vydá jej nejdříve ve formě buněk, které se skládají tak, že vytvoří nejprve rostliny a další skladbou živé organismy, nejprve vodní a potom teprve suchozemské. A jelikož tyto organismy musí bojovat o zachování vlastní existence, projeví se to vývojem jejich rozumu a inteligence.

Tím je překročena mez zrání založeného na prosté asimilaci plynného faktoru, jež nazýváme vzduchem, který produhovňuje rostliny i živočichy. Rostliny tento plynný faktor asimilují celým tělem, a proto je tento produhovňující proces pomalý. Přece však vede k vytvoření živého organismu, jenž tento plynný faktor upotřebí v životním boji i vůlí. To vede k urychlení duchovního vývoje.

Duchovním vývojem se mění i živý organismus. Dosud závislý na vodě se od ní může odpoutávat a vytvořit živočichy suchozemské, kteří se ještě prudčeji vyvíjejí ve tvory s větší a větší inteligencí.

Bůh pak zase řekl: „Vydej země živočišstvo v jeho družích, totiž zvířata krotká, drobnou zvířenu a různé druhy zvířat divokých!“ I stalo se tak. Učinil tedy Bůh divoká zvířata v jejich družích, krotká zvířata, jakož i všecku zemskou drobnou zvířenu v jejich družích. A viděl Bůh, že je to dobré. Načež řekl: „Učiňme člověka k obrazu a podobě naší, ať panuje nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem, nad krotkými zvířaty, nad celou zemí, jakož i nade vší drobnou zvířenou, která se pohybuje po zemi.“ Stvořil tedy Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu Božímu

stvořil ho, muže a ženu stvořil je. Požehnal jim též Bůh...

A viděl Bůh všecko, co byl učinil, a bylo to velmi dobré. A nastal večer a jitro, den šestý. Mojž. I 1, 24–28; 31

Ve tvůrčím postupu, kdy planeta nebo země vydává ze sebe živé tvory, objevují se skutečně nejdříve monstrózní vodní, vzdušné a suchozemské typy a teprve později tvorové menší a způsobilejší k životu v podmínkách, jaké vládou dnes. V prvopočátku, kdy se země stala způsobilou vydat ze sebe živočichy, byla i její flóra tak bohatá a vydatná, že mohla vychovat mohutné, ale přitom duševně jednoduché organismy. Když však zmizely páry a země „vyschla“, vytvořily se podmínky pro „životní boj“, který byl příčinou duchovního růstu tvorů. Na základě toho se potenciální inteligence rozvinula do inteligence skutečné a to byl předpoklad vzniku inteligentních tvorů, jejichž korunou je člověk.

Mojžíš mluví o tom, že Bůh stvořil člověka k svému obrazu a podobě. To znamená, že teprve u člověka se duchovní dech izoloval od organismu a projevil se jako bdělé vědomí, jež umožňuje odlišit já od materiálu, jímž je tělo.

V hierarchii individualizovaného bytí se duchovní hodnota tvorů určuje právě stupněm izolace duchovního dechu jakožto podmínky pro stav vědomí, poznávaný jako sebe-uvědomění. Proto je člověk bytostí mezi tvory duchovně nejvyvinutější. Je totiž vybaven vědomím, které je nejvyšší fyzikální kvalitou kosmu, resp. jakousi materií primou, která činí bytí více živé než prostě fyzické.

U nižších tvorů není vědomí tak dobře izolováno od bytostného materiálu jako u člověka. Proto se jeví jako nevýrazné, ba je spíše skryto ve funkcích, např. emocionální a pocitové. Životní konflikty však způsobují, že živočichové musí napínat pozornost. Tím se teprve vědomí jako kvalita zbavuje charakteru funkce; když se tímto způsobem změní, přijme tvor Dech Ducha Života a stane se – podle slov bible – duší živou.

Se zřetelem na to jsou tedy tvorové skupenstvím biologických prvků převážně materiálních, neboť jejich život se projevuje hlavně popudy a reflexy. Když však tito tvorové dozrají, síla popudů a reflexů se osvobodí od vegetativních drah a projeví se jako vědomí. To je již pravá podmínka lidského bytí, jehož duchovní život je urychlován mentální a rozumovou činností,

která umožňuje chápat dech jako plynný faktor. Ten se právě uvědoměním transformuje ve vědomí. Vědomí tímto způsobem zaujímá víc a více místa v bytí a to je předpokladem jeho přeměny v bytí duchovní.

Nižší tvorové vzduch jako plynný faktor nechápou. To je příčinou toho, že je jimi vdechovaný vzduch absorbován orgány, v nichž se posléze projevuje jako jejich životní schopnost. Na tzv. denní vědomí tedy nezůstane téměř nic. Člověk však si vzduch jako plynný faktor uvědomuje a tímto uvědoměním jej transformuje ve stále rostoucí urychlení, čímž se proti nižším tvorům velmi rychle duševně vyvíjí. Propast mezi člověkem a zvířaty se tak stále prohlubuje, až jednou dojde k tomu, že člověk bude zralý k tomu, aby opustil zemi a ponechal ji tvorům animálním, neboť jejich je.

Člověkově dědictví je duchovní. Pokud se nesnižuje k tomu, aby reagoval živočišně, podobá se Bohu, k jehož obrazu a podobě byl stvořen, resp. se tak vnitřně vyvinul.

Než přesto, že i Mojžíš uznává vývojovou linii od nižších organismů k vyšším, neboť položil počátek stvoření člověka do posledního dne povšechné tvorby, přece platí i to, že lidská bytost

vznikla degenerací božských kvalit a božského bytí. To je zřejmé především z toho, že ve tvůrčím postupu je prázdný prostor faktorem prvním, kdežto nebeská tělesa druhým.

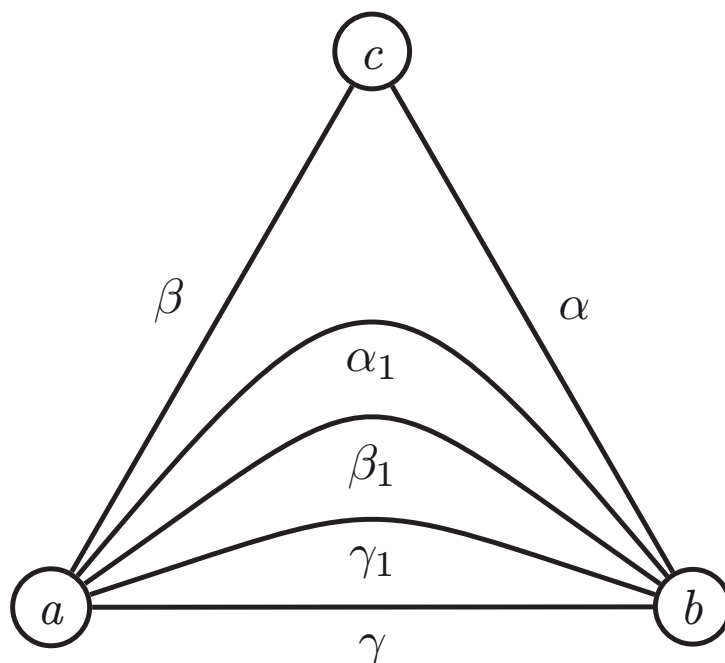
Právě v prázdném prostoru se vytvářejí mlhoviny, které se srážejí a houstnou tak, že se z nich stávají nebeská tělesa, která prodělávají na svém povrchu změny do té míry, že posléze vydají živou buňku.

Tyto mlhoviny jsou duchovními těly bytostí, které se mohou uvědomovat buď v celku nebo v částech. Tyto části jsou již bohy, kteří egocentrickými tendencemi myšlení dospívají k degeneraci. Jejím určitým stupněm je lidské bytí. A není-li tato vývojová linie při běžném zkoumání vůbec zřejmá, je zřejmá z hlediska duchovnědného. Z tohoto hlediska však neexistuje žádná hranice mezi životnými a neživotnými jevy. Všechno je buď živé, nebo neživé podle toho, odkud na to pravý duchovní zřec hledí. To, že tvor může na svých nohou opustit určité místo, není vůbec žádný důkaz pro jeho životnost; ta je dokumentována chemickými pochody, jež nacházíme jak ve tvarech tzv. živých, tak i ve tvarech tzv. neživých. A niterný život těchto tvarů je jejich subjektivní

záležitostí, již může klást meze pouze časová konvence.

Tak dokonána byla nebesa, země a všechna jejich okrasa. Dokončil tedy Bůh dne sedmého své dílo, které byl konal, a odpočinul ode vší své práce, kterou byl činil. Mojž. I 2, 1–2

PROBLÉM JÓGY

Představme si v prostoru tři tíhová střediska a , b , c , která tvoří rovnostranný trojúhelník. Protože prostor není naprosto prázdný, ale obsahuje fyzikální faktory, vytváří se mezi těmito tíhovými středisky gravitační pole, v němž dochází k hlavnímu napětí ve drahách α , β , γ . Vzhledem k tomu, že tíhová střediska a , b , c , jsou od sebe stejně vzdálená, představuje toto napětí statickou elektromagnetickou energií, která se nemůže projevit, protože střediska a , b , c , jsou v gravitační rovnováze.

Předpokládejme však, že z nějakého vnějšího popudu bude vzdálenost středisek a , b změněna v tom smyslu, že se k sobě přiblíží. Tím se stane, že pole ohraničené rameny α , β se změní; napětí na ramenu γ se zvětší, kdežto na ramenech α , β se zmenší. A jelikož toto napětí znamená frekvenci kvant, pak rameno γ bude vykazovat největší frekvenci, kdežto pole ohraničené rameny α , β , γ , bude obsahovat kvanta tíhovým střediskem c vychýlená od dráhy gama.

Dejme tomu, že tíhová střediska a , b vzhledem k středisku c se přiblíží o jednu třetinu původní vzdálenosti. Tím se gravitační síla středisek a , b zvětší z 1 na 10, zatím co gravitační síla střediska c klesne na 0,3. Tyto poměry nám mohou v psychicko-fyziologické oblasti představovat vytvoření individuálního bytí, které v poli γ_1 obsahuje náboje vytvářející individuální strukturu, kdežto v poli β_1 náboje vytvářející psychickou bytnost nebo strukturu; v poli α_1 nacházíme náboje, které jsou nejvolnější, symbolizují proto na individuální úrovni abstraktnější psychický faktor, totiž vědomí.

Tíhová střediska a , b však nemusí zachovávat ideální sblížení o jednu třetinu proti středisku c . Tato vzdálenost může být menší nebo větší. Je-li

menší, pak pole, ohraničené spojnicemi α , β , γ nebude rozděleno do ideálních třetin vzhledem k nábojům probíhajícím ve drahách α_1 , β_1 , γ_1 , ale napětí se bude klonit ve prospěch ramene γ . Rušení tíhovým střediskem c bude za těchto okolností menší.

Psychologicky se tato situace vyznačuje vytvářením egocentričtějšího typu: frekvence nábojů jde ve prospěch individuálního (fyzického) bytí, takže psychická bytnost je relativně více potlačena a vědomí zastřeno nebo zúženo.

Je-li však vzdálenost střediska a , b větší než ideální třetina původní vzdálenosti, pak napětí bude v relativní prospěch střediska c . To psychologicky znamená vytvoření typu s tendencí k idealismu.

Hledíme-li na tato dvě psychologická vychýlení, není vlastně vzhledem k nestejně vzdálenosti bodu a , b , c ani první tzv. ideální učlenění stavem, který by jóginové pokládali za dobrý. Oblast γ_1 má za těchto okolností vždy dosti značnou převahu, aby náboje oblasti β_1 a α_1 nepůsobily na středisko c , ale byly jím jen vychýleny. Tím jsou faktory oblasti β_1 a α_1 , totiž faktory symbolizující psychickou bytnost a vědomí, podrobeny bytnosti hmotné, vytvořené silnými gravitačními vztahy střediska a a b .

Naukový systém jógický a především bhakti-jógický se gravitační nedostatečnost střediska c snaží vyrovnávat, a to tím způsobem, že fyzikální potenciál bytí bude vybíjen mentálním usměrněním proti bodu c , který představuje Boha. Přitom je tento mentál obsahem pole, které je ohraničeno rameny $\gamma_1-\alpha_1$. Právě toto pole symbolizuje živé nebo energetické faktory, jejichž nositelem je kritická vzdálenost středisek a a b .

Právě tím, že střediska a , b zachovávají přiměřenou vzdálenost, je dráha mezi oběma polem, které obsahuje fyzikální faktory. Aby však středisko c mohlo napětí mezi středisky a a b vyrovnat, musí být jeho elektromagnetický potenciál a tím i fyzikálně gravitační síla zvětšena. To je možné jen tím, že středisko c bude obohaceno fyzikálními náboji; v józe se to dociluje vyzářením elektromagnetických sil, které se projevují přirozenou duševní živostí, do střediska c prostřednictvím toho, že si toto středisko jóginové připomínají.

Jiným způsobem vyrovnávají gravitační nerovnováhu mezi středisky a a b na jedné straně a c na straně další mystické směry, buddhistické. Poukazují na to, že je vzdálenost středisek a a b

možno zvětšovat metodickým rozšiřováním báze denního vědomí. To se děje hlavně tím, že si mystikové těchto směrů připomínají stále více věcí z prostředí, v němž žijí.

Buddhisté mají uvědoměle jednat a mají si být vědomi všeho, co je v dosahu jejich smyslů. Nemají však na to reagovat pocity přichylnosti a odporu, neboť tento psychologický poměr značí sblížení středisek a a b jiným způsobem.

Jsou-li přichylnost a odpor vyloučeny pomocí citově indiferentního postoje k předmětům vnímání a vědomí je tak rozšířené, že pohotovost k vnímání je téměř absolutní, je gravitační síla středisek a a b snížena; mnohé náboje, které kmitají mezi těmito středisky, jsou totiž šíří vědomí osvobozeny. A když pak fiktivní opory, jichž používají k metodickému rozšiřování základny γ a již uvažují jako konkrétní, nahradí střediska a a b , a to na základně, která vzhledem k středisku c vytvoří opět rovnostranný trojúhelník, bude konečný stav gravitační nerovnováhy mezi středisky a , b , c zlikvidován. To se projeví zničením vyhraněného jáství.

Proto můžeme předpokládat, že znovuoobnovení rovnováhy mezi gravitačními středisky a ,

b , c pomocí rozšíření báze uvědomění povede k převodu vyhraněné existence do stavu dokonalé rovnováhy mezi těmito středisky; tím ovšem bude tato existence zničena vyhlazením vyhranujících momentů.

Pokud jde o nahrazení skutečných středisek a , b fiktivními oporami, jež se projevují v záměrném sebeuvědomění, je možno říci, že se podobá jejich skutečnému posouvání. Je totiž nakonec lhostejné, zda jsou střediska a , b , c vyjádřena přirozenou základnou vědomí nebo jejím násilným rozšířením. V obou případech elektromagnetické náboje kmitají pouze mezi krajními opěrnými body.

MYSTIK A POČASÍ

Mystikové mají vliv na počasí. To je naprosto jisté! Vysvětlitelné to však není. Tím spíše ne, že to mohou dělat mystikové, kteří nedosáhli absolutní vlády nad svou duševností, ale podařilo se jim pouze zavést introvertní tendenci myšlení, jakési permanentní soustředění mysli.

Když v tomto stavu mystik čistí své vědomí od nánosu dojmů posbíraných duševní reflexí, jeví se to na obloze zlepšováním počasí, zpravidla ukončením deštivých období. Taková je skutečnost. Ta nás nabádá k úvahám, proč k vlivu na počasí stačí tak málo. Je přece tolik lidí v „dosahu bytostného záření mystika“ a tito lidé se v poměru k této věci jeví jako nic. Můžeme z toho tedy vyvodit, že lidé už vůbec nejsou lidmi, bytostmi schopnými mysl zadržovat, ale pouze tvory zcela propadlými modelujícím jevlivům duševní reflexivity.

Kdysi jsem si myslel, že ve vývojovém nebo v duchovně vývojovém smyslu je mnoho lidí

přede mnou, takže jsem schopnost zadržovat svou duševní činnost považoval za průměrnou, ba dokonce podprůměrnou. Pak však, když jsem zjistil, jak prosté zadržení duševní činnosti stačí k ovládnání okamžitého stavu počasí, začal jsem se na běžné lidi dívat kritičtěji. A když jsem později dosáhl absolutního zastavení duševní činnosti z vlastní vůle, musel jsem si lidí přestat vážit vůbec. Poznal jsem totiž, že jsou tak hluboce ovládnáni pulzy vlastní přirozenosti, jež vycházejí až odněkud z atavistické úrovně, že je lze hodnotit jako papírové ptáčky poletující i při nejslabších závanech „životního větru“.

Mystikové se přirozeně vždy musí cvičit v ovládnání své duševnosti. To totiž s mystickým úsilím přímo souvisí. Pak už znalého mystika může jen překvapit, jak málo stačí k překonání vlivu všeho lidstva. Že tedy lidstvo jako celek vůbec svou duševnost neovládá, ale žije tak, že se nechá unášet celkem jen měkkým vlněním sugestivních vlivů životnosti, difuzně se rozvíjející následkem prostého žití. Tato skutečnost nám napovídá, odkud to pramení všechna strast lidského života: od naprostého neovládání sebe ve věcech všedních projevů života. Vzhledem k tomuto neovládání sebe si lidstvo nemá právo na

nic stěžovat. Neboť smysl výrazu „lidství“ znamená život bytostí ovládajících se na úrovni duševnosti. Toho totiž jsou na světě stopy v podobě techniky a civilizace. Zdá se však, že tyto dva jevy v lidském světě už nejsou podmiňovány psychickým úsilím v podobě duševní kázně, nýbrž pouze „procesem výzkumu“, jehož pionýři už opustili svět. Po nich už zůstali jen lidé postižení příslušnou setrvačností.

Jak málo tedy stačí k ovládnutí počasí od okamžiku k okamžiku. Jen zadržetí duševní činnosti, duševních funkcí a k tomu přidaná manipulace s osobní náladou. To je zajímavé i varovné. Zajímavé jako skutečnost, ale varovné, jak málo moci stačí neukázněnému, aby se začal pyšnit mocí ovládat počasí. Tato pýcha jej totiž zase vrátí mezi tvory manipulovatelné vlnami „duševního prostoru“, jímž je prostor běžný, plný rozličných napětí, vyvolávaných davovými psychotickými momenty. Proto se ty, mystiku, varuj plést do záležitostí běžného lidského světa postiženého autochtonní posedlostí. Nevadí snad, když budeš muset rozněcovat dobré duševní stavy, protože budeš muset v daném okamžiku čelit strhující moci přemáhajících tě vzbujelých sklonů a následkem „výše boje“

poznáš, žes měl nebo právě máš vliv na utvářející se počasí, ale jinak se nechtěj do toho všeho plést. Ocitl by ses na smetišti malých světských soutěží a padl bys duchovně jako člověk zcela propadlý světu.

Hladina nebezpečí duchovního pádu mystiků se snížila. Pro naprostou neodolnost lidské psychy běžných lidí už nenarážíš na mezníky duchovního pádu kdesi tam, kde existují neoblomné charaktery. Meze jsou mnohem níže, tam, kde se „vlní masy“, jejichž duševnost je proto bezcenná, že na psychické úrovni někdejší jednotku zastupuje už jen množství. V tomto množství není více duševnosti než v někdejších charakterech. Jinak tedy: lidstvo duševně upadlo, a proto můžeš ovládat počasí, aniž musíš být mistrem v ovládání sebe nebo v naprostém zastavení duševní činnosti.

JAK MĚNIT POČASÍ

Představte si počasí, které chcete mít, ve svých prsou. Např. chcete, aby bylo krásně. Musíte v sobě vidět, že svítí slunce, vzduch je jasný a průhledný, nikde ani mráčku. Víte, že **vy** jste příroda, nebo že jste s ní spojeni. Budete-li si to

umět snadno a dobře představit, změní se počasí.

(Drobná práce „Mystik a počasí“ vznikla kolem r. 1970. Odstavec s titulkem „Jak měnit počasí“ byl poprvé uveřejněn v časopisu Medium, roč. 3/1936, str. 188.)

PSYCHIATRŮM

Zase jsem se dozvěděl, že bylo jenomu z vyšetřovaných připsáno, že je mystik – snad aby se v budoucí statistice duševních chorob dokázalo, že mystika je symptomem nebo příčinou psychopatologických jevů. A přece by nebylo nic nesprávnějšího než takovýto výsledek statistických údajů. Mysticismus – nikoli mystika – je totiž vlastně vzpoura psychické bytnosti proti neúnosné psychické životosprávě. Stejně je rakovina vzpourou buněk proti vysokým požadavkům chybné fyzické a duševní životosprávy. Příčiny psychopatologických jevů je tedy nutno hledat jinde než v mystických snáhách; ty jsou konec konců u psychopatů vesměs nesprávné. Psychopati se totiž utíkají k mysticismu jako k metodě unikání z oblasti, vyhražené dennímu vědomí. Je proto třeba vidět v jejich náklonnostech hledání dalších rušivých elementů, jaké již vyvolaly počátek progresivní psychózy.

Počátky progresivní psychózy jsou dány životospřávou, jaká byla výslednicí mechanického světového životního názoru. Právě tento názor způsobil, že byly elementární instinkty a pudy povýšeny na nanejvýš rozhodující faktory v životě individuí. Následkem toho se vědomí člověka počalo obracet k subjektivním pocitovým stavům a odtamtud pochází postupné zužování vědomí. Od samého dětství slyšíme, že normálním duševním stavem je to, když člověk respektuje tendence svých elementárních instinktů a pudů. Tak je člověk vychováván k tomu, aby se spokojil s úzkou oblastí všedního života, čili aby se uzavíral v uzoučkém subjektivismu, a nikdo si nedomyslí konečné následky toho.

Buddhismus jakožto nejvyšší typ intelektuální mystiky pokládá za správnou psychickou životospřávu uvědomování. Nic ze života individua nemá být mechanické nebo impulzivní. Žáci buddhismu si mají být vědomi toho, že jdou, stojí, uléhají, jedí, vykonávají svou potřebu, mluví, dýchají atd. Právě tato životospřáva poskytuje dennímu vědomí větší rozsah a tím ovšem i zvýšení jeho jasů. Mechanický životní názor naopak celou řadu běžných úkonů odsunuje do oblasti činnosti impulzivní, a když

se překročí určitá hranice zmechanizování běžných úkonů, počíná se u člověka projevovat nějaký druh psychózy. To znamená, že existují určité hranice pro zlenivění v uvědomovacích aktech a jejich překročení se stává duševní chorobou.

Statistika osobních náklonností psychopatů tedy mnoho nepomůže. Příčiny psychóz jsou dány světovým názorem, který se vyvíjí k tomu, aby z člověka vytvořil tvora impulzivního; tvora, který má uznávat elementární instinkty a pudy. Kdyby se tedy podařilo mechanický světový názor prosadit bezvýjimečně, pak by již *všechno lidstvo* bylo na spolehlivé cestě k zešilení, alespoň pokud jde o dnešní měřítko.

Žije-li tedy člověk dlouho proti zásadám buddhistické nauky – kterou by v části shora zmíněné mohli psychologové přijmout jako směrnice pro zachování psychického zdraví – mění se víc a víc v elementární typ, který pozbývá vlivu na psychické faktory vlastního bytí. Jeho psychická přirozenost je stále více usměrňována živočišnými pudy a instinkty a vymyká se vlivu vůle. Z toho přirozeně následuje autonomie psychické přirozenosti a tím i její nekontrolovatelné fungování. Po značném fyziologickém oslabení může člověk

vnímat formace oblasti představ daleko živěji a rozmanitost těchto formací spolu s nekontrolovanými funkcemi psychické přirozenosti může vést k chybným logickým závěrům. To se pak jeví jako určitý druh psychózy, jejíž hloubka je dána větším nebo menším zdůrazněním subjektivních vjemů individua.

Fyziologické podklady psychóz mohou být stejně prvořadé jako druhořadé. Výchova k hlubokému uvědomování si vlastních počinů i okolního světa ovlivňuje přímo fyziologické činitele v duševním zdraví, respektive fyziologické základy psychóz se mohou vyvinout z psychické životosprávy, ovšem kromě změn zaviněných úrazem.

Z tohoto hlediska fyziologická soustava u člověka jistě psychickou oblast jednak formuje, jednak je sama formována psychickými počiny. Tím je pak konečně udáváno vzájemné ovlivnění psychických a fyziologických faktorů. Proto záleží na životosprávě v oblasti uvědomování, jak se bude vyvíjet ideální psychická rovnováha člověka samého a jeho potomků.

Mystika tedy není apriorní příčinou porušování psychické rovnováhy. Je jí spíš mechanický životní světový názor, který nejvyšší psychický

faktor, totiž vědomí, klasifikuje jako druhotný jev v životě tvorů. Celá psychická oblast je pak posuzována jako spontánní funkční činitel. Vlivem tohoto učení stojí každý člověk před touto oblastí jako tvor úplně bezmocný, tvor, který se musí učit tuto oblast znát, ačkoli by bylo lépe učit se ji ovlivňovat.

Základním požadavkem mystického ezoterismu je živá vnímavost a bdělé uvědomování. Tím se staví po bok psychiatrům v jejich snaze zabránit ztrátám duševní rovnováhy u lidí. Nemůže však odpovídat za to, že někteří lidé mystiku chápou jako pasivitu ve vztahu ke všem duševním a pocitovým vzduším. Pasivita a její následky náleží do mysticismu. Proto je chybné, když psychiatrie pokládá za jeden z činitelů způsobujících psychózy též mystiku. Měla by je hledat ve spontánní duševní činnosti, vynucované živočišným cítěním, jehož rozvoj je umožněn pasivitou vědomí. K tomuto stavu nakonec vede způsob života, jaký je dnes prosazován mechanickým světovým názorem na život.

OKULTISMUS

Okultismus je soubor ezoterických prvků, jaké nacházíme v mystice, józe, buddhismu i v mystice severského buddhismu. Kdo se k němu náhodně dostane, zpravidla neví, co od něho může očekávat. Lidé se obvykle domnívají, že má okultismus podobně jako jiné disciplíny nebo profese sloužit k dosažení lepších možností ve světě, totiž zajistit společenské, majetkové nebo sociální výhody.

Idea okultismu, očistíme-li toto slovo od všeho nánosu šarlatánství, ukazuje v první řadě na nezbytnost sebevýchovy. Její pravé východisko vidí především v absolutní sebevládě. Teprve v druhé řadě v používání výsledků absolutní sebevlády při konání, zbaveném každého sobeckého osobního motivu.

Absolutní sebevláda je nezbytný předpoklad pro dosažení osobní spokojenosti. Ale sebevýchovu, která jí musí předcházet, pokládají běžní lidé za strašidlo, které se jim zdá hrozit

zesilováním pravého opaku, utrpení. Těmto lidem totiž vůbec nepřichází na mysl logika skutečnosti, že nekázeň je pramenem dobrých duševních stavů jen potud, pokud v životě jde všechno podle přání osoby, která se neovládá.

Společenský život neklade nikomu květy štěstí pod nohy, proto nevychovanost, promítající se v absolutním nedostatku sebevlády, vytváří zlé osudy. Ty pocházejí z dezorientace jakožto přímý následek neovládání sebe.

Pokud okultismus vychází z takovéhoho názoru – a my budeme tvrdit, že skutečně ano – pak jej můžeme pokládat za vysokou a po stránce mravní vznešenou disciplinu. A právě takovýto okultismus je obsažen v mystice, józe, buddhismu a v mystice severského buddhismu.

V předvýchově těchto nauk, o nichž můžeme také říci, že jsou okultní, se vždy kladou do popředí osobní újmy. Jejich účelem je, aby člověk – novic – vůči sobě ztvrdl především v osobních sklonech, vyjadřujících se chuťovostí. Když je chuťovost přemožena, je to už přímý důkaz úspěchu ve stoupající sebevládě. Stupeň, zvaný absolutní sebevláda, bývá dosažen dokonalým ovládnutím citů, které ovšem nemohou být dočteny potud, pokud člověk nepotlačí chuťovost,

skrývající se mnohdy pod názvem sklony nebo osobní potřeby. Absolutní sebevláda je proto nejvyšší metou vrozené lidskosti. Zároveň je však také základem rozhledu po tom, co dále dělat, aby člověk dosáhl štěstí, které se vznáší nad štěstím plného břicha a všeho dalšího, co s plným břichem souvisí. Tady je mimochodem nutno podotknout, že břicho lze skutečně dobře naplnit jen pomocí dokonalé, ba absolutní sebevlády. Potom se už ideje člověka nejeví jako hamižnost, nýbrž jako neosobnější, vznešenější vnitřní pohnutky.

Na tomto stupni se už stává účelnou mystika, jóga, buddhismus a mystika severského buddhismu. Zbaven obluzení, pocházejícího z naléhajících primitivních osobních potřeb, bude se člověk sám od sebe rozhlížet po činnosti podložené ideály. Po tom, co dobrého udělat, aby ukojil své sklony a pohnutky, skrývající se vždycky za živočišnou nenasyceností.

Mystika, jóga atd. teprve potom k člověku promlouvá svou vysoce mravnou řečí: „Chceš zůstat ve světě jako někdo významný? Nebo se chceš od světa odvrátit a realizovat stav spásy?“ Pravím odpovědně, že člověk zpravidla chce to první. Touha žít ve světě má více stupňů a až za nimi, za všemi, je touha po spáse čistá.

Když tedy někdo dosáhne absolutní sebevlády, měl by vlastně ze svých vlastních předpokladů zatoužit po dožití svého života v ušlechtlejších snahách než zbohatnout a tím dospět k možnosti plnit své břicho i podle nejslabších pohnutek a přání. Takový člověk by měl pracovat pro lidstvo. Ne tak, že by mu vnucoval nebo vnutil svou politickou nebo hospodářskou moc. O takové lidi svět nikdy nestojí, protože s nimi nemá dobrou zkušenost. Měl by naopak pro lidstvo pracovat tím, že bude rozvíjet nanejvýš ideální myšlenky a pocity, aniž ovšem bude zapomínat na pomíjivost všeho. To je podstata růstu ke spáse, jejíž realizace bude ovšem oddalována právě rozvíjením těch myšlenek a pocitů.

Aby člověk mohl být spasen, aby se stav spásy nestal spalující a stravující výhní, musí sebe i veškerou energii čerpat z odosobňující činnosti. Proto musí myslet na blaho lidstva. Proto musí rozvíjením nejušlechtlejších pocitů indukovat sebe jako takového do celého lidstva. Tak dosáhne potřebného odosobnění, v němž se já už nepřipomíná jinak než jako pohnutka ve smyslu „kéž by byly všechny bytosti šťastny“.

Toto je mravní základ mystiky, jógy atd., základ okultismu, jehož cíle jsou pro běžnou

lidskost v transcendentnu. Transcendentno však je v pojetí okultismu něčím jiným než nadsmyslnem, kam nikdo nemá přístup jinak než tápající snivou myslí. Odosobnění doprovázené city lásky, jejíž ozvy v člověku budí myšlenku „kéž by byly všechny bytosti šťastny“, pozvedá mysl pro její obsah až nad rovinu duševnosti běžných lidí. Tam člověk najde týž reálný svět jako na své dřívější duševní úrovni, ale je to svět v podstatě odcizený běžnému člověku právě pro odlišnou mentální náplň. Vyvrcholení duševní odtažitosti člověka, který permanentně všem přeje štěstí, se proto projevuje extatičností stavu mysli, která pak přikrývá celý svět jasem klidného a pokojného optimismu.

Tím, že se stal okultistou, prochází každý hlubokým duševním přerodem, který znamená i výměnu psychického prostředí, pojícího se na odosobnělou, nesobeckou a nežádostivou mysl. Přerod je tak hluboký a spolu s ním dochází k tak dokonalému odcizení se světu, že svět už takovému člověku nerozumí. Nikoli proto, že by se u něho projevovaly stavy psychózy, nýbrž proto, že předměty myšlení jeho a běžných lidí jsou naprosto různorodé. V okultistově mysli je totiž mír a požehnání, vztahované na všechny bytosti.

To nemůže pochopit ten, kdo míní, že žije v nepřátelském světě, na němž musí ostrými duševními nebo i fyzickými zbraněmi stále dobývat to, o čem se domnívá, že potřebuje k životu.

Běžní lidé jsou mravně zkažení buď méně, nebo více. Když jsou zkažení méně, vidí nelpícího člověka jako podivína, jemuž lze těžko rozumět. Když jsou zkažení více, pak ho vidí jako blázna, ba i nepřítele světového pořádku. A tak jsou si světy lidí jednotlivých mravních kategorií tak cizí, že i věčný svět mohou někteří lidé chápat jako absolutně abstraktní. To znamená, že svět sobce je ohraničen bytostmi chtivými, kdežto svět odosobněného člověka nejprve viděním, že je svět dobrý, a později že je částí světa celkového, jehož velká část je svět neviditelný.

Neviditelný svět se tedy člověku stává světem reálným až po takovém odosobnění – plném přání dobra všem bytostem – kdy se jeho mysl stane extatickou. Takto pozvednutá mysl už za věcmi hmotného světa nevidí nicotnou prázdnotu, nýbrž jen jiný aspekt reálného světa, v němž spočívají příčiny a tvorba všech osudů světa.

A to je škola okultistů. Poučují se z logických vztahů mezi jevy v příčinném i výsledném,

tj. našem hmotném světě, a poznávají, že výsledky, které jsou našimi lidskými osudy, jsou v logické souvislosti s příčinami. Ty se skrývají v povaze myšlení, cítění a vůbec všech duševních stavů. Proto okultista nečeká na dobro ve světě, kde jsou určující silou obecné skutky, nýbrž zakládá nový, dobrý svět žitím, cítěním a myšlením v dobru. A dobrý okultista navíc ví, že se musí naučit dobře unikat celému světu, který pro své velké sobectví pořádá honičky na lidi nesobecké, milující mír.

A tak je tedy okultismus zasvěcením pro reálný život, ale nepřipouští egocentrismus nebo egoismus, jímž je tak často poznamenáno hledání lidí na jeho cestách. Pravý okultista proto není člověk slídící po kořisti na smetišti života, nýbrž člověk vědoucí a znalý zákona působení a jeho následků. Intelektuální prvek v něm tedy vystupuje velmi silně, ale to nikdo neví, protože je šálen pokoutními snahami lidiček chytit jakoukoli světskou kořist.

OKULTISMUS POD LUPOU

Když jsem v roce 1926 jednoho letního dne seděl v parku, zahleděl jsem se na oblohu a viděl jsem krvavě červenou barvu, která postupujíc od jihovýchodu zakryla celou oblohu. A tu pohleděv na zástupy lidí, kteří okolo mne chodili, viděl jsem, kterak z onoho krvavého mraku, jenž zastřel celou oblohu, se vyrojila úžasná spousta ďáblů, kteří se bez pozvání družili ke všem lidem a vnukali jim své myšlenky i plány. A tu jsem použil magické síly, kterou jsem obdržel za půldruhého roku své jógické praxe, přivolal jsem ony zlomyslné útvary k sobě a silou čistého myšlení jsem viděl, že se stávají služebníky dobra. Kdo to můžeš připustit, ačkoli to mluví proti rozumu (jako by rozum něco podobného mohl někdy ověřit), uznáš, jak mocná je čistá mysl. Připomínám, že mi za to nikdo nezaplátil a ještě k tomu jsem silou nečistých výparů z oněch tvorů téměř onemocněl, a přece podnes nelituji, že jsem to učinil. Nechci vás

také tímto vypravováním přivést do mysterijního světa, světa podvodných zázraků. To za mne doufám obstarají podvodná media a – diplomovaní magikové. Neznám žádnou duchovní akrobacii, která by dovolovala proměnit psa v jitrnici, ale těch několik věcí, jež znám, jsou dost markantní, abych věděl, že nejsem obětí halucinace.

Jak jsem již řekl a jak také souhlasně poznalo mnoho těch, kdo studují okultismus, je myšlenka mocnou silou, kterou můžeme téměř vše. Proto, abychom si ještě jednou zopakovali důležitost práce, k níž chci tímto článkem získat jiné lidi, ukáži, jaký má pro každého z nás význam.

Okultistům nemá být neznámo, že duše (co jest duše?) se opětovně vtěluje na zem do hmoty. Avšak přesto téměř všichni jednají, jako by přece jenom nejdůležitější byl tento život a nezávažnější jeho starosti. Nezdá se vám, milí přátelé, že když by nikdo z nás nepracoval na odstranění zla, že nakonec (v příštím vtělení) ani váš obchodní talent, kterým se dovedete vyhýbat strastem pozemským, nestačí k tomu, aby vás zlo nepostihlo? Nemyslíte, že šíření naprosté pověry, se kterou se zároveň ztrácí i smysl pro příbuzenský poměr mezi všemi bytostmi, jest schopno

vyvolat na zemi takové peklo, že nebudete životem jisti ani hodinu?

Jsou to pouze začátky, kde se civilizaci podařilo porazit „pověry“ a s tím spojenou lidskost, a již vidíme, kterak se šíří nejistota, vražednost bez vlivu na svědomí; a konec konců se pokládá za nejvyšší ideál potříit do úplného vyhlazení všechny, kdo nejsou „my“. Proto ne uznat vlažně pravdu tohoto tvrzení a s ní se někdy připoutat povinností k lidskému rodu, ale musíme mít právě nejohavnivější touhu a snahu, abychom podle svých prostředků odstranili zlo. Nezáleží na tom, jestli výsledek bude pozorovatelný nebo nikoli. Naší povinností je pracovat, žít a zemřít. Nikoli starat se o výsledky. Musíte vědět, že pracovat na poli myšlenkovém je tvořit nové příčiny. Ale tak jako semeno nevzejde do zítřka, tak také příčina nedá ovoce ihned.

Milí přátelé, musíte vědět, že v lidech je mnohem víc náklonnosti ke zlu, než se zdá. Jestliže se zlo neprojevuje, pak vězte, že je to jenom tím, že státní zřízení kteréhokoli národa nedopustí, aby zlo, které je v lidech, se projevilo. Ale co když bude tato příčina jednou odstraněna? Víte, že pak budou lidé horší zvířata? Nebudou to snad všichni, ale stačí, když jich bude tolik, aby

dovedli skoro celé lidstvo zničit. Vidíme to ve španělské revoluci a možná, že kdyby Habešané nebyli necivilizovaní, viděli bychom to možná i tam. Svět nás naučil, abychom viděli důležitost naší osobnosti, a naší povinností je rozšířit tento názor. Ten, kdo vidí jenom svou osobnost, dovede za daných okolností být horší než zvíře. Divíte se? Nemůžete. On přece musí svůj život zachránit ještě pro několik světských radostí.

Vyvážení může nastat jenom dvěma způsoby. Buď odporujeme a bráníme se, nebo si řekneme s Kristem: „Vzal-li by kdo tvůj plášť, dej mu i sukni svou.“ Snad řeknete, že bychom tak museli zemřít, poněvadž by nás lidé tak dlouho okrádali, až bychom neměli ani co jíst. Ale neříkejte to, poněvadž bych vám musel říci: chtěli byste sami sobě poskytovat ochranu, když jste stvořením božím? Což můžete zemřít ve třiceti letech, když je vám určeno padesát? Anebo myslíte, že když je vám stanoveno zemřít hladem, že se tomu vyhnete, když kolem sebe nahromadíte potraviny? Kdybyste na to takto nahlíželi, musel bych vám říci, že váš Bůh nemá moci ani za mák, abyste se s ním proto rozloučili, než vás zničí. Přece není třeba dělat opici Bohu, když nemá ani tolik moci, aby nás chránil, když se

k němu modlíme. Nemyslete, že když se za svůj život stotisíckrát pomodlíte, zasloužili jste si tím nebe. Nebe je věcí víry a skutků, nikoli modlitby. A konečně, nebe není po smrti, ale je to stav vlastní podstaty a může trvat v životě i smrti – a proto je nutné je najít.

A nyní, abych ukončil svůj článek, chci ještě říci těm, kdož se odhodlají k této práci, aby nahladili nejen na půl hodiny denně své myšlenky na budování dobrých příčin, ale aby je udržovali po celé dny a pokud možno neustále. Jistě to bude lepší než vyvíjet jasnovidnost a „dělat do magie“.

(Poprvé uveřejněno v časopisu Medium, ročník III/1936, čís. 8, str. 254.)

TIBETSKÁ MYSTIKA

Mystika severského buddhismu, tibetská, je rozdělena do šesti nauk a tyto nauky my zase můžeme rozdělit do dvou kategorií. Jsou to: 1. jóga Velkého Symbolu, nauka o psychickém teple, jóga dlouhého HÚM; 2. jóga mystické oběti, nauka o přenosu vědomí a jóga prázdnoty. První trojice těchto nauk není pro Evropany vhodná. První, jóga Velkého Symbolu, je v podstatě rádžajógová. Pro tuto metodu je nutno předpokládat mravní připravenost a badatelského ducha, schopného experimentování s vyloučením praktických nebo hmotných zřetelů. Vyžaduje se tu zkoumání kvalit bytosti formou jejího rozkladu (analýzy) na prvky. Velký Symbol musí v poznávání člověka vyjít jako kvalitativně vyhraněný činitel dobře symbolizující Nejvyšší skutečnost, prázdnotu pozitivního charakteru, tibetsky poznání nebo pochopení nebe zvaného Og-min. Takto se Velký Symbol nepředstaví nikomu, kdo vězí v síti osobních ambicí nebo pozemských cílů.

Nauka o psychickém teple je nauka stroze mystická, řekli bychom tedy mystika v křesťanském pojetí. Právě psychické teplo se má obměňovat v manifestace mystické povahy, jakými jsou např. vize andělských bytostí, bohů různých kategorií a nebes a zázračné jevy projevující se v mystikově osobnosti, jak je známe ze života křesťanských světců, jako byl např. jazyk Jana Zlatoústého. To všechno je jistě pro osobu mystikovu nesmírně zajímavé, ale mystika směřuje k realizaci stavů Nejvyšší skutečnosti, z nichž nejvýraznější je spása a první z řady dalších stavů „zmizení jógina v přírodě“.

Jóga dlouhého HÚM je metodou poznání přirozených cílů kosmické a tím ovšem i osobní disoluce. Na cestě jógy dlouhého HÚM má jógin osobně sestoupit na dno života vegetabilní a animální přírody a umělým (technickým) duchovním vzestupem těžít z poznávání všeobecného duchovního vývoje živé přírody poznání nejvyšších kvalit světa jevů a tímto způsobem pak dosáhnout spásy.

Všechny tyto metody jsou tedy pro myšlení Evropana abstraktní a sotva by mu pomohly rozřešit osobní problémy, založené na jeho praktickém zapletení do společenského života. Může

mu však pomoci druhá kategorie těchto nauk, a to v míře jím naprosto netušené. Může mu pomoci natolik, že všechny osobní problémy s konečnou platností ustanou; nezapomeňme však dodat, že uskutečňování těchto nauk vyžaduje takové množství osobních obětí, aby v nich mohl mít úspěch pouze ten, kdo to se svými osobními problémy myslí opravdově. Tedy:

Jóga mystické oběti, nauka o čö, se zakládá na postupné likvidaci sebeúcty; aby člověk byl vůbec schopen touto cestou jít nebo ji absolvovat, musí sebe pomíjet, především v sebecítění. Musí dospět k přesvědčení, že je nikým, protože nemá poznání a je tudíž stejně jako každý druhý vlečen osudem k věcem dobrým nebo zlým podle toho, kam tendence jeho osobního osudu směřují.

Potud má nauka o čö charakter pasivní. Její aktivní část začíná v momentě, kdy člověk jako „pan Nikdo“ pochopí, že každý jiný člověk trpí a že se proto musí snažit, aby každému pomohl. V čö jsou čtyři formy pozitivního postupu. Na přední místo bych kladl tzv. „smíšenou hostinu“, již čéla absolvuje v prvním aspektu vypjatostí ducha v příjemných osobních pocitech, tedy tak, že se cítí zcela dobře; ve druhém aspektu postupným rozvíjením bezmezného soucítění se vším,

co žije. Ve třetím aspektu stanoviskem, jako by všechno utrpení světa bral na sebe (v oficiální části této nauky také jako by kladl všechno utrpení světa na někoho jiného). Ve čtvrtém aspektu má jako bůh plný světla a dobra prozařovat celý svět, všechny jeho bytosti, právě těmito vlastnostmi. Toto je tedy „smíšená obětní hostina“ mystická, která nevyhraňuje ani dobro ani zlo tak dalece, aby já člověka bylo vyhlazeno.

„Červená obětní hostina“ je nejobvyklejší forma čö. Je založena na stanovisku, že člověk je ztělesněné sobectví, jež je nutno zlikvidovat „rozdáváním sebe“; to se v rituálu „červené obětní hostiny“ děje tím, že se člověk považuje za všechno, po čem jiní touží, ať ve formě potravy, nebo bohatství, nebo čehokoli, o čem si jiní myslí, že jim poskytne pocity štěstí. Nejedná se tedy o nic jiného než o rozbití stagnujících momentů mysli, jež vyplývají z egocentrismu. Máme se tedy stále „rozdávat“ formou přání, aby se naše nejlepší pocity staly majetkem jiných; mystickou povahu vezme toto přání na sebe tehdy, když si neustále přejeme, aby naše tělo, naše bytí vůbec, bylo stále vším tím, co by si jiní přáli. Speciální mystická forma, v níž už

hraje hlavní roli představa, že jsme masem, potravou, fyzickou potravou pro hladovějící, není zejména v počátečních fázích vývoje potřebná. Ostatně cíl celého čö je v tom, aby osobitost a vtělené sobectví byly proměněny v nesobecnost, která pak slouží k „provětrání“ bytí kvalitami intelektu.

Třetí aspekt čö, „černá obětní hostina“, se považuje za veskrze mystickou. Zdá se, že nynější oficiální názor pozměnil tuto „hostinu“ na „přenášení všeho utrpení světa“ na vyvolenou oběť, nějakého člověka, ale mravní tendence celé školy Kagjüpa na to neukazují. Osou mystického vývoje je v ní každý jedinec sám, a proto se původní charakter „černé obětní hostiny“ zakládal na rituálu, jehož pomocí se mystik nechal prostoupit „nejčernějšími hříchy světa“ jako jakási kristovská oběť, která poznáním významu spjatosti vlastního vědomí s božstvím tyto „hříchy“ smyla a tak pomohla největším nešťastníkům na světě k duchovnímu postupu. Ke spáse tedy nikoli, neboť podle názorů tibetské mystiky spása nemůže být darem od někoho, nýbrž pouze vlastním výdobytkem. „Sejmutí nejčernějších hříchů“ je pouze pomocí k nezbytnému pochopení spásného života. Ovšem „černá

obětní hostina“ nikdy nesmí znamenat jenom jakýsi symbolický ritus jako „červená hostina“. Přijetí hříchů světa na sebe musí mystik pociťovat jako zátěž, utrpení, jehož se nesmí zbavovat jeho prostým odhozením, nýbrž prožitím. Jen tak bude dosaženo cíle této hostiny, odosobnění a moudrosti, schopných každé okamžité oběti. Odosobnění samo pak je vytvořením předpokladu mystického vývoje vrcholícího ve spáse.

„Bílá obětní hostina“ je čtvrtým aspektem čö. Ve vývojovém procesu má být nasazena pouze tehdy, když je bytost žáka mystiky přetížena přijatou zlou karmou prostřednictvím černé, červené a případně i smíšené obětní hostiny. Tibetská mystika totiž nedovoluje odpočívat; v kritických momentech si mystik „smí zahrát na boha“ a rozzařovat dobro na všechny bytosti. Toto rozzařování dobra na všechny bytosti je vlastním charakterem „bílé obětní hostiny“. V příslušné situaci máme prozařovat celý svět a všechny jeho bytosti zvláště božským působením, které je ovšem bezvadné teprve v momentě, kdy člověk extatickými stavy mysli navodí žádoucí duševní stavy. Pak už nevyzařuje pouze pomyslné dobro, nýbrž skutečné, ovšem formou abstraktních proudů, jejichž reálný vliv je však očividný.

Tím se „bílá obětní hostina“ stává vnitřní relaxací, již nezbytně potřebujeme, když jsme dlouhodobým namáháním v jistém smyslu podlomeni.

Celkově tedy čö slouží k rozpuštění zledovělých momentů duševnosti vyvolaných permanentním sobectvím; to evropský člověk nezbytně potřebuje. Vždyť si už ani nedovede pomyslit na to, že je sobec, protože jeho civilizace souvisí s neustálým myšlením na zisk z činnosti, již vykonává. Není vůbec schopen pomyslit na to, že právě toto sobectví je všeobecnou kletbou života, s níž se setkává na každém kroku. Čö předpokládá, že když člověk sám se z této tendence vymaní, zažije blaho nesobectví, jež se stupňuje až k evidentnímu pocitu duchovní nezávislosti, svobody, jíž přísluší jméno spása.

Nauka o přenosu vědomí, zvaná 'pho-ba, je duchovnějšou formou mystického úsilí než „stezka mystické oběti“. Je však dost reálná, aby ji dovedl pochopit běžně myslící člen bílé rasy. Nauka 'pho-ba se zakládá na vnitřním usebrání, na úspěšném dovršení kázně důkladného uvědomování si sebe sama, těla a všech funkcí, jež se v těle odehrávají, jakož i počinů, jichž se člověk musí dopouštět, žije-li v nejširším slova smyslu

společensky. Podle toho bychom tedy mohli začátek školení podle nauky 'pho-ba najít v tzv. „kosmetické józe“, v úsilí být si vědom sebe jako každý společensky bezvadně vychovaný člověk. Neboť pouze tímto způsobem se může člověk dopracovat vyšší fáze této sebevýchovy, schopnosti uvědomovat si své tělo a postupně i všechny změny dejme tomu především psychického charakteru.

Uvědomuje-li si člověk všechny tyto změny a ví, co dělají jeho ruce, nohy, mysl, cit, vědomí, je už schopen „vtáhnout“ sebe jakožto žijící individuum do vědomí a – to je předpoklad úspěchu ve školení 'pho-ba.

Jógin provádějící 'pho-ba tedy musí dosáhnout toho, že mu jeho mysl z vědomí neuniká; tak vytvoří podmínky pro sebeuvědomění v duševních stavech, jež navozuje z vlastní vůle a podle svého přání. A když už dovede rozlišovat nebeské, lidské a podlidské stavy, když mystickým školením do nich už dávno upadal, může sebe sama ve formě sebeuvědomění v tyto stavy ponořovat a tím je realizovat. To je podstata nauky 'pho-ba. Mistři této nauky přenášeli své vědomí kamkoli, protože to „kamkoli“ vždy znamená místo, kdežto sebeuvědomění znamená

sebezpřítomnění. Důvěrná znalost kvality místa i sebe sama vylučuje každý moment přidechu fantazie. Ostatně nauky o 'pho-ba se používá především k unikání z nevhodných duševních stavů. Pokud jsou tyto stavy podmíněny osobní karmou, nelze se z nich vymanit jinak než očistným procesem, vyplývajícím z mystického vývoje, nebo „přenosem vědomí“. V tomto případě je nauka o 'pho-ba opřena o poznání kosmické struktury kvalit, jež mystik může vždy realizovat, jestliže je dobře zná a jestliže je schopen usebrání, rovnajícího se sebezpřítomňování. Jen tak lze obejít účinné působení karmy, která neformuje pouze osud, nýbrž i neschopnost chápat to abstraktní, co není v dosahu bezprostředního prožívání. Podle nejvyšších možností, jež poskytuje nauka 'pho-ba, přenosy mohou vyvrcholit v dosažení nejvyšších stavů kosmu bez karmické zásluhy, jak jí můžeme rozumět, tj. bez zásluhy získané prožitím.

Jóga prázdnoty, pradžňápáramitá, je vrcholné učení v severské formě buddhismu. Je to nauka, která je též pochopitelná evropskému myšlení, které už nějak ví, co je svět tvůrčích momentů a co svět existující mimo tyto tvůrčí momenty. Ovšem na svět s tvůrčími momenty se nesmíme

dívat jako na fyzikální pole, něco snad mrtvého, něco snad hmotného, nýbrž jako na prázdnotu, která nutně za světem jevů musí být a z níž nutně muselo vzít všechno existující svůj původ, nebo je na ní závislé, nebo je bez ní nepoznatelné. Vzhledem k tomu je tato prázdnota „živá“, potenciálně živá, světlo bez přítomnosti čehokoli, co chápeme jako hnutí, projevy života.

Naše bytí jakožto prostředí dějů nelze uvést do klidu tím, že zanecháme všech činností, jež si uvědomujeme. Dokonce je možno říci, že na činnostech, jež si uvědomujeme, příliš nezáleží. Závažnější je ono bytí, které tu po zanechání činností zůstává, protože právě ono je oblastí potenciálních dějů, jež vždy volní zanechání činnosti přetrvají; pak se zase uvádí do chodu celá škála funkcí, jimiž bytí je. Za příklad může sloužit činnost srdce a trávení.

Jóginové, držící se „jógy prázdnoty“, na to jdou jinak. Prázdnota jim je skutečností, již drží ve vědomí, kdežto všechny činnosti s touto prázdnotou neustále konfrontují a tím dosahují jejich postupného zániku. A protože tyto jóginové tuto prázdnotu neustále udržují ve vědomí, absorbují tím všechny činnosti svého bytí ve vědomí, resp. transformují je v kvalitu vědomí.

Jedině tím lze tyto činnosti přivést k zániku v prapůvodu jevů, v tom, co předcházelo vzniku světa.

Uskutečněním tohoto úkolu vzniká stav spásy v podobě evidentní duševní nepohnutelnosti a nikoli odložené činnosti, který může být vždy pouze dočasný. A když jóginové tohoto druhu dosáhnou rozšířeného uvědomění všepřekrývající prázdnoty, pak tímto stavem bude absorbována i jejich bytost a nebudou už nikdy obětí svých představ, že problém nečinnosti vyřešili.

Jsou tedy činnosti uvědomělé a neuvědomělé. Uvědomělé činnosti člověk vykonává, kdežto neuvědomělými existuje. Tyto neuvědomělé činnosti jsou tedy uvědomělým nadřazeny, a proto celý problém života připravujícího nám své osudy může být vyřešen pouze zamezením neuvědomělých činností. Jelikož se tento druh činností celkem snadno podřizuje stavům vědomí, musí člověk stále své vědomí zbavovat vyhraněných náplní, dokud všechny potenciální činnosti neustanou a vědomí nezíská vědomost o ustání celého procesu nepřestávajícího tvoření, jež se v bytostech manifestuje jako podněty vznikající z akumulovaných bytostných předpokladů a sil nebo i napětí.

Jóga prázdnoty tedy není založena na transformacích pocitových a později i duševních stavů, nýbrž na vyloučení všech náplní vědomí s výjimkou toho, co je činí bdělým. V tomto stavu je nutno vyčkat uklidnění celého procesu zakládajícího „tok životního dění“. V tomto stavu postupně přestane i potenciální proces a vědomí je pak schopno evidovat, že je osvobozeno od měnících se psychických náplní a tím samozřejmě i od kolotání já existencemi, od nuceného pobytu v sansáře. Je tedy spaseno jako člověk sám, který jakožto jógin jdoucí pomocí jógy prázdnoty učinil vědomí faktorem absolutně převládajícím nade vším, co je.

DŽŇÁNÁJÓGA

Stručná definice jógy a jejích systémů

Jóga je souborný název pro mentální úsilí, jehož účelem je uzpůsobit mysl a vědomí k tomu, aby si mohly zachovat svou obvyklou funkci, i když se sebeuvědomování přenesse za tento svět, někam do světa transcendentního. Proto i při tomto úsilí má být zachováno v dokonalé evidenci všechno, co se může naskytnout při žití v tomto pozemském světě. Jóga je zvláštní, specifická psychologická nauka, která má tolik větví, kolik je druhů jóg. Každá jóga má svým specifickým způsobem člověka uzpůsobit k převedení mysli a vědomí do transcendentního světa.

Základními dvěma větvemi jógy jsou rádžajóga a džňánajóga. Jen tyto dvě jógy představují naukové systémy, jež se zabývají mentálními manipulacemi. Ostatní jógy, především karmajóga a bhaktijóga, jen kategoricky příkazují, jak se člověk má chovat na úrovni mentálu.

Hathajóga nic takového nepřikazuje, protože je pro své specifické cvičební postupy pokládána za přípravu k rádžajóze.

Vraťme se však k prvním dvěma jógám. Rádžajógu budeme definovat jako systém mentálního úsilí, jehož pomocí budeme shrnovat mentální energii, aby se zvýšila její intenzita. Jí se pak používá jako razantního mentálního agens, jehož pomocí se uvolní energie, kvality a substráty obsažené v různých orgánech, fyziologických a nervových gangliích. Těchto energií, kvalit a substrátů se pak používá k vyvolávání různých fenomenů, jež se pro prostě myslícího tvora mají stát mocným argumentem, že existuje za-hmotný nebo nad-hmotný svět. Fenomeny samy mají pak vyvolat ideje, jež přinutí mysl nazírat na svět jinými pojmy, než je to běžné. Přitom jsou tyto fenomeny takového druhu, že mysl nepropadne do abstraktních funkcí.

Džňánajógu lze definovat jako systém mentálního úsilí, jehož pomocí se má rozdrolit zdánlivě kompaktní struktura viděného hmotného světa. Tímto způsobem má mysl proniknout oblastí hmotných jevů a uzpůsobit se k postřehnutí a uvědomění si skutečnosti zaslavné, již za těchto okolností poznává jako cosi, co stará

fyzika znala jako „moře éteru“. Dochází se k poznání, že jen v jeho intimním sousedství a vztazích existuje hmotný svět, jehož vlivy omezují psychiku jeho bytostí tak, že nejsou schopny vidět a vnímat víc než právě „věci sféry hmotných jevů“. Proto jsou také přesvědčeny, že existuje jen jeden reálný svět, svět hmotný.

Karmajóga se nezabývá myslí v takové šíři jako rádžajóga a džňánajóga. Žádá pouze, aby člověk překonal sobectví, to znamená aby nepracoval jen pro sebe, proto, že je uchvácen některým druhem činnosti jako svým koníčkem, nebo proto, že v pozadí jeho práce je pomyšlení na zisk. Místo toho má karmajógin svou mysl „zavinout“, čili ponořit se její pomocí při činnosti v sebe sama v pocitech spokojenosti nebo štěstí vyvolaných vůlí, čili bez podmiňujících okolností.

Bhaktijóga obsahuje jógu pouze v tom, že svým žákům přikazuje, aby obrátili svou mysl jen jedním směrem, totiž k Bohu, ať už k Bohu v podobě příslušné kvality, tedy bez tvaru, nebo k Bohu v podobě všestranně dokonalé bytosti s kosmickými rozměry. Tím se totiž mají navodit nadsvětské vjemy a mysl se má postupně pozměnit, aby už nebyla činná jen v primitivních

pojmech, jak tomu je u světského člověka, ale má se uschopnit být činnou postupně až v rozměrech transcendentních.

Proměna myšlení je v bhakti pomalá a musí se dít v mezích myšlení reálného, aby nedošlo k rozvoji myšlení nelogického, nezdravého. Bhaktovi může být Bůh představou bytosti nebo osobnosti, takže tím neopouští myšlení v trojrozměrných, čili věcných pojmech. Nebo mu také může být kvalitou, čili jevem sice konkrétním, ale svou povahou nadsvětským, neboli nadroz-
měrným. Tím se mysl také uschopňuje propracovat se k myšlení abstraktnímu v tom nejlepší slova smyslu.

Hathajóga je zpočátku jógou jen potud, že přikazuje, aby hathajógin upoutával mysl na základnu těla, na jeho spodek, který se při cvičení pozic sám připomíná. Tyto pozice však nemá žádný začátečník volit podle svého uvážení nebo libovůle. Opravdoví a zcela vyškolení mistři směru hatha vždy přikazují cvičit takové pozice, aby se jejich tlakem uvolněné energie a substráty ubíraly jen k jiným místům fyziologické soustavy. Tam mají vyvolat oživení a potom mají jako druhotné vitální proudy budit mystický život, jehož účelem je dopracovat se

robustních mystických jevů s účinkem, o němž jsem se zmínil v popisu rádžajógy.

V mystickém pojetí bych řekl, že hathajóga chce prostými polohami těla, pozicemi, dovést člověka k metálnímu soustředění s účinky rádžajógovými. Proto je hathajóga pouze přípravou k rádžajóze.

To, co západní svět uvádí jako hathajógu, je přinejlepším na samém a dokonce velmi těsném okraji jógy; povětšinou je to jen tělocvik svého druhu. Tato jóga je v západním pojetí vlastně zkreslováním smyslu slova jóga. Je to něco, co původní pojetí jógy jako naukového systému vyvrací až z kořenů, protože přinejlepším ji představuje jako určité kouzelnictví, přinejhorším jako bezcenný tělocvik, který sám vyvrací připisované mu účinky. K tomu ještě mohu dodat, že stejně znehodnocující jako západně pojatá jóga je i jóga pojatá východně, azijsky, jak ji prezentuje několik jejích středisek, pro něž jóga není nic než business. Všechny tyto jógické školy jsou vlastně hrobaři skvělého systému zvaného jóga, jehož základním cílem je poskytnout člověku mystické zkušenosti, z nichž by se vyvinul správný fyzikální názor na svět. Ten zase podmiňuje možnost správně

pochopit stav zvaný vykoupení a též ho dosáhnout. Prostě: hathajóga není tělocvik ani kouzelnictví, ale jen přípravná škola jógy. Byla vytvořena proto, aby célové byli uchráněni nebezpečí scestí, jaké je utajeno v manipulacích s činností mysli u prostých duší, jež se chtějí jógou zabývat.

Tři světy

Má-li džňánajóga vysvětlit svou základní ideu, musí vymezit, co je vlastně svět skutečností. Jinak by nemohla vůbec mluvit o sansárovém a nirvánském životě, o duševním otroctví jedince zevnímu světu a o jeho protějšku, o životě svobody též v poměru k tomuto světu.

Řekněme hned, že když vycházíme ze zcela prostých skutečností, musíme uznávat existenci tří světů, totiž hmotného, fyzikálního a světa vědomí; na úrovni animálního života pak světa fyzického, duševního a světa vědomí.

Z tohoto hlediska je fyzický svět souborem fyzikálních jevů, i když jej pojímáme v podobě fyziologické soustavy bytí. V této soustavě se totiž uplatňují automatické funkce, tj. něco, co nepodléhá člověkově duševnosti. Dokonce byla vyslovena domněnka, že fyziologická soustava je

faktorem základním, kdežto duševnost je modifikací členů a kvalit této soustavy.

Nebudeme dokazovat, že tomu je právě tak nebo jinak. Je totiž přece jisté, že v jevech animální přírody neexistuje ani duševnost sama o sobě, ani fyzickost sama o sobě, ani vědomí samo o sobě. Jisté však je to, že fyzická soustava je nositelem duševnosti a vědomí. Duševnost však svými produkty ukazuje na to, že v oblasti svých funkcí s tělem tak úzce nesplývá, že prostě v tomto smyslu duševnost není projevem hmoty, pokud jde o celkové bytí.

Bytosti žijí své osudy v duševnosti, alespoň když na skutečnosti života nazíráme ze širšího hlediska. Tělu se totiž může urvat noha nebo ruka, zničit jeho orgány nemocí nebo zraněním, může také zmrtnět tím, že se jeho funkce příliš narušily; to je vlastně vše, co je jeho osudem.

Jiné to však je s bytím duševním. Duševnost zprostředkuje citovému životu informace, které člověka rozradostňují nebo v něm vyvolávají utrpení a strasti různého druhu na dlouhý čas, ačkoli se mu už dávno nic fyzického neděje. Zřejmě je tu příčinou pouze duševní vztah člověka k zevnímu světu a nikoli přímé fyzické působení událostí. Tím se problém strastí přenáší především

na duševní úroveň, která je úrovní energií a nikoli hmoty. To je také důvod, proč se jóga zabývá oblastí duševních jevů, a to i když jde o jógu zdánlivě tak výhradně fyzickou, jako je hatha-jóga.

Rádžajóga uvedla na scénu duševnost člověka tím, že pomocí předepsaných manipulací s funkcemi mysli přinesla poznání moci duševnosti. Běžným lidem ji zakrývají jejich zaujatosti a předpojatosti, jež skutečnostní svět ducha činí fiktivním, smyšleným. Džňánajóga naproti tomu nechává robustní jevy duševnosti stranou a pomocí analyzující funkce mysli prostě fenomenální svět v jeho jednotlivých projevech identifikuje a posléze rozkládá v kategorie kvalit, jimiž fenomenální a tudíž duševní svět je.

Když osobní vědomí mocí analyzujícího pozorování pronikne „hustší oblastí“ fenomenálního světa v podobě procesů uváděných do činnosti jednak vnitřními popudy, jednak tzv. vnitřními gravitačními vztahy orgánů fyzis, ocitá se analytik ve sféře látky, již stará fyzika znala jako éter, východní nauky pak jako ákášu. Pak již analytik snad docela samozřejmě rozloží všechnu přírodu jednak na prostředí fyzických jevů, jednak na účinné a výkonné energie, jsoucí v dosahu dosti

dobře ovladatelné vůle živých tvorů. Tyto energie bývají konečně poznány jako druhý projev kosmického kontinua nebo jako druhé kosmické kontinuum, případně také jako svět jinak strukturovaný než svět hmotný a také mnohem tvárnější a tvůrčím projevům vzdálenější než svět hmotný.

Nezdá se mi nutné, aby byl tento svět fyzikálně identifikován. Jsme na půdě jógické nauky, která sice musí tento druhý svět niterně identifikovat, ale protože sleduje výhradně jeho význam prožitkový, zabývá se jenom důsledky rozvoje jeho obsahů pro toho, kdo jej poznává na cestě svého života. V každém případě ten, kdo se už osvobodil od procesů světa hmotných jevů a složek, nachází svět energií jako sám v sobě ucelený, v němž lze jednotlivci žít jako ve světě jinak organizovaném, než je svět hmotný; proto jsou v něm i osudy odlišné, než jaké se vyskytují ve světě hmotném.

Tento druhý svět vstupuje do vědomí, až když jógin pronikne analyzující mocí mysli světem hmotných tvarů a nepřestávajících procesů do prázdnoty za tímto světem. Protože v takovém případě nenajde pouhé nic, nýbrž prostředí, jehož vlastní látka, materie nebo prostě vehikulum

se nepřetváří v kvanta nebo jevy, objeví takto jiný svět. Dobrá orientace a dokonalá kázeň vnímání jej může identifikovat jen jako svět mystiků, svět transcendentní. Pomocí této orientace a kázně pozná jógin, že tento svět existuje až za čtyřrozměrným kontinuem. Tím se osobní poměry člověka mění, protože přešel vlastně do světa běžně úplně neznámého. Co z toho vzejde, musí prověřit zkušenost. Avšak je možno odpovědně doložit, že jde o zkušenosti opakovatelné. Mystičtí snilkové s neopakovatelnými vjemy jistě toto zásvětí nerepresentují.

Svět mystiků, který nazývám světem transcendentním, je příbuzný světu jevovému tím, že také vykazuje energii, ale neexistují v něm tendence k přetváření jeho energetického potenciálu v hmotné jevy a útvary. Permanentní a už samočinná analýza mentálu proto nevytváří podmínky ani k tomu, aby si mystik dovolil nechat své bytí resorbovat v energetické substanci nebo faktoru tohoto druhého světa.

Právě poznáním toho, že je obsah tohoto druhého světa pozorovatelný, a tedy poznatelný, postupují mudrci k realizaci kvality, jež je schopna i tento druhý svět pozorovat. Tato kvalita je v animální přírodě vědomím, v kosmu prostorem

s téměř nulovým energetickým potenciálem. Je pak tedy vlastně prázdnotou, v níž jógin nena-
chází nic, co by ho varovalo před potlačením
svého vědomí jakožto příslušné funkce bytí.

Potlačení kvality bytí, která je vědomím, je
v jiném pojetí uskutečněním nirvány, stavu,
v němž sansárová individualita hyne. To je za
této situace velmi dobře přijatelné. I nejpečli-
vější zkoumání vede totiž pouze ke zjištění, že
jde o prázdnotu, která absorbované individuum
žádným způsobem nevrací zpět ani do „dru-
hého světa“, světa sil, ani do „světa prvního“,
světa stále se měnících, smysly identifikovatel-
ných útvarů; jejich rozplynutí a tedy zdánlivý
zánik není nikdy konečný, je jen dočasný. Zá-
nik bytí na této první úrovni je jen útlum ak-
tivity vědomí, přivoděný ve světě tvorů smrtí.
Pak se však toto vědomí opět rozvine a to je
onou sansárou s poznatelným vracením se za-
niklých tvorů do života, tvorů majících vůli být
a žít. Vůli být a žít připisují duchovní nauky
působení nevědomosti, která je pravou příčinou
reinkarnace tvorů.

Takto tedy existují tři světy v sebe pevně
vetkané a přitom sobě navzájem skryté. Svět
útvárů, blízký svou povahou mrtvé hmotě; svět

napětí a energie, jehož oba hlavní faktory poskytují této kvazimrtvé hmotě pohyb, který je v animální oblasti tím, co poznáváme jako život; a svět „prázdnoty“, která je ve tvorech vědomím, kdežto v kosmu „polem“, na jehož zdech se promítají hmotné i fyzikální skutečnosti, ba dokonce i prázdnota. V jiném smyslu pak představují tyto tři světy ve světě tvorů: a) jejich těla, b) jejich permanentně činnou duševnost, c) jejich vědomí. Ve světě přírodních útvarů: a) hmotné jevy, b) energii gravitační a jiné síly, c) prázdnotu, která je vědomím a umožňuje obě předchozí skutečnosti více nebo méně dokonale identifikovat.

Makrosvět džňány

Prvek bytí, jež džňánajógin objeví precizním sledováním a analyzováním všech složek svého vlastního bytí, prvek, který se nezúčastňuje na změnách, na nichž se tyto složky zúčastňují, není možno ve vyšší fázi precizní analýzy poznat jako prvek náležící vlastnímu bytí. Jeví se spíš jako samostatné kontinuum odlišné od „přírody jevů“ jako éter staré fyziky nebo také jako ákáša indické duchovně filozofie. To znamená, že „všechno stvoření v něm plave“ nebo je v něm

obsaženo, aniž se s ním mísí. Jen zpočátku se stává, že v něm jógin vidí své druhé, vyšší já. Když se však už dalším rozvíjením analýzy po všem lépe rozhlédne, tento klam přestává. Zůstává jen fakt, že objevil nový svět, který je utajen ve světě stále procesujících jevů a který je mu utajen, dokud je jeho pozorování sníženo nekliedem myslí. Taková mysl je neustále strhávána dynamikou těchto procesů, a proto není disponována k tomu, aby jeho existenci zjistila.

Když však džňánajógin tento neprocesující prvek objeví a když pak zjistí, že i on sám je něčím jiným než tento prvek, protože se stále uvědomuje jako bytost vybavená nemizícím jástvím, začne náhle chápat, že musí změnit také ideu své spásy. Zjišťuje velmi přesně, že jeho vlastní osobnost je jen krystalickým případem ve všeobecném tvůrčím procesu, který už poznáním „druhé kontinua“ svědčí o její nestálosti a předurčenosti k zániku. Z toho jasně vyplývá, že idea spásy musí být rozvinuta tak, aby šlo o vzbuzení permanentních tendencí bytí a jeho vědomí k prázdnotě, jsoucí až za oním druhým kontinuem.

To je jistě nový druh nazírání jedince na sebe sama a svět. Duchovní úsilí se začleňuje do gran-

diozního tvůrčího kosmického dění, jehož prvním z dalších stupňů je naučit se dobře orientovat ve vztazích ke kvalitě tohoto druhého kontinua. Tyto vztahy se musí stát tak úzkými, až jógin objeví, že se ocitl na platformě uvědomělého bytí, jež právě z této nové platformy najde stvoření jako vnitřní obsah svého uvědomění.

Mluvím však o platformě, na níž se manifestuje bytí prostoupené uvědoměním. Proto když už člověk vnikne do tohoto kontinua, není správné, aby si myslel, že to je jeho vyšší já, i když tím vzniká možnost vidět svět hmotných jevů jako svět od jeho vlastního i vyššího já odlišný, vnější. Když totiž člověk setrvává dále v sebeuvědomování, které v první fázi duchovního úsilí tohoto druhu přispělo k odlišení já od světa hmotných tvarů, odliší sebe sama i od tohoto druhého kontinua. Pak je bude identifikovat jako kontinuum obsahující kontinuum hmotné, kdežto on sám se uvědomí v kontinuu třetím, jímž je svět představující jeho vědomí nebo odpovídající jeho kvalitě.

Z platformy tohoto třetího kontinua vypadá svět zvaný druhé kontinuum úplně jinak než svět hmotných jevů. Zejména prostoročas se chová podivně, neboť skrývá celý svět hmotných jevů

v dimenzi dobře obsáhnutelné fyzickým zrakem a snadno dosažitelné nohama i rukama bytí od jednoho konce k druhému. Jeho obsahem jsou všechny hvězdné systémy i galaxie a vědomí jógina, který bytuje na této platformě, je také dobře vnímá jako své vnitřní objekty.

Sebeuvědomování má tedy na této platformě také jiné rozměry než dosud. Když tedy jógin myslí na sebe nebo o sobě medituje s dobrým uvědoměním si sama sebe, je už zcela mimo své vlastní osobní bytí, v rozměrech nadkosmických. Proto se konečně jeho mechanické zapojení na vnější, hmotný svět, jež je podmíněno jeho buňčným příbuzenstvím s celým světem, začne rušit; přirozeným stavem vědomí jógina, jenž dosáhl až tohoto stavu, je vlastně celý tzv. vnitřní vesmír, ono druhé kontinuum, ono pole celého světa jevů.

Svámí Vivekánanda v komentářích k Pa-taňdžaliho „Aforismům o jógu“ říká, že mysl takto se soustřeďujícího jógina není omezena ničím od atomu až po nekonečno. Tím, co bylo v předchozím řečeno, se Vivekánandův komentář vysvětluje. Právě proto, že se jógin analytickým sebepozorováním propracoval k poznání onoho druhého kontinua, světa dynamizované

energie, která nepřechází v jevy, přenesl vědomí na jeho vlastní kvalitativní úroveň, takže své bytí poznal jako příbuzný jev odpovídající kvalitě druhého kontinua. Tím jeho mysl přestala být omezena čímkoli od atomu až po nekonečno.

Ježto však vědomí ideou vlastního já u takto vyspělého jógina abstrahuje i od tohoto druhého kontinua a sebe od něho izoluje, nachází konečně džňánajógin třetí kontinuum, svět svého vědomí jako kvalitu vědomí. Na této úrovni už jógin nemůže sebe od třetího kontinua diferencovat. I když jeho vědomí zaujímá specifické stavy, vždy se to týká celé oblasti jeho sebeuvědomění a tedy onoho třetího kontinua. Může tedy sebeuvědomění pouze posouvat k druhému nebo prvnímu kontinuu, ale nemůže sebe od třetího kontinua, od vědomí, odloučit ani za ním jakožto za třetím kontinuem najít další dimenzi. Může však pomocí dotyků svého vědomí s druhým a prvním kontinuem dospět k specifickému poznávání, což znamená, že může získávat vědění o zevním světě různých úrovní.

Toto vědění je stejně potěšující, jako když běžný člověk „ochutnává“ smyslový svět svým pocíťováním. Proto ti, kdo dosáhli vysokého stupně moudrosti, klasifikovatelné jako poznání

bezúčelnosti veškerých změn, jimiž je „ochutnávání“ světských, nebeských nebo i pekelných stavů, přestávají mít zájem na změnách stále se vlnící jejich vlastní mysli. Pak konečně je vzbuzen zájem o to, aby těmto změnám zabránili pomocí tzv. zastavení duševní činnosti. Když těmto změnám zabrání, pak se jejich mysl zastaví a jejich vědomí spočine samo v sobě, tj. ve své vlastní kvalitě. To je vlastně realizací stavu nirvány, již Buddha chválí jako „zvoucí“, „vábi-vou“ atd.

Poznávání, které vrcholí v přenosu mysli do kvality vědomí, tj. v realizaci kvality vědomí, nepřichází náhle. Nejdříve musí být poznána povaha zevního světa, jež jsou schopny identifikovat smysly, totiž zrak, sluch, čich, chuť a hmat. Musí být poznána jako věčný příliv a odliv nebo vlnobití vyhraněných pojmů, jež jsou věrnou reprodukcí hmotných a silových jevů, jak je vidíme v přírodě. Pak, když mysl pozná, že mimo toto vlnobití, v jeho pozadí, existuje dynamismu plný prostor jako dimenze potenciálně tvůrčí nebo jen jako energetická a ne nepodobná statické elektrické energii (svět to sice vzhledem k smyslovým jevům prázdný, ale jinak přece jen skutečnostní, protože je potenciálně silový), přesune

se tato mysl na úroveň tvůrčích zázraků. Musí totiž konstatovat, že tam, kde nebylo nic, vzcházejí ideje jako předobrazy nebeských i kvalitativně jiných skutečností. Tento svět je totiž věčně mladý. Pouze jasnozrak v něm identifikuje jevy jakoby utkané z nesmírně jemných pavučin, jevy, které však vždy zmizí očím a jejichž struktura zhrubne, jakmile mysl začne prostřednictvím zraku hledat věci viditelné jen běžně, věci smyslové.

Za těchto okolností se prožitky vědomí a mysli ocitly ve světě vytržení a nadšení, jež by nikdy nemusily končit, kdyby se tyto duševní schopnosti už nikdy nedotkly jevů země ani za účelem jejich prostého vnímání. Jen proto se duchovně dost vyspělým jóginům zdá tato sféra kosmu, ono druhé kontinuum, nespolehlivým obydlím pro jejich sebevědomí. A pak už jim svítá, že osvobozování zvané spása je možné pouze únikem nebo vzdáním se i tohoto věčně mladého světa, v němž se běžní lidé orientují a komunikují s jeho obsahy především prostřednictvím citu. Poznávají, že pocitová vzduť i v nespočetných nuancích nadsvětského charakteru jsou také jen uzavřený svět, z něhož není pro vědomí úniku. To teprve vede k pochopení, že

„prázdnota vědomí“ je světem oběma předchozím nadřazeným, třetím kosmickým kontinuem, i když existuje jak za jevy smyslového světa, tak i světa pocitového v celé jeho šíři.

Pak je už člověk schopen uspokojit se tím, že se uvědomuje ve světě, v němž pro něho neexistují žádné diferencované vnější skutečnosti. A tím začíná být schopen zakončit pouť inkarnacemi, ovšem pouť existující jenom v něm samém, a setrvávat v nekonečném rozpětí svého vědomí až do okamžiku jeho zániku a tím též i zániku jeho zdánlivě výlučné, avšak procesující inkarnace.

Praxe džňány

I když „pochod k duchovní svobodě“, k spáse, probíhá obrovitými rozměry makrosvěta, přece je začátek džňánajógického úsilí jednoduchý. Proto může tuto cestu nastoupit každý prostý člověk. Jeho intelekt se později rozvine do té míry, že mu orientace v makrosvětě nebude činit žádné obtíže. Není třeba, aby studoval teorii makroprostoru, ba ani jen prostoru, fyzikálních dimenzí, což se tak snadno zvrhá v tvoření představ neodpovídajících skutečnosti. Musí jen pozorovat sama sebe a tak nalézt tyto prostory ve

svém bytí, kde skutečně jsou, i když to člověk pro své stále extrovertní zaměření pozornosti nedokáže na základě svých stále se opakujících zkušeností přiznat a pochopit.

Začátek „pochodu k duchovní svobodě“ je v džňánajóze stejný jako v buddhismu: pozorování těla. Tím se má mysl zbavit těkavosti a získat dokonalou stabilitu, již mysl nemá nikdy, je-li orientována do zevního světa a na veliké množství jeho jednotlivých jevů. Aby však z pozorování těla nevzešlo zúžení vědomí, netýká se pozorování jen těla jako prostého a stabilního útvaru. Přičleňuje se k němu i pozorování všech jeho úkonů a později i změn, k nimž dochází na duševní úrovni.

Dokud se tedy mysl neustálí, dokud nepřestane být těkavá, je nutno se věnovat pouze pozorování tvaru těla, a to nikoli jen pomocí zraku, nýbrž i myslí a vědomí. Tělo má být myslí a vědomím jakoby ohmatáváno, takže jeho tvar za těchto okolností z vědomí nezmizí. Když však je mysl už klidná a dobře upoutaná na jednu věc, jen na vlastní tělo pozorovatele, musí se pozornost věnovat i úkonům těla. Má se zjišťovat, co tělo právě koná, a to ať je v klidu, nebo v pohybu.

Když to člověk dobře a stále zjišťuje, má své pozorování rozšířit též na psychickou činnost. Má zjišťovat, co dělají jeho city, myšlenky i duševní stavy. Když už se daří i to, má vědomí adekvátní šíři, základnu pozorování. Tato základna má být stále zachovávána a rozšiřována. A protože bytost na tuto šíři reaguje s odporem – je to spojeno s námahou – přidružuje se k extenzitě pozorování též intenzita.

Dlouhodobé úsilí o co nejširší uvědomování si těla a všech jeho funkcí, i duševních, vede k vystupňování intenzity tohoto pozorování a uvědomování, které se tím samovolně mění v soustředování. Tím konečně džňánajógin získává dokonalou platformu pro soustředování, jaké má na zřeteli jóga. Takovým soustředováním se džňánajógin osvobozuje od těla a stává se schopným myslit i v jiných dimenzích než v těch, v nichž existují tvary, jevy. A intenzita pozorování nebo soustředování při zachovávání tohoto postupu vzrůstá stále, až se jednou zcela vyprostí z oblasti tvarů a džňánin bude schopen myslit v rozměrech nadsvětských, transcendentních, pokud považujeme svět jenom za soubor smyslových jevů.

Pozorování nebo soustředování se tímto výsledkem kvalitativně mění. I prostý člověk usilující o jógu intelektuálně vyspěje, takže už bude schopen nadále se soustředit v těchž širokých dimenzích, v nichž se má vždy soustředit pravý džňánin. Mysl takto vyspělého jógina už nebude upadat do myšlení, jež je schopno pohybovat se pouze mezi tvary smyslového světa, ale bude se moci rozpínat nad všechny jeho hranice a dokonce projeví i schopnost abstrahovat od těchto tvarů a soustředit mysl na nich nezávisle. A to už je soustředění na svět jevů jako na předměty, s nimiž se já jógina neztotožňuje.

Když jógin takto překoná zevní svět, dospěje k poznání jeho pomíjivosti a nestálosti, k poznání o trvalé změně všech jeho jevů i celé jeho struktury. Poznává, že taková je jeho pravá přirozenost. Pak už se mu místo tohoto světa začne objevovat ve vědomí svět druhý, druhé kontinuum, jež je vždy poznáváno jako druhý, transcendentní svět.

Povaha „látky“ tohoto druhého světa, totiž nepřetvářet se v jevy, vyvolává ideu o tom, že jde o existenci světa tvarovému nadřazeného, zejména proto, že duševní kontakty s ním už nezpůsobují zužování názorů, jakým se mysl

stává schopnou pohybovat jen v úzkém kruhu, tj. od jedné smyslové věci ke druhé. Naopak, vnímá-li člověk tento druhý svět, jeho sebevědomí se rozlétá do nekonečných prostorů. Za tohoto stavu poznává, jak malý a klamavý je svět jevů. Klamné jsou jeho existence, obsahy i vzdálenosti v něm existující. Když vědomí přejde na bázi tohoto druhého světa, přesouvá se vlastně na úroveň, v níž je obsažen všechn svět hmotných jevů.

Když však vědomí už sídlí na této nové, vyšší a jevovému světu nadřazené úrovni, může jeho majitele již znepokojovat jen skutečnost, že ji lze identifikovat jenom jako svět sil, a proto jevů potenciálně tvůrčích. Tím vzniká idea o vysokém významu stavu klidu a ticha, kterýžto stav je poznán též i jako oblast, jako třetí kosmické kontinuum, v němž pokojná mysl může najít svůj věčný klid, své utišení životní žízně, stav své spásy, podmíněné ztotožněním osobního vědomí s tichem netvůrčího absolutna.

U této práce, u tohoto druhu duchovního úsilí však je nutno dbát na jeho psychologické důsledky. Pozorování těla, jeho tvaru, se musí dít od jeho spodních, distálních částí, od dolních končetin. To proto, aby stoupající intenzita této

vlastně extenzivní koncentrace přivodila obrat v proudění uvolňujících se energií těla. Obvykle totiž uvolňující se energie těla pro permanentní duševní zaujetí zevním světem proudí dolů, od hlavy k nohám, což činí bytost příslušnicí „světa smrti“, mrtjulóky. Jakmile však pevné a trvalé uvědomování si nejspodnějších částí těla, nohou, tento tok energie obrátí vzhůru od nohou k hlavě, poznává už člověk, že dospěl k obnovování fyzické energie, k pocitům, že „říší smrti“ unikl. – Že přitom také fyzicky zemře? Běžný člověk propadá do nicoty často už dávno před svou fyzickou smrtí. Umírá tedy, jsa ještě živ. To bývá patrně především na jeho duševním úpadku. Ten však, kdo na trvalo obrátil proudění fyzické energie od nohou k hlavě, má vždy dost energie a svěží mysl. Vystupuje v něm jistota, že pro něho samého smrt neexistuje. To je dobrodiní plynoucí z provádění praktické jógy, jež každý jedinec dovede dobře ocenit především proto, že vědomí nicoty z jeho mysli mizí nebo se v ní vůbec neobjeví.

Vysvětlení

V této práci se čtenář dozvěděl, že existují tři kontinua jako jevy samostatné, na sobě ne-

závislé. To se bude jevit v odporu k tvrzením uvedených v jiných pracích, že vše je jednotou. Esence, substance i tvary. Jenže toto tvrzení je uváděno z hlediska „prázdnoty kosmu“, tedy z hlediska začátku nebo vzniku tvorby. Z této prázdnoty je patrné, že všechno je prázdnotou a vizuálně pak jenom mrakem, jehož původ se zdá být v momentě, kdy se to, co nazýváme absolutnem, v sobě zavlnilo a tím dalo vzniknout diferenciaci, která se už sama projevila jako ony substance a tvary.

My však zde mluvíme o rozvíjejícím se poznání, jež se získává praxí džňány. Z tohoto hlediska by se dalo říci, že při návratu jevů do prázdnoty vnitřním vývojem, který je dokumentován zbavováním se vědomí diferencovaných pojmů a tím konečně vyhraněných jevů vůbec, bytost vše analyzující vždy náhle opouští jedno kontinuum, aby vstoupila svým sebeuvědomováním do kontinua druhého. Když konečně vyloučí i pojem energie i potenciální, opustí kontinuum druhé, kontinuum energií a sil a přejde prostě do prázdnoty, poznávané především jako vědomí, tj. do kontinua třetího.

Na úrovni bytí není tedy tvar nikdy energií ani energie bezmeznou prázdnotou, ale jsou to

jevy z kvalit těchto tří složené a v úzké koordinaci spolupracující. Osobní vědomí má v této souhře tu vlastnost, že může sídlit buď ve složkách odpovídajících světu tvarů, nebo v oblasti energií a sil, nebo se může sloučit s prázdnotou absolutna a přetvořit se ve vědomí kosmické, ve vševědomí.

Ve světě tvarů setrvává vědomí všech primitivních tvorů. I lidé, kteří setrvávají svými zájmy pouze na úrovni hmoty, neboť zcela podléhají „chuti“, tj. touze po smyslových prožitcích, patří do kategorie tvorů primitivních. Proto také věří jen v existenci jednoho světa, hmotného.

Byly však doby, kdy se příroda ještě vyvíjela do tvarů příslušné hutnosti. Tehdy existovaly bytosti se subtilními těly utvořenými jakoby z průzračné a nehmotné látky. Tehdy byl tento náš svět ještě na úrovni vývoje, která jej učinila nehmatným a pro naše nynější postřehy prostě astrálním. A tento svět lze dosud najít na cestě návratu vědomí k nediferencujícím projevům. A protože se na úrovni sebeuvědomování může živá bytost v tomto světě ocitnout pouze jakýmsi náhlým přesmyknutím z hmotných pojmů do pojmů silových, můžeme soudit, že kontinuum jevů je zcela odděleno od kontinua sil a energií potenciálně tvůrčích.

A zase: teprve když se vědomí skutečně zbaví pojetí energetického, teprve potom se v něm rozvine prázdnota, která – není-li diferencována ani podružným uvědoměním si sebe sama nebo bytí – ukáže se být prázdnotou absolutna. Tu tedy je opět ostrá dělicí čára mezi kontinuem energie a sil, potenciálně tvůrčích to faktorů, a kontinuem prázdnoty, kontinuem vědomí a absolutna, jež jsou faktory totožnými, jakmile poslední záblesk osobního sebeuvědomování zhasne.

Teprve přesunem osobního vědomí v absolutno a jejich vzájemným sloučením bude poznán celý vesmír od tvaru až po vědomí jako jednota, jako absolutno samo, jako prázdnota, v níž jsou jevy pouze zvláštním případem této veliké kosmické prázdnoty. A tu je teprve zřejmé, že esence, substance a tvary jsou koreláty, jak jsem řekl kdesi jinde.

Závěr

Velkolepost jógové osvobozovací empirie je tedy zřejmá. Operace se stavy vědomí umožňují překonat ono úzké duševní sevření sebe si vědomého tvora, člověka, do mezí vyhrazených dosahům jeho smyslového vnímání a myslí schopné

pohybovat se pouze od jedné hmotné věci ke druhé, tedy v prostoru, jehož omezenost zřejmě dokazuje její nevědomost. Ale úzkoprsý kritik této empirie si asi bude myslit, že dosah operací se stavy vědomí, jež může být buď plno vyhraněných pojmů z oblasti „skutečna“, nebo také otevřeno nekonečné prázdnotě, nemůže být tak významný, aby tím byla odstraněna nevědomost. Jenže jsou „hlavy otevřené“ a „hlavy zavřené“. Hlavy jsou zavřené vždycky, když jsou mysl a vědomí zafixovány na jeden nebo několik výhradních zevních jevů nebo věcí. Otevřené pak jsou, když jsou mysl a vědomí schopné rozhlížet se ve stavu optimismu po širých protorech „nadsvěta“, nekonečného vesmírného prostoru.

Tak málo tedy stačí k rozbití krunýře nevědomosti a na uvolnění ducha a tím také k jeho uschopnění chápat a poznávat. Stačí tak málo, ale přece je to mnoho. Pouta setrvačnosti myslet „od věci k věci“ jsou tak mocná, že si člověk nese s sebou stále jako svůj zvyk myšlení téhož druhu, pokud mu je nezničí zkrušující životní zkušenosti.

Džňánajóga tento krunýř na těle myšlení rozbíjí prostě tím, že myšlení v úzkých mezích metodicky překonává právě stupňující se extenzitou

uvědomělého vnímání. To je ovšem půda lidem obecně zcela neznámá. Převládá tedy přesvědčení, že nevědomost může být odstraněna pouze vpravováním co největšího množství knižních vědomostí do hlavy. Právě pro toto přesvědčení je metoda džňány běžně nepochopitelná. Lidé nevědí a nechtějí uznat, že může existovat ještě jiná osvěcující empirie než ona vědecká, při níž často duševní chudák, člověk vědec, poklepává svým fyzickým nebo duševním kladívkem na věci, aby se tím ujistil, co je a co není skutečné.

Takové vědecké zkoumání neosvobozuje. Opatřuje člověku vědomosti v technických oborech, ale jeho mysl zůstává dál omezená, schopná pohybovat se jen v rámci existujících věcí. Přitom je naprosto jasné, že se štěstí neskrývá ani v těchto vědeckých poznatcích ani v obohacení mysli precizními vědeckými vědomostmi. Je však dosažitelné jen v možnostech rozletu ducha nespoutaného ničím, od těchto vědomostí až po elementární vyžívání se ve věcech, jež mohou smyslově těšit.

Je v tom ve všem osten omezení mysli a ducha, jež se neuspokojí ničím ze sféry diferencovaných jevů, leda jen na krátký čas. Když však

člověk použitím džňánajógy neviditelné hradby diferencujících momentů v uvědomování zcela rozbije, pak v něm vzejde až do té doby zcela mu neznámý pocit svobody a tím i niterného štěstí, nepodmíněného ničím zevním. Objektivně vzato k přechodu z vnitřní tísně k volnosti je tedy třeba učinit jen málo. Je třeba zrušit tu věčnou náplň vědomí, již tvoří předměty zevního světa, a dosadit místo ní prázdnotu mysli.

Této metodě těžko uvěří vitální člověk, zaslepený lpěním na smyslovém prožívání. Vidí plnost svého života pouze v zavalení svého vědomí vyhraněnými problémy, neboť stavy jeho vyprázdnění nezná. Teprve když je celá jeho bytost prosáklá dozníváním těchto vyhraněných problémů, což je v jiném smyslu znamením naplnění životními zkušenostmi, karmickou zralostí, rád zamění tuto problematickou plnost vědomí za jeho prázdnotu. To je uskutečněním ideálu džňánajógy. A abstrakce vědomí od jakýchkoli náplní vědomí je onou džňánajógickou kázní, při níž se subjekt stává pozorovatelem objektu, za nějž džňánajóga považuje veškerou procesující bytnost. A to už je cesta džňánajógy, vývojová cesta k vnitřní nebo duchovní očistě, k osvícení a svobodě.

Jenom pozorováním a analýzou bytosti, která je souborem procesů rozličné povahy, především energetických potenciálů a kvant, bude tato bytost překonána poznávacím aktem, že je tento proces umístěn v tom tzv. druhém kontinuu, jež je sice v jakémsi vztahu ke kontinuu prvnímu, ke kontinuu procesů, ale zůstává jím nedotčen, tj. zůstává ve stavu netvůrčím. V tomto kontinuu nacházejí svůj domov ti, kdo si je uvědomili prostřednictvím vnímání a poznávají je pak jako oblast, v níž je hmotný vesmír poze obsažen jako jeho vnitřní objekt.

Toto zjištění u člověka zvrátí jeho dosavadní světový názor. Místo aby si uvědomoval, že je nepatrným subjektem v gravitačním světě jevů, jak je to běžně správné, poznává se také jako obyvatel tohoto nezměrného kontinua, absolutna, v němž vše je, ale pouze jako jeho vnitřní obsah, který vůbec neruší jeho základní vnitřní poměry, totiž jeho stav a ničím nedotknutelný rozsah. Právě vzhledem k těmto vztahům může džňánajógin, jenž překonal moc procesující přírody, světa tvarů, stav absolutna prožít. V něm se dočká zhasnutí životní žízně, což je předpokladem ničím nerušeného zániku jeho vlnícího se, sansárového, strastného bytí.

Co bude potom?

V buddhismu se mluví o pošetilci, jenž trpí bolestí zubu a touží zaměnit ji za slast, která má být odměnou za právě prožívanou strast. Jde tedy ke kouzelníkovi, který mu slastný stav na čas vyvolá. Tento stav však netrvá dlouho, protože bolest zubu měla konkrétní příčinu. Ve snaze zbavit se této bolesti jde konečně jako rozumný člověk k lékaři, který mu zub ošetří a vyлéčí nebo vytrhne a podotkne, že to sice k přeměně bolesti v pocit rozkoše nevede, ale zbude prostě pocit bezbolestný.

Když zhasne životní žízeň, nemění se také osudové trápení v prožívání smyslového štěstí. Co však zbude, je stav nesansárový nebo nirvánský. Ani trápení, ani nerozumné a pomíjivé tzv. štěstí, štěstí smyslové.

PODMÍNKY PRO MYSTICKÉ VEDENÍ A STYKY

1. Každý se musí namáhat a dosáhnout vzdání se zevního světa, nezájmu o něj a duševní nevzrušitelnosti potlačováním všech vlivů, jimiž na něho zevní svět a všechny jeho jevy a věci působí jako činitelé vyvolávající nebo rozněcující smyslové chtění a vyžívání.

2. Nikdo nesmí rozvíjet povšechné teoretické a abstraktní vědomosti. Zato vědomosti potřebné k rozvoji v povolání, zaměstnání nebo profesi ano. Prvé vědomosti posilují mentální nepokoj a vedou k neplodným spekulacím; druhé jsou nezbytné k udržení se na výši v zaměstnání i na sociálním stupni, na němž už je.

3. Každý musí přijmout příkaz žít cudně. To znamená, že pokud je někdo svobodný, musí pohlavní protipól považovat za bytost světa, jenž mu je zcela uzavřen. Pokud už je někdo v manželském stavu, smí mít pouze svého muže nebo ženu. S ohledem na to není dovoleno měnit stav „svobodný“ za „ženatý“ a opačně. Když by se

však cítil sexuální tlaky nucen změnit stav „svobodný“ za „ženatý“, smí to učinit pouze se schválením svého mystického vedení.

4. Každý musí svému zaměstnání věnovat tolik energie, aby obstál v obecné existenční soutěži. Nesmí však být ambiciózní, protože to ničí nezbytný klid ducha, jehož musí použít k proniknutí do mystického světa.

5. Z nauky nesmí vytvářet soubor teoretických vědomostí. Musí uskutečňovat její příkazy a živě usilovat o realizaci emocionálního klidu, jenž vyplývá z pokojné, neteoretizující mysli.

6. Musí vyhledávat klid ducha, nerozptýlenost mysli a usilovat o ně, aby co nejdříve dosáhl introvertního zaměření mysli. Pěstováním bdělosti a ostrého sebezpozorování má dosáhnout schopnosti soustředit mysl na sebe sama, především na své tělo jako hlavní objekt své všepozorující mysli.

OBSAH

Úvodní charakteristika	7
Jak na to	17
Jak jsem byl uveden do vysoké magie tzv. pravé ruky	26
Odkaz	40
Přiznání	43
Bilance	48
Most	61
O realizaci a Děsu prahu	70
Monolog	81
Dokument	92
Co dále	101
Determinismus tibetských mistrů	110
Nastala zlá doba	113
Cesta k poznání	117
Mystická cesta proměnami živlů	143
Vznik a vývoj jevů	193
O původu bytí	203
O původu světa z hlediska praktické mystiky	214
Fyzikální základy duchovního vývoje bytí	225

Geneze	238
Problém jógy	257
Mystik a počasí	263
Psychiatrům	268
Okultismus	273
Okultismus pod lupou	280
Tibetská mystika	285
Džňánajóga	297
Stručná definice jógy a jejích systémů	297
Tři světy	302
Makrosvět džňány	308
Praxe džňány	315
Vysvětlení	320
Závěr	323
Podmínky pro mystické vedení a styky	329